ATTILA KELEMEN

Micã gramaticã norvegianã

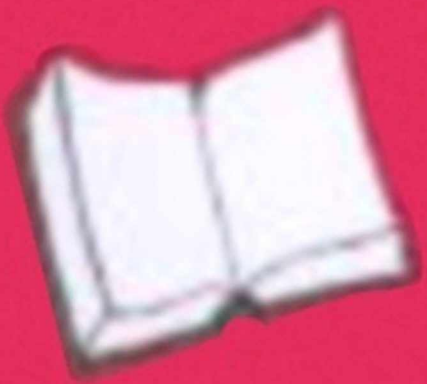

Editura NAPOCA STAR

ATTILA KELEMEN

MICĂ GRAMATICĂ NORVEGIANĂ

Editura NAPOCA STAR,
Cluj, 2002

CONȚINUT

PREFAȚĂ.....5

I. PRONUNȚIA.....7
II. PĂRȚILE DE VORBIRE.....12
II.1. ARTICOLUL.....13
II.2. SUBSTANTIVUL.....15
II.3. ADJECTIVUL.....24
II.4. NUMERALUL.....33
II. 5. PRONUMELE.....35
II.6. VERBUL.....45
II.7. ADVERBUL.....68
II. 8. CONJUNCȚIA.....74
II. 9. PREPOZIȚIA.....78
II.10. INTERJECȚIA.....84

III. PROPOZIȚIA ȘI FRAZA.....85
III.1. PROPOZIȚIA.....85
III.2. PĂRȚILE DE PROPOZIȚIE.....87
III.3. FRAZA.....89
III.4. CONSTRUCȚII SINTACTICE SPECIALE.....97

BIBLIOGRAFIE.....99

PREFAȚĂ

Această carte doreşte să fie o introducere în limba norvegiană (varianta bokmål), şi se adresează tuturor celor care doresc să înveţe această limbă.

Cum indică şi titlul, 'Mica gramatică norvegiană' nu încearcă să fie o lucrare exhaustivă. Ea intenţionează să abordeze noţiunile de bază ale gramaticii norvegiene, cele mai importante reguli cu privire la pronunţie, să prezinte succint flexiunea cuvintelor, structura propoziţiei, să dea o privire sinoptică asupra formelor flexionare şi a regulilor gramaticale, însoţind toate acestea cu numeroase exemple. Cartea încearcă totodată să se concentreze asupra a ceea ce este dificil pentru un vorbitor de limbă română.

Gramatica de faţă este concepută în aşa fel încât să poată fi folosită şi pentru studiu individual, fără ajutorul unui profesor, care să explice termenii dificili. Pentru a uşura folosirea cărţii, termenii gramaticali folosiţi sunt explicaţi, unde este cazul. În acelaşi timp am încercat ca teoria să fie redusă la strictul necesar. Ea este prezentată adeseori contrastiv faţă de limba romană, contribuind astfel la o mai bună înţelegere şi la o mai mare accesibilitate.

Cartea este structurată în părţi şi capitole, acestea fiind numerotate pentru a asigura o cât mai bună privire de ansamblu.

Prezenta gramatică începe cu partea de fonetică, care cuprinde cele mai importante reguli cu privire la pronunţie şi accent. S-au făcut, în măsura posibilităţilor, referiri la sistemul fonetic al limbii române, iar pentru transcriere s-a apelat în mare parte la grafemele limbii române.

Urmează partea cea mai cuprinzătoare, cea de morfologie, cu o trecere în revistă a părţilor de vorbire. După ce formele gramaticale sunt prezentate pe rând, ele sunt sistematizate şi sub forma unor tabele recapitulative, sinoptice.

Cartea se încheie cu partea de sintaxă, care cuprinde capitole consacrate propoziției, părților de propoziție, frazei, precum și construcțiilor sintactice speciale.

Într-o asemenea lucrare de dimensiuni reduse, ca cea de față, problemele de vocabular nu au putut fi tratate în detaliu. Într-o anumită măsură însă s-a urmărit și îmbogățirea vocabularului.

Pentru a-l scuti pe cititor să tot recurgă la dicționare, exemplele sunt însoțite de traducerea lor în limba română.

Ideea de bază este ca această carte să-i ajute pe elevi să devină conștienți de importanța, dar și de dificultățile pe care le prezintă însușirea corectă a regulilor gramaticale din limba norvegiană. În speranța că am reușit să aduc un instrument util celor care învață norvegiana, doresc tuturor: *Lykke til!*

Cluj, noiembrie 2002

Autorul

I. PRONUNȚIA

Având în vedere că printre posibilii cititori se află şi unii, care sunt mai puțin familiarizați cu transcrierile fonetice internaţionale, pentru redarea pronunției nu am apelat la sistemul fonetic API sau la sistemul Norvegica, ci am optat mai degrabă pentru litere din alfabetul românesc, cum a fost de ex. cazul sunetelor /ʃ/ sau /ə/, pentru care am folosit /ş/, respectiv /ă/, dar şi pentru litere din alte limbi mai cunoscute, cum ar fi ö din limba germană. Pentru sunetul /j/ am folosit transcrierea API, adică /j/, şi nu grafemul corespunzător din limba română, adică 'i', pentru a evita orice confuzie cu sunetul /i/.

În ceea ce priveşte ortografia norvegiană, o literă corespunde, în general, unui sunet. Există desigur şi câteva excepții, de exemplu literele *c* şi *z* reprezintă în anumite cuvinte acelaşi sunet ca şi *s*, adică sunt pronunțate /s/, totodată însă litera *c* trebuie redată în anumite cuvinte prin acelaşi sunet ca litera *k*, adică /k/. Există şi anumite sunete cărora nu le corespund litere specifice, cum ar fi cazul fonemului /ş/ care poate fi redat prin diferite combinații de litere *rs*, *sj*, *skj* ş.a.m.d.

Unele sunete sunt dificile de reprodus, pentru că nu au un echivalent în limba română. De obicei acestea creează greutăți la învățarea limbii norvegiene. Pentru a da câteva exemple, să luăm sunetele /ç/, /æ/ etc., sau să amintim diferența dintre *u* şi *y*, care deşi au o pronunție destul de asemănătoare, nu trebuie confundate, întrucât servesc la formarea unor cuvinte total diferite, ca de exemplu *lus* 'păduche' şi *lys* 'lumină'.

În limba norvegiană pronunțarea sunetelor este caracterizată de lungimea vocalelor şi de accent. Ambele sunt de importanță maximă atât pentru înțelegerea corectă a cuvintelor, cât şi pentru exprimarea corectă. Nefiind indicate în scris, cum se întâmplă în alte limbi, aceste lucruri sunt adeseori neglijate în procesul învățării.

Vocalele

Termenul de lungime a sunetelor vocalice este folosit pentru a scoate în evidenţă că în limba norvegiană vocalele pot fi lungi si scurte. În limba norvegiană, ca şi în celelalte limbi germanice, lungimea vocalei este relevantă. În primele dintre exemplele următoare, sunetele vocalice /i/ şi /a/ sunt scurte, în timp ce în perechile acestora sunt lungi: *sild* /sil/ 'scrumbie' şi *sil* /si:l/ 'strecurătoare', *takk* /tak/ 'mulţumesc' şi *tak* /ta:k/'acoperiş'.

Doar vocalele accentuate pot fi lungi. După vocală lungă avem de obicei o singură consoană, după vocală scurtă de regulă două consoane (excepţii fac cuvintele *den* 'acela', *kan* 'pot, poţi, poate...', *vil* 'vreau, vrei, vrea...', *skal* 'voi, vei, va...', *som* 'care, ca', *hos* 'la', *han* 'el', *hun* 'ea', *nok* 'destul' care au vocală scurtă).

O vocală se pronunţă lung, dacă nu este urmată de consoană sau dacă este urmată de o singură consoană. O vocală se pronunţă scurt, dacă este urmată de o consoană dublă, de două sau mai multe consoane, sau dacă se află într-o silabă neaccentuată (*bilde* /'bildă/ 'poză, tablou').

Pentru a marca lungimea vocalei în transcrierile fonetice de faţă s-a folosit semnul /:/. /a/ înseamnă *a* scurt, iar /a:/ *a* lung.

a se pronunţă mai închis decât în limbile romanice, adică mai în fundul gurii. Se pronunţă /a/, ca în cuvântul *natt* /nat/ 'noapte' sau /a:/ ex. *dag* /da:g/ 'zi, ziuă'.

e se pronunţă /e/, ca în cuvântul *sende* /'senă/ 'a trimite', /e:/, ca în cuvântul *lese* /'le:să/ 'a citi', /ă/, ca în cuvântul *komme* /'komă/ 'a veni', /æ/, ca în cuvântul *herre* /'hæră/ 'domn, stăpân', /æ:/, ca în cuvântul *her* /hæ:r/ 'aici', şi /i:/ doar în cuvântul *de* /di:/ 'ei, ele'.

i se pronunţă /i/, ca în cuvântul *finne* /'finǎ/ 'a găsi' sau /i:/, ca în cuvântul *fine* /'fi:nă/ 'frumoşi'.

o se pronunţă /u/, ca în cuvântul *bort* /buţ/ 'departe', /u:/, ca în cuvântul *skole* /'sku:lă/ 'şcoală', /o:/, ca în cuvântul *kom* /kom/ 'a venit' sau /o:/, ca în cuvântul *sove* /'so:vă/ 'a dormi'.

u se pronunţă /ü/, ca în cuvântul *slutt* /şlüt/ 'sfârşit', /ü:/, ca în cuvântul *sur* /sü:r/ 'acru', /u/, ca în cuvântul *ung* /uŋ/ 'tânăr', sau /ö/, ca în cuvântul *lunsj* /löntş/ 'prânz uşor'.

y se pronunţă închis, cu o puternică rotunjire şi scoatere în faţă, ca pentru ü a buzelor, dar încercând să se pronunţe *i*. *y* se pronunţă /y/, ca în cuvântul *lykke* /'lykă/ 'noroc, fericire' sau /y:/, ca în cuvântul *ny* /ny:/

'nou'. Se pronunță /ö/ în cuvintele *sytten* /'sötn/ 'șaptesprezece' și *sytti* /'söti/ 'șaptezeci'.

æ se pronunță ca un *e* foarte deschis, aproape /a/. Se pronunță /æ/ în cuvântul *færre* /'færă/ 'mai puțini, mai puține', /æ:/ în cuvântul *lære* /'læ:ră/ 'a învăța', /e/, ca în cuvântul *væske* /'veskă/ 'lichid' și /e:/. ca în cuvântul *væpne* /'ve:pnă/ 'a înarma'.

ø se pronunță /ö/, ca în cuvântul *tørr* /tör/ 'uscat' și /ö:/, ca în cuvântul *brød* /brö:/ 'pâine'.

å se pronunță /o/, ca în cuvântul *åtte* /'otă/ 'opt' sau /o:/, ca în cuvântul *gå* /go:/ 'a merge'.

Diftongii

În limba norvegiană există 5 diftongi: /ai/ , /oi/, /æi/, /æü/, /öi/, care pot fi realizate prin următoarele combinații de litere:

ai se pronunță /ai/, ca în cuvântul *hai* /hai/ 'rechin'.

au se pronunță /æü/, ca în cuvântul *sau* /sæü/ 'oaie'.

eg final și *ei* se pronunță /æi/, ca în cuvintele *jeg* /jæi/ 'eu' sau *eik* /æik/ 'stejar'.

oi se pronunță /oi/, ca în cuvântul *koie* /'koiă/ 'cabină'.

øy se pronunță /öi/, ca în cuvântul *øye* /'öiă/ 'ochi'.

Consoanele

b se pronunță /b/, ca în cuvântul *bord* /bu:r/ 'masă'.

c apare doar în cuvinte de proveniență străină. Se pronunță /s/, ca în *celle* /'selă/ 'celulă', dar în unele cazuri și /k/, ca în cuvântul *camping* /'kæmpiŋ/ 'camping' sau /ș/, ca în cuvântul *champagne* /șam`paniă/.

d se pronunță /d/, ca în cuvântul *dør* /dö:r/. În combinațiile de litere *nd, ld* este mut, ca în cuvintele *land* /lan/ 'țară, pământ' și *ild* /il/ 'foc', în combinația *rd* este *d* retroflex /ḍ/, ca în cuvântul *ferdig* /'fæ:ḍi/ 'gata'.

f se pronunță /f/, ca în cuvântul *fem* /fem/ 'cinci'

g se pronunță /g/, ca în cuvântul gå /go:/ 'a merge'. Urmat de *i, y, ei* sau *j* se pronunță /j/, ca în *gi* /ji:/ 'a da', *geit* /jeit/ 'capră', *gjøre* /'jö:ră/, iar în cuvinte de proveniență străină /ș/, ca în *geni* /șe'ni:/ 'geniu'.

h se pronunță /h/, ca în cuvântul *han* /han/ 'el'. În combinațiile *hj, hv* nu se pronunță, ca în cuvintele *hva* /va:/ 'ce', *hvem* /vem/ 'cine', *hjerte* /ˈjæ:ṭă/ 'inimă'.

j se pronunță /j/, ca în cuvântul *jeg* /jæi/ 'eu'.

k se pronunță /k/, ca în cuvântul *komme* /ˈkomă/ 'a veni', dar urmat de vocalele *i, y,* de diftongul *ei* sau de consoana *j* se pronunță /ç/ (sunet identic cu cel din cuvântul german ich /iç/), ca în cuvintele *kino* /ˊçi:nu/ 'cinematograf', *kjøpe* /ˈçö:pă/ 'a cumpăra', etc.

l se pronunță /l/, ca în cuvântul *låne* /ˈlo:nă/ 'a împrumuta'. În combinație cu *r* se pronunță /l̲/ (l retroflex), ca în cuvântul *særlig* /ˈsæ:l̲i/ 'deosebit'. Nu se pronunță în combinația de litere *lj* inițial, de ex. *ljå* /jo:/ 'coasă'.

m se pronunță /m/, ca în cuvântul *mor* /mu:r/ 'mamă'.

n se pronunță /n/, ca în cuvântul *nei* /næi/ 'nu'. În combinația de litere *ng* se pronunță ca un singur sunet /ŋ/ (care nu are corespondent română, şi este identic cu sunetul nazal din cuvântul englez 'sing' /siŋ/), ca în cuvântul *synge* /ˈsyŋă/ 'a cânta'. În combinație cu *r* se pronunță /n̲/ (n retroflex), ca în cuvântul *tjern* /çæ:n̲/ 'iaz'.

p se pronunță /p/, ca în cuvântul *pil* /pi:l/ 'săgeată'.

q apare doar în cuvinte de proveniență străină, se pronunță /k/, în combinația *qu* se pronunță /kv/, ca în cuvântul *quisling* /ˊkvisliŋ/ 'trădător'.

r se pronunță /r/, ca în cuvântul *ri* / ri:/ 'a călări'. În combinațiile de litere *rl, rn, rt, rd* se pronunță sunetele retroflexe /l̲/, /n̲/, /ṭ/, /d̲/ ca în cuvintele *særlig* /ˈsæ:l̲i/ 'deosebit', *gjerne* /ˈjæ:n̲ă/ 'cu plăcere', *kort* /koṭ/ 'scurt', ferdig /ˈfæ:d̲i/ 'gata', iar în combinația *rs* se pronunță /ş/, ca în cuvântul *norsk* /noşk/ 'norvegian'. În dialecte există variante ale sunetului /r/, de ex. în Bergen şi pe coasta de sud se pronunță graseiat, asemănător cu limba franceză.

s se pronunță /s/, ca în cuvântul *snø* /snö:/ 'zăpadă'. În combinațiile de litere *rs, sl, sj, skj,* respectiv *sk* + *i, y, ei* se pronunță /ş/ , ca în cuvintele *kors* /koş/ 'cruce', *slå* /şlo:/ 'a lovi', *sjø* /şö/ 'mare', *skjære* /ˈşæ:ră/ 'a tăia', *ski* /şi:/ 'schi'.

t se pronunță /t/, ca în cuvântul *ta* /ta:/ 'a lua'. În combinația de litere *rt* se pronunță /ṭ/ t retroflex. Combinația de litere *tj* se pronunță uneori /ç/, ca în cuvântul *tjern* /çæ:n̲/ 'iaz'. Nu se pronunță la sfârşit de cuvânt, dacă este vorba de forma hotărâtă a unui substantiv neutru, de ex. *huset* /ˊ hü:să/ 'casa', *språket* /ˊspro:kă/ 'limba'.

v se pronunță /v/, ca în cuvântul *være* /ˈvæ:ră/. Uneori nu se pronunță final, ca în cuvântul *tolv* /tol/ 'douăsprezece'.

x apare doar în cuvinte de proveniență străină și se pronunță /ks/, ca în cuvântul *mixmaster* /miksmastăr/ 'mixer', sau /s/ ca în cuvântul *xylofon* /sylu'fu:n/ 'xilofon'.

z apare doar în cuvinte de proveniență străină și se pronunță /s/, ca în cuvântul *zoolog* /su:ˊlu:g/ 'zoolog'.

Accentul în limba norvegiană cade de obicei pe prima silabă *være* /ˈvæ:ră/. Cuvintele de proveniență străină nu se supun acestei reguli, de ex. *stasjon* /staˊşu:n/ 'stație'.

Adăugarea de terminație nu modifică de obicei nici lungimea vocalei și nici accentul.

Trebuie încă menționat un lucru foarte important, și anume, că în limba norvegiană există un **accent melodic** sau **muzical**, denumit în norvegiană *tonem*, care la rândul lui poate fi **accent ascuțit** (tonem 1) sau **accent grav** (tonem 2). Tonem 1 avem mai ales în cuvinte monosilabice. Accentul grav apare mai ales în cuvinte bisilabice, sau în cuvinte compuse. Cu ajutorul accentului melodic pot fi deosebite cuvintele care se scriu identic, de ex. *tanken* /ˊtaŋkăn/ 'tancul' T 1, în timp ce *tanken* /ˈtaŋkăn/ 'gândul' T 2.

II. PĂRȚILE DE VORBIRE

Când vorbim sau scriem, folosim cuvinte de diferite feluri care sunt legate în propoziții pe baza unor reguli gramaticale precise. Pentru a putea explica în mod sistematic aceste reguli, cuvintele se împart în grupe, numite părți de vorbire (în limba norvegiană *ordklasser*), pe baza unor trăsături comune, în funcție de flexiune sau după funcția sintactică în propoziție.

În gramatica norvegiană cea mai des întâlnită clasificare este cea tradițională, care operează cu următoarele 10 părți de vorbire: articol, substantiv, adjectiv, numeral, pronume, verb, adverb, conjuncție, prepoziție și interjecție. Acestea pot fi flexibile (se pot declina: articolul, substantivul, adjectivul, numeralul, pronumele, sau conjuga: verbul) sau neflexibile (care nu se pot declina sau conjuga: adverbul, conjuncția, prepoziția, interjecția).

II.1. ARTICOLUL

Articolul însoţeşte de obicei un substantiv şi poate fi nehotărât sau hotărât.

Articolul nehotărât stă în faţa substantivului, deci este proclitic, şi poate fi de trei feluri: *en, ei, et.* Articolul nehotărât *en* precedă substantivele masculine (de ex. *en stol* 'un scaun', *en mann* 'un bărbat'), *ei* pe cele feminine (*ei bok* 'o carte', *ei and* 'o raţă'), *et* pe cele neutre (*et bord* 'o masă', *et barn* 'un copil').

În limba norvegiană nu există articol nehotărât pentru plural, în locul acestuia se foloseşte uneori cuvântul *noen* 'nişte, câţiva, câteva'.

Articolul hotărât al substantivului este enclitic, ca în suedeză, daneză şi islandeză, sau ca şi în limba română. ('om-ul'). Dacă articolul nehotărât al unui substantiv este *et*, atunci articolul hotărât corespunzător va fi *-et*, în cazul substantivelor care au articolul nehotărât *en*, articolul hotărât va fi *-en*, iar în cazul celor care au articolul nehotărât *ei*, articolul hotărât va *fi –a.*

en stol 'un scaun'	*stolen* 'scaunul'
ei bok 'o carte'	*boka* 'cartea'
et bord 'o masă'	*bordet* 'masa'

Pentru plural avem de obicei articolul hotărât *–ene* indiferent de genul substantivului (*stolene* 'scaunele', *bøkene* 'cărţile', *bordene* 'mesele'). Pentru câteva substantive de genul neutru articolul hotârât la plural este *–a.* (*barna* 'copiii', *be(i)na* 'picioarele', etc.).

Când folosim articolul hotărât şi când cel nehotărât ?

Articolul nehotărât este folosit în cazul în care fiinţele sau lucrurile denumite de substantiv nu sunt cunoscute vorbitorului sau nu au fost menţionate anterior, în timp ce dacă acestea sunt deja cunoscute sau au fost deja menţionate, se întrebuinţează articolul hotărât. În afară de această regulă generală mai există şi altele, care vor fi tratate la substantiv.

Iată un tabel recapitulativ cu articolul substantivului:

	Singular, nehotărât	**Singular, hotărât**	**Plural, nehotărât**	**Plural, hotărât**
Masculin	en	-en		-ene
Feminin	ei	-a		-ene
Neutru	et	-et		-ene/-a

Articolul hotărât al adjectivului este întotdeauna proclitic şi are la singular forma *den* pentru substantivele de genul masculin şi feminin, şi forma *det* pentru substantivele neutre: *den store bilen* 'maşina (cea) mare', *den pene jenta* 'fata (cea) frumoasă', *det gule huset* 'casa (cea) galbenă'.

Articolul hotărât al adjectivului are la plural o singură formă, şi anume *de*, comună tuturor substantivelor: *de store bilene* 'maşinile (cele) mari'', *de pene jentene* 'fetele (cele) frumoase', *de gule husene* 'casele (cele) galbene'.

În sintagmele *den store bilen* şi *de store bilene* cuvintele *den* respectiv *de* sunt articolul hotărât al adjectivului, iar *–en* şi *–ene* articolul hotărât al substantivului. În aceste sintagme avem aşa-numita 'dublă determinare' (în norvegiană *dobbelt bestemmelse*), adică prezenţa atât a articolului hotărât al substantivului, cât şi cea a articolului hotărât al adjectivului.

Articolul hotărât al adjectivului din norvegiană se poate traduce şi echivala cu articolul adjectival 'cel, cea, cei, cele', dar spre deosebire de limba română, în norvegiană el nu poate fi omis. Există unele excepţii ca *gamle Bergen* 'vechiul Bergen', *lille bror* 'frăţior'.

II.2. SUBSTANTIVUL

Substantivele sunt cuvinte care denumesc persoane (*mann* 'bărbat', *kvinne* 'femeie'), animale (*rev* 'vulpe', *løve* 'leu'), obiecte neînsufleţite (*bord* 'masă', *vegg* 'perete') şi lucruri abstracte: însuşiri (*skjønnhet* 'frumuseţe', *styrke* 'tărie'), stări (*søvn* 'somn') sau concepte (*frihet* 'libertate').

Substantivele pot fi **nume comune** (care denumesc lucruri, calităţi, acţiuni etc., de ex. *bil* 'maşină', *godhet* 'bunătate', *reise* 'călătorie') sau **nume proprii** (nume de persoane, locuri geografice, de ex. *Kari* (nume de fată), *Norge* 'Norvegia', *Nilen* 'Nilul')

Determinarea

Determinarea substantivelor este semnalată de prezenţa sau absenţa articolului. Substantivele pot fi deci articulate sau nearticulate.

De obicei un substantiv este însoţit de un articol, care poate fi, aşa cum am văzut, de două feluri: nehotărât sau hotărât. Astfel, în limba norvegiană substantivul poate avea o formă nehotărâtă, însoţită de articolul nehotărât proclitic, şi o formă hotărâtă, cu articolul hotărât enclitic.

Substantivul este însoţit de articolul nehotărât, dacă este vorba despre ceva necunoscut sau despre ceva ce n-a fost amintit anterior. (*Det var en gang en konge som hadde tre sønner.* 'A fost odată un rege care avea trei fii.'). Articolul nehotărât se foloseşte şi când un substantiv spune ceva despre calităţile, însuşirile unei persoane (*Han er et geni.* 'El este un geniu.'), sau când substantivul este însoţit de un adjectiv. (*Han er en klok student.* 'El este un student deştept.')

Nu se articulează substantivele care indică profesia sau naţionalitatea. (*Han er lege.* 'El este medic'. *Han er tysker.* 'El este german.'). Dacă însă este de faţă şi un adjectiv care precedă substantivul,

atunci trebuie să avem articol (*Han er en god lege.* 'El este un medic bun.').

Nu avem articol, când adjectivul care se adaugă substantivului, clasifică. (*Han er katolsk prest.* 'El este preot catolic.') Articolul se omite şi în cazul în care substantivele care denumesc titluri sau profesii, stau în faţa unor nume proprii (*Kong Harald* 'regele Harald', *tannlege Olsen* 'medicul stomatolog Olsen'), excepţie făcând situaţia când este vorba despre artişti. (*maleren Munch* 'pictorul Munch').

Numele de materie nu primesc articol, dacă sunt folosite în general (*Jeg liker ikke melk.* 'Nu-mi place laptele' sau *Jern er et metall.* 'Fierul este un metal'.)

Nu folosim articol când vorbim despre ceva în general (*Vann koker ved 100°* .'Apa fierbe la 100°.'), dar când facem anumite precizări, spunem ceva mai mult despre un lucru general, avem articol hotărât. (*Vannet i våre brønner er rent.* 'Apa din fântânile noastre este curată.')

Într-o serie de expresii idiomatice, expresii în care verbul şi substantivul sunt strâns legate, nu avem articol (*hoppe tau* 'a sări coarda', *lage mat* 'a face mâncare', *spise middag* 'a mânca prânzul', *kjøre bil* ' a conduce maşina', *bygge hus* 'a construi casă', *dyrke korn* 'a cultiva cereale'). La fel, nici în expresii cu dublă componentă *tro og tvil* 'credinţă şi îndoială', *hus og hytte* 'casă şi cabană', *hest og kjerre* 'cal şi căruţă', etc.

Întotdeauna se pune forma nearticulată a substantivului după *hver, hvert* 'fiecare' (*hver bok* 'fiecare carte', *hvert barn* 'fiecare copil'), după *hvilken, hvilket, hvilke* 'care' (*hvilken skole* 'care şcoală', *hvilket bord* 'care masă', *hvilke bøker* 'care cărţi'), *hva slags* 'ce fel de' (*hva slags bok* 'ce fel de carte'), după *noen* 'câţiva, câteva' (*noen dager* 'câteva zile'), *ingen* 'nici un, nici o' (*ingen bil* 'nici o maşină') , *noe* 'ceva' (*noe* brød 'ceva pâine'), *mange* 'mulţi, multe', *flere* 'mai mulţi, mai multe' (*mange barn* 'mulţi copii'), după numeral (*to dager* 'două zile', cu excepţia unor construcţii ca *de to dagene* 'cele două zile').

Nume de ţări la singular nu se articulează (*Frankrike, Tyskland*), spre deosebire de română (Franţa, Germania).

Cazuri cu fluctuaţie avem după *alle* 'toţi, toate', *samme* 'aceleaşi, aceeaşi', şi în expresii de timp cu *neste* 'următorul' (*neste dag(en)* 'ziua următoare'), *forrige* 'trecut', *siste* 'ultim, ultima' (*siste time(n)* 'ultima oră'), *hel(e)* 'întreg' (*i hele dag*, dar *hele dagen* 'toată ziua'), *forste* (*for forste gang* '(pentru) prima oară', dar *forste uken* 'prima săptămână').

Articol hotărât se foloseşte, când ceva este cunoscut, identificat, precizat, fiind amintit anterior. (*Det gikk en mann på veien. Mannen som du så på veien, var min bror.* 'Pe drum mergea un bărbat. Bărbatul, pe care l-ai văzut pe drum, este fratele meu.'), dacă ceva este cunoscut din context (În exemplul *Vi har kjøpt et gammelt hus. Taket må repareres, dørene må males.* 'Am cumpărat o casă veche. Acoperişul trebuie reparat, iar uşile trebuie vopsite.', în pofida faptului că n-au fost amintite anterior, folosim articolul hotărât, pentru că ne dăm seama că acoperişul şi uşile aparţin casei.), sau dacă ceva devine mai bine definit cu ajutorul unei informaţii în plus (*bilen på bildet* 'maşina din poză').

Avem articol hotărât, când vorbim despre un tip sau specie (*Hvalen er pattedyr.* 'Balena este mamifer.'), dacă însă ne referim la specie, gen sau clasă ca ansamblu, atunci nu. (*Hun elsker katter, men hater hunder.* 'Iubeşte pisicile, dar urăşte câinii').

Ca şi în limba română, substantivul este articulat cu articolul hotărât, dacă este urmat de pronume posesiv (*bilen hans* 'maşina lui') sau de construcţie perifrastică care indică posesia (*huset til Per* 'casa lui Per'). Dacă este precedat de un pronume posesiv sau de un substantiv la genitiv, substantivul n-are articol (*min bil* 'maşina mea, a mea maşină', *Pers hus* 'casa lui Per, a lui Per casă').

Trebuie menţionat, că în limba română adeseori după prepoziţie se foloseşte forma nearticulată a substantivului, în timp ce în norvegiană substantivul are articol hotărât. (*Det er mange mennesker på gata.* 'Sunt mulţi oameni pe stradă'. *Jeg skal til byen.* 'Mă duc în oraş'.)

Genul

Substantivele pot fi uşor recunoscute când au în faţă un articol nehotărât: *en mann* 'un bărbat', *ei bok* 'o carte', *et bord* 'o masă'. Acest articol nehotărât indică şi genul substantivului.

Substantivele norvegiene pot fi de trei genuri: masculine (cu articolul nehotărât *en* şi articolul hotărât *–en*), feminine (cu articolul nehotărât *ei* sau *en* şi articolul hotărât *–a* sau *–en*) şi neutre (cu articolul nehotărât *et* şi articolul hotărât *–et*). Articolul hotărât *–a* pentru genul feminin a fost introdus în bokmål odată cu reforma ortografică din 1917. Pentru o serie de substantive feminine este obligatoriu articolul hotărât *-a*: *kua* 'vaca', *geita* 'capra', *furua* 'bradul', *jenta* 'fata', *kjerringa* 'femeia', etc. Pentru alte substantive feminine se poate alege între terminaţiile *-en* şi

–a: *kirken/kirka* 'biserica', *ferden/ferda* 'călătoria', *tiden/tida* 'timpul', *boken/boka* 'cartea', etc.

În bokmålul tradițional (riksmål) există doar două genuri: genul comun (cu articolul nehotărât *en*, care înglobează genul masculin şi feminin) şi genul neutru (cu articolul nehotărât *et*).

Cum ne putem da seama, dacă un substantiv este de genul masculin, feminin sau neutru ? Nu există reguli logice pentru acesta, din forma substantivului de obicei nu reiese genul. Articolele trebuie învățate ca atare.

Există totuşi anumite indicii, care pot fi de ajutor, dar trebuie ştiut totodată, că şi excepțiile sunt numeroase.

În următoarele cazuri genul substantivului se poate deduce şi din terminație:

Sunt masculine substantivele care se termină în *-dom* (*visdom* 'înțelepciune', *fattigdom* 'sărăcie'), *–er* (*lærer* 'profesor', *arbeider* 'muncitor', dar şi multe excepții, ca *et semester* 'semestru'), *-else* (*øvelse* 'exercițiu', *oversettelse* 'traducere' etc., dar cu două excepții *et værelse* 'încăpere, cameră' şi *et spøkelse* 'fantomă'), *-het* (*frihet* 'libertate' etc.), *-nad* (*søknad* 'cerere'), *-ning* (*bygning* 'clădire'), *-sjon* (*funksjon* 'funcție', *reaksjon* 'reacție').

Substantivele care se termină în *–ing* pot fi feminine sau masculine (*ei/en bygging* 'construire, construcție'), cele care se termină în *–inne* (*ei/en lærerinne* 'profesoară, învățătoare') sau *–ske* (*ei/en sykepleierske* 'asistentă / soră medicală') sunt feminine, dar pot avea ca articol nehotărât şi *ei* şi *en*.

Sunt de genul neutru substantivele care se termină în *–al* (*arsenal* 'arsenal' etc., cu excepția *en festival* 'festival'), *-dømme* (*herredømme* 'stăpânire', *keiserdømme* 'împărăție'), *-em* (*fonem* 'fonem'), *-eri* (*trykkeri* 'tipografie, imprimerie', *snekkeri* 'tâmplărie'), *-iv* (*arkiv* 'arhivă'), *-gram* (*program* 'program'), -iv (*motiv* 'motiv'), *-ment* (*departement* 'departament, minister'), *-krati* (*demokrati* 'democrație'), *-meter* (*termometer* 'termometru'), *-om (atom* 'atom', *diplom* 'diplomă'), *-skap (selskap* 'societate', *ekteskap* 'căsătorie, căsnicie', dar şi multe excepții ca *en kunnskap* 'cunoştință', *en egenskap* 'însuşire, trăsătură'), *-tet* (*universitet* 'universitate', *fakultet* 'facultate', dar *en majestet* 'maiestate'), *-um* (*volum* 'volum', *gymnasium* 'liceu').

Numărul

Substantivul are forme diferite pentru a indica numărul. Numărul este o categorie gramaticală care arată, dacă este vorba de unul sau mai multe exemplare de acelaşi fel (fiinţe, obiecte etc.). Există numărul singular si plural.

Pluralul substantivelor se formează de regulă cu ajutorul terminaţiei *-er*: *byer*, 'oraşe', *stoler* 'scaune'. Substantivele monosilabice de genul neutru nu primesc terminaţie la plural : *et hus* 'o casă' – *hus* 'case'. Există desigur şi excepţii, cum ar fi substantive masculine care nu primesc terminaţie, ca *en sko* 'un pantof'- *sko* 'pantofi', *en ting* 'un lucru' - *ting* 'lucruri', sau substantive neutre monosilabice care primesc terminaţie, ca *et sted* 'un loc' – *steder* 'locuri', etc.

La substantivele care se termină în *–el, -en* şi *-er* se face contracţie la plural: *en onkel* 'un unchi'- *onkler* 'unchi', *en hybel* 'o garsonieră'- *hybler* 'garsoniere', etc.

Substantivele care se termină în *–er* şi sunt derivate din verbe, primesc la plural doar *–e*: *en lærer* 'un profesor'– *lærere* 'profesori'. Alte substantive care se termină în *–er* formează pluralul astfel: cele masculine ca *en vinter* 'o iarnă'– *vintrer* 'ierni', *en sommer* 'o vară' – *somrer* 'veri', cele neutre ca *et kloster* 'o mănăstire'– *klostre* 'mănăstiri', *et mønster* 'un model, o mostră'- *mønstre* 'modele, mostre'.

Există câteva substantive, care la plural suferă şi anumite alternanţe vocalice, având astfel forme de plural neregulate. În această grupă intră substantive care denumesc relaţii de rudenie (*en bror* 'un frate' – *brødre* 'fraţi', *ei/en datter* 'o fiică'– *døtre/døtrer* 'fiice', *en far* 'un tată'– *fedre* 'taţi', *ei/en mor* 'o mamă' – *mødre/mødrer* 'mame'), părţi ale corpului (*en fot* 'un picior' – *føtter* 'picioare', *ei/en hånd/hand* 'o mână'– *hender* 'mâini', *et kne* 'un genunchi'– *knær* 'genunchi', *ei/en tann* 'un dinte'– *tenner* 'dinţi', *ei/en tå* 'un deget de la picior' – *tær* 'degete de la picior') şi anumite animale (*ei/en and* 'o raţă'– *ender* 'raţe', *ei/en gås* 'o gâscă'– *gjess* 'gâşte', *ei/en ku* 'o vacă'– *kyr* 'vaci').

Alte substantive cu alternanţă vocalică sunt : *en mann* 'un bărbat' – *menn* 'bărbaţi', *en bonde* 'un ţăran'– *bønder* 'ţărani', *en hovedstad* 'o capitală' – *hovedsteder* 'capitale', *ei/en strand* 'un ţărm, un şrand' – *strender* 'ţărmuri, şranduri', *ei/en bok* 'o carte' – *bøker* 'cărţi', *ei/en rot* 'o rădăcină' – *røtter* 'rădăcini', *ei/en bot* 'o amendă' – *boter* 'amenzi', *en/ei kraft* 'o putere'– *krefter* 'puteri', *en/ei natt* 'o noapte'– *netter* 'nopţi', *et tre*

'un copac'- *trær* 'copaci', *et håndkle* 'un prosop'- *håndklær* 'prosoape', etc.

Trebuie să amintim, că o serie de substantive pot fi folosite doar la singular, ele fiind defective la plural. Grupate semantic acestea denumesc materii (*gull* 'aur', *sølv* 'argint', *sukker* 'zahăr', *voks* 'ceară', *ull* 'lână'), însuşiri şi stări (*godhet* 'bunătate', *ondskap* 'răutate', *lykke* 'fericire', *søvn* 'somn'). Nu au plural nici substantive colective ca *mat* 'mâncare', *drikke* 'băutură', *løv* 'frunziş', etc.

În acelaşi timp există unele substantive care pot fi folosite numai la plural. Dintre acestea unele denotă fiinţe, persoane, ca *foreldre* 'părinţi', *søsken* 'fraţi şi surori', altele animale, ca *høns* 'păsări de curte', lucruri, cum ar fi *briller* 'ochelari', *grønnsaker* 'legume, zarzavaturi', *penger* 'bani', *klær* 'haine', sau epidemii ca *meslinger* 'pojar', *vannkopper* 'varicelă'.

Forma hotărâtă a substantivelor la plural se formează prin alipirea terminaţiei *-ene*, de fapt a articolului hotărât *-ene*, indiferent de genul substantivului. Există şi câteva substantive, puţine la număr, cum ar fi *barn* 'copil', *be(i)n* 'picior', care primesc terminaţia *–a.* (*barna* 'copiii', *be(i)na* 'picioarele')

Declinarea

Substantivele se declină în număr (*stol* la singular, *stoler* la plural), în caz (*stolen* la nominativ, *stolens* la genitiv) şi în funcţie de articol (forme cu articol nehotărât, forme cu articol hotărât).

Cele mai importante reguli de declinare a substantivelor, inclusiv a celor neregulate, sunt rezumate în tabelul următor, în care sunt prezentate ambele forme, de singular şi de plural, atât forma articulată cât şi forma nearticulată.

Singular cu articol nehotărât	**Singular cu articol hotărât**	**Plural cu articol nehotărât**	**Plural cu articol hotărât**
en stol 'un scaun'	*stolen* 'scaunul'	*stoler* 'scaune'	*stolene* 'scaunele'
en onkel 'un unchi'	*onkelen* 'unchiul'	*onkler* 'unchi'	*onklene* 'unchii'

Singular cu articol nehotărât	**Singular cu articol hotărât**	**Plural cu articol nehotărât**	**Plural cu articol hotărât**
en lærer 'un profesor'	*læreren* 'profesorul'	*lærere* 'profesori'	*lærerne* 'profesorii'
en vinter 'o iarnă'	*vinteren* 'iarna'	*vintrer* 'ierni'	*vintrene* 'iernile'
en bror 'un frate'	*broren* 'fratele'	*brødre* 'fraţi'	*brødrene* 'fraţii'
ei jente 'o fată'	*jenta* 'fata'	*jenter* 'fete'	*jentene* 'fetele'
ei/en bok 'o carte'	*boka/boken* 'cartea'	*bøker* 'cărţi'	*bøkene* 'cărţile'
ei/en gås 'o gâscă'	*gåsa/gåsen* 'gâsca'	*gjess* 'gâşte'	*gjessene* 'gâştele'
ei/en mus 'un şoarece'	*musa/musen* 'şoarecele'	*mus* 'şoareci'	*musene* 'şoarecii'
et bord 'o masă'	*bordet* 'masa'	*bord* 'mese'	*bordene* 'mesele'
et bilde 'o poză'	*bildet* 'poza'	*bilder* 'poze'	*bildene* 'pozele'
et tre 'un copac'	*treet* 'copacul'	*trær* 'copaci'	*trærne* 'copacii'

Cazul

Substantivele prezentate până acum au apărut la forma de nominativ, adică au fost la cazul **nominativ.** În afară de forma de nominativ, în limba norvegiană substantivele au şi formă de genitiv.

Genitivul se formează prin alipirea terminaţiei *-s* la forma de nominativ a substantivului. Dacă substantivul mai are o terminaţie (de ex. terminaţia specifică formei hotârâte, singular *–en* sau plural *-ene*) *–s* se adaugă la forma respectivă. Exemple: *Pers bil* 'maşina lui Per', *guttens ball* 'mingea băiatului', *gatenes navn* 'numele străzii'.

Unele nume proprii au forme speciale, de ex. *Kristi fødsel* 'naşterea lui Cristos'.

Dacă nominativul se termină în *-s*, întrebuințăm apostroful ca în exemplul *Nils' bil* 'maşina lui Nils'.

Dacă avem genitiv de grup, doar ultimul cuvânt primeşte *–s*, ca în exemplul *Asbjørnsen og Moes eventyr* 'basmele lui Asbjørnsen şi Moe'.

Genitivul substantivului este folosit destul rar. Se preferă mai degrabă forme analitice (*sønnen til Per* în loc de *Pers sønn* 'fiul lui Per'). Forma sintetică cu genitivul are caracter solemn, şi este rar întâlnită în limba vorbită (*hagens blomster* 'florile grădinii', *lærerens sønn* 'fiul profesorului') Aceste construcții sunt percepute ca greoaie, se folosesc mult mai rar decât în trecut, azi preferându-se parafrazarea cu prepoziție: *prisen på bilen* în loc de *bilens pris* 'prețul maşinii', *kongen i Norge* în loc de *Norges konge* 'regele Norvegiei'. În anumite expresii însă este obligatorie forma sintetică cu genitiv: *livets gang* 'mersul vieții', *verdens ende* 'sfârşitul/capătul lumii', *nattens søvn* 'somnul de noapte', etc.

Reminiscențe din limba veche, unde prepoziția *til* cerea genitivul, sunt *til bords* 'la masă', *til fots* 'pe jos', *til skogs* 'în pădure', *til fjells* 'în munți', *til sjøs* 'la mare'.

Dativul poate fi întâlnit doar în câteva expresii idiomatice, ca *på tide* 'la timp' (*Det var på tide.* 'A fost şi timpul!'), *i live* 'în viață', *av gårde* 'din loc', etc.

Substantive compuse

Norvegiana alcătuieşte cu mare uşurință, ca şi limba germană, cuvinte compuse. Ceea ce în limbile romanice poate fi redat cu ajutorul a trei sau mai multe cuvinte, se poate comprima într-un singur cuvânt norvegian. Iată un exemplu: *førstedivisjonsfotballspiller* 'jucător de fotbal din prima divizie'.

Genul substantivului compus este dat de ultima componentă : *en sykkeltur* 'tur ciclist, plimbare cu bicicleta' = *en sykkel* 'bicicletă' + *en tur* 'tur, plimbare, excursie', *et sykkelhjul* 'roată de bicicletă' = *en sykkel* 'bicicletă' + *et hjul* 'roată'. Primul element din cuvântul compus poate fi desigur nu numai substantiv, ci şi altă parte de vorbire, de ex. adjectiv (*snarvei* 'scurtătură', *varmtvann* 'apă caldă'), numeral (*firkant* 'dreptunghi', *hundreår* 'secol'), verb (*reiseselskap* 'societate de turism', *sovevogn* 'vagon de dormit', *skrivebord* 'masă de scris, birou'), prepoziție (*opprop* 'apel, chemare', *overlege* 'medic-şef', *overtro* 'superstiție'),

pronume (*selvmord* 'suicid'), adverb (*bakgrunn* 'fundal', *hjemmehjelp* 'ajutor în casă').

În cazul în care prima componentă este substantiv, aceasta este aproape întotdeauna la singular, cu unele excepții, ca *blomsterbutikk* 'florărie' (*en blomst* 'o floare', *blomster* 'flori', *butikk* 'magazin'), *fedreland* 'patrie' (unde *en far* 'un tată', *fedre* 'tați', *land* 'țară').

Cuvintele se pot compune direct (ex. *dameklær* 'haine de damă', *sommerferie* 'vacanță de vară'), adeseori însă este nevoie de un sunet de legătură, care poate fi *-e* sau *–s*.

Sunetul de legătură *–e* se folosește, dacă primul element din cuvântul compus este persoană, animal sau plantă: *barn* + *e* + *hage* = *barnehage* 'grădiniță' , *barnebarn* 'nepot de bunic', *svinekjøtt* 'carne de porc', *bjørkeløv* 'frunziș de mesteacăn', etc.

Se folosește ca sunet de legătură *-s* (de fapt *s*-ul genitivului), dacă prima componentă este la genitiv (*morsmål* 'limbă maternă', *årstid* 'anotimp', *landsmann* 'compatriot'), dacă prima componentă este un cuvânt împrumutat ce se termină în *–ion, -sjon, -tet, -ment* (de ex. *religionshistorie* 'istoria religilor', *universitetslektor* 'lector universitar', *departementsleder* 'șef de departament'), dacă prima componentă se termină în *–dom, -else, -het, -nad, -ing* (cu unele excepții ca *vikingtid* 'epoca vikingilor', *campingplass* 'loc de camping'), *-ning, -skap, -sel, -et, -ed* etc. (de ex. *barndomsminne* 'amintire din copilărie', *forlovelsesring* 'inel de logodnă', *kjærlighetsdikt* 'poezie de dragoste', *søknadsskjema* 'formular de cerere', *levnetsløp* 'autobiografie', *månedslønn* 'salariu lunar'), și în cazul în care prima componentă la rândul ei este un cuvânt compus (de ex. *rødvinsflaske* 'sticlă de vin roșu', *kaldtvannskran* 'robinet de apă rece').

II.3. ADJECTIVUL

Adjectivul indică calități, însușiri ale substantivelor. (*et lite barn* 'un copil mic'). Cu alte cuvinte, adjectivul califică, descrie un substantiv.

Valoare adjectivală pot avea și participiile verbelor. (*et grâtende barn* 'un copil care plânge', *et sunket skip* 'o navă scufundată', *en steinet vei* 'en drum pietros').

În limba norvegiană adjectivul stă înaintea substantivului pe care îl determină. (*en liten gutt* 'un băiat mic', *et rødt eple* 'un măr roșu'). În aceste exemple adjectivul are funcție de atribut pe lângă substantivul determinat.

Spre deosebire de limba română, adjectivul nu poate fi așezat direct după substantiv. (*en liten gutt*, și nu ~~*en gutt liten*~~). Totuși adjectivul poate sta în propoziție după substantiv, însă doar cu condiția ca să fie despărțit de acesta printr-un verb. În acest caz adjectivul va avea rol de nume predicativ în propoziție. (*Dette eplet er rødt.* 'Acest măr este roșu.')

După verbe ca *å gjøre* 'a face', *å male* 'a vopsi' adjectivul poate avea funcție de element predicativ complementar, referindu-se de data aceasta la un complement direct. În acest caz adjectivul se acordă cu complementul direct. (*De malte huset rødt.* 'Ei au vopsit casa în roșu'. *De malte stolen rød.* 'Ei au vopsit scaunul în roșu'.)

Adjectivul și participiul trecut al verbelor tari se acordă cu substantivul pe care îl determină. Participiul prezent se termină în *-ende*, și nu își schimbă forma.

Declinarea adjectivului

Adjectivele pot fi declinate în gen și număr. De asemenea, ele pot avea forme nehotărâte și hotărâte.

Tabelul următor prezintă declinarea adjectivului *pen* 'frumos':

Singular cu articol nehotărât	Singular cu articol hotărât	Plural cu articol nehotărât	Plural cu articol hotărât
en pen stol 'un scaun frumos'	*den pene stolen* 'scaunul frumos'	*pene stoler* 'scaune frumoase'	*de pene stolene* 'scaunele frumoase'
ei pen jente 'o fată frumoasă'	*den pene jenta* 'fata frumoasă'	*pene jenter* 'fete frumoase'	*de pene jentene* 'fetele frumoase'
et pent bilde 'o poză frumoasă'	*det pene bildet* 'poza frumoasă'	*pene bilder* 'poze frumoase'	*de pene bildene* 'pozele frumoase'

După cum se poate vedea, regula de bază este, că adjectivul primeşte un *–t* la neutru, forma nehotărâtă, şi un *–e* la plural şi la toate formele hotărâte.

Adjectivele care se termină în vocală lungă în silabă accentuată, primesc terminaţia *–tt* la neutru, vocala devenind scurtă. *(ny, nytt, nye* 'nou, nouă, noi')

Consoanele duble se simplifică în faţa lui *–t*. *sann – sant* 'adevărat', *grønn – grønt* 'verde'. Excepţii sunt *fullt* 'plin', *visst* 'anumit', *spisst* 'ascuţit' etc.

Adjective care se termină pe *–el, -er* şi *–en* pierd *e*-ul neaccentuat, când se adaugă un *–e* final. Dacă există consoană dublă, se simplifică. Este cazul unor adjective ca *gammel* 'bătrân, vechi', *vakker* 'frumos', *doven* 'leneş' (*gammel, gammelt, gamle*; *vakker, vakkert, vakre*; *doven, dovent, dovne*). Formele de participiu trecut se comportă la fel.

Adjectivele care se termină în *–m*, primesc doi *m* înainte de terminaţia *–e*. (*dum* 'prost', *dumt, dumme)*

Există desigur şi adjective care nu primesc ori *–t*, ori *–e*, precum şi adjective invariabile.

Adjectivele care care nu primesc *–t* la neutru sunt cele care se termină în *–ig* sau *–lig* (*heldig* 'norocos', *lykkelig* 'fericit', ex. *et lykkelig menneske* 'un om fericit'), în *–d* sau *-dd* (*fremmed* 'străin', *glad* 'bucuros', *redd* 'înfricoşat, speriat', *absurd* 'absurd', *lærd* 'învăţat', *solid* 'solid', *stupid* 'stupid'), în *–tt* (*lett* 'uşor'), *-et* (*steinet* 'pietros'), şi majoritatea celor care se termină în *-sk* (*norsk* 'norvegian', *engelsk* 'englez').

Adjectivele *falsk* 'fals', *frisk* 'sănătos', *fersk* 'proaspăt', *rask* 'rapid' sunt excepții, formele lor de neutru fiind *falskt, friskt, ferskt, raskt.*

O serie de adjective primesc *–tt* la neutru, dar pot să nu primească *–e* la plural şi la forma hotărâtă, de ex. *blå* 'albastru', *grå* 'gri, cenuşiu', *rå* 'crud' etc. (*et blått hefte* 'un caiet albastru', *det blå(e) heftet* 'caietul albastru', *blå(e) hefter* 'caiete albastre' etc.)

Există şi adjective invariabile ca *sjalu* 'gelos', *edru* 'sobru, lucid, dezbătat', *sky* 'sfios, timid', *bra* 'bun', *tro* ,fidel', *sta* 'încăpățânat', *slu* 'viclean', *ru* 'aspru, grosolan', *kry* 'mândru, voinic', *lilla* 'violet', *stille* 'liniştit, calm', *øde* 'pustiu, gol', *felles* 'comun', *avsides* 'îndepărtat', *gratis* 'gratis' etc. Câteva exemple: *den sky jenta* 'fata sfioasă', d*en bra boka/-en* 'cartea bună'

Cel mai neregulat adjectiv este *liten* 'mic'. În tabelul următor se poate urmări declinarea acestui adjectiv:

Singular cu articol nehotărât	**Singular cu articol hotărât**	**Plural cu articol nehotărât**	**Plural cu articol hotărât**
en liten stol 'un scaun mic'	*den lille stolen* 'scaunul (cel) mic'	*små stoler* 'scaune mici'	*de små stolene* 'scaunele (cele) mici'
ei lita jente 'o fată mică'	*den lille jenta* 'fata (cea) mică'	*små jenter* 'fete mici'	*de små jentene* 'fetele (cele) mici'
et lite bilde 'o poză mică'	*det lille bildet* 'poza (cea) mică'	*små bilder* 'poze mici'	*de små bildene* 'pozele (cele) mici'

Adjectivul poate fi folosit atributival sau ca nume predicativ. Adjectivul cu funcție de nume predicativ apare după verbele *å være* 'a fi', *å bli* 'a deveni', *å hete* 'a se numi', etc. Când are funcție de nume predicativ, adjectivul se acordă cu substantivul care are funcție de subiect în propoziție[1]. (*Eplet er rødt.* 'Mărul este roşu.'). Formele adjectivului sunt

[1] Nu este acord între numele predicativ şi subiect, când adjectivul este parte componentă a unei expresii idiomatice (*De er glad i hverandre.* 'Ei se iubesc.', sau când se spune ceva în general (*Mat er dyrt i Norge.* 'Mâncarea este scumpă în Norvegia')

în acest caz identice cu cele ale adjectivului cu funcție atributivă dintr-un grup nominal în care substantivul este la forma nehotărâtă. (*et rødt eple* 'un măr roşu').

Dacă adjectivul cu funcție de atribut este aşezat înaintea unui substantiv la forma hotărâtă, se produc următoarele modificări : adjectivul primeşte terminația *–e* şi este însoțit de articolul hotărât al adjectivului, care este întotdeuna proclitic (*det røde eplet* 'mărul (cel) roşu').

Dacă substantivul este la plural, adjectivul primeşte întotdeauna terminația *–e*, indiferent că substantivul este la forma hotărâtă sau nehotărâtă (*røde epler* 'mere roşii', *de røde eplene* 'merele (cele) roşii').

După un pronume posesiv sau un substantiv la genitiv, adjectivul primeşte întotdeauna terminația *–e* (*mitt store hus* 'casa mea mare', *Annes store hus* 'casa mare a Annei'), iar substantivul nu se articulează (nici cu articol hotărât şi nici cu articol nehotărât):

min store bil 'maşina mea mare' *mitt store hus* 'casa mea mare'
mine store biler 'maşinile mele mari' *mine store hus* 'casele mele mari'

Adjectivul primeşte terminația *–e* şi în cazul în care pronumele posesiv vine la sfârşitul sintagmei, deosebirea este că substantivul este articulat.

den store bilen min 'maşina mea mare' *det store huset mitt* 'casa mea mare'
de store bilene mine 'maşinile mele mari' *de store husene mine* 'casele mele mari'

Adjectivele *annen* 'alt, altă' şi *egen* 'propriu' au şi ele declinare destul de neregulată:

Singular – forma nehotărâtă	**Singular – forma hotărâtă**	**Plural - forma nehotărâtă**	**Plural – forma hotărâtă**
en annen stol 'un alt scaun'	*den andre stolen* 'celălalt scaun'	*andre stoler* 'alte scaune'	*de andre stolene* 'celelalte scaune'
ei anna / en annen bok 'o altă carte'	*den andre boka/-en* 'cealaltă carte'	*andre bøker* 'alte cărți'	*de andre bøkene* 'celelalte cărți'
et annet rom 'o altă cameră'	*det andre rommet* 'cealaltă cameră'	*andre rom* 'alte camere'	*de andre rommene* 'celelalte camere'

Adjectivul *egen* 'propriu' se declină astfel:

Singular - forma nehotărâtă	**Singular – forma hotărâtă**	**Plural – forma nehotărâtă**	**Plural – forma hotărâtă**
en egen stol 'un scaun propriu'	*den egne stolen* 'scaunul propriu'	*egne stoler* 'scaune proprii'	*de egne stolene* 'scaunele proprii'
ei/en egen bok 'o carte proprie'	*den egne boka/-en* 'cartea proprie'	*egne bøker* 'cărți proprii'	*de egne bøkene* 'cărțile proprii'
et eget rom 'o cameră proprie'	*det egne rommet* 'camera proprie'	*egne rom* 'camere proprii'	*de egne rommene* 'camerele proprii'

După pronume posesiv *egen* 'propriu'are formele:

min egen stol 'propriul meu scaun' *mine egne stoler* 'propriile mele scaune'
min egen bok 'propria mea carte' *mine egne bøker* 'propriile mele cărți'
mitt eget rom 'propria mea cameră' *mine egne rom* 'propriile mele camere'

Trebuie remarcat, că *egen* este singurul adjectiv care își păstrează forma nehotărâtă după pronume posesiv. De asemenea, trebuie știut, că atunci când se folosește *egen* împreună cu substantivul, pronumele posesiv trebuie să stea în față.

Când folosim forma hotărâtă și când folosim forma nehotărâtă a adjectivului?

Adjectivele au formă nehotărâtă, dacă nu au în față articol (*stor bil* 'mașină mare'), după articol nehotărât (*en stor bil* 'o mașină mare'), după numeral (*ett stort hus* 'o casă mare', *to store hus* 'două case mari'), după *ikke noen, ikke noe, ingen* 'nici un, nici o' (*ikke noe rødt eple* 'nici un măr roșu'), după *hver, hvert* 'fiecare' (*hvert lite bord* 'fiecare masă mică'), după *enhver, ethvert* 'orice, oricare', *all, alt* 'tot, toată' (*all god mat* 'toată mâncarea bună'), respectiv când adjectivul este folosit ca nume predicativ. (*Huset er stort.* 'Casa este mare.'). În toate aceste cazuri adjectivul se acordă în gen și număr cu substantivul pe care îl determină.

Se utilizează forma hotărâtă a adjectivului după articol hotărât (*den hvite bilen* 'maşina albă'), după pronume demonstrativ (*denne store bilen* 'această maşină mare'), după pronume posesiv (*min lille venn* 'micul meu prieten'), după pronume personal (*jeg arme mann* 'eu om sărman'), după genitiv (*Jons nye frakk* 'paltonul nou al lui Jon'), câteodată în faţa substantivului fără articol proclitic (*kjære venn* 'prieten drag'), în expresii prepoziţionale de genul *i hele dag* 'toată ziua', *midt på lyse dagen* 'în plină zi, ziua în amiaza mare', *i verste fall* 'în cel mai rău caz', *med største fornøyelse* 'cu cea mai mare plăcere', apoi după *første* 'primul/-a', *siste* 'ultimul/-a', *neste* 'următorul/următoarea', *samme* 'acelaşi, aceeaşi' (*siste offentlige debatt* 'ultima dezbatere publică').

Adjectivul *hel, helt,* pl. *hele* 'întreg, întreagă, întregi' nu se foloseşte decât cu substantive numerabile. Când substantivul este la forma nearticulată, se foloseşte *hel, helt,* dacă este la forma hotărâtă, atunci *hele.* În sintagma *hele tiden* 'tot timpul' substantivul primeşte doar articolul hotărât enclitic, articolul hotărât al adjectivului se omite în faţa lui *hele.*

Adjectivul *mange* se foloseşte cu substantive numerabile, iar *mye* cu cele nenumerabile. (*mange bøker* 'multe cărţi', *mye mat* 'multă mâncare'). Folosirea lor coincide cu utilizarea lui 'many' şi 'much' în engleză.

Gradele de comparaţie ale adjectivului

Adjectivul în limba norvegiană are următoarele trei grade de comparaţie: pozitiv, comparativ şi superlativ. Comparativul se formează de obicei prin adăugarea terminaţiei *–ere*, iar superlativul prin adăugarea terminaţiei *–est.*

Pozitiv	**Comparativ**	**Superlativ**
pen 'frumos'	*penere* 'mai frumos'	*penest* 'cel mai frumos'
klok 'deştept'	*klokere* 'mai deştept'	*klokest* 'cel mai deştept'
rask 'rapid'	*raskere* 'mai rapid'	*raskest* 'cel mai rapid'
rik 'bogat'	*rikere* 'mai bogat'	*rikest* 'cel mai bogat'

Adjectivele care se termină în *–er, -el* şi *–en* în silabe neaccentuate, îşi pierd *–e*-ul neaccentuat, când primesc terminaţiile *–ere* şi *–est*, cu alte cuvinte, ele se contractează.

Pozitiv	Comparativ	Superlativ
sikker 'sigur'	*sikrere* 'mai sigur'	*sikrest* 'cel mai sigur'
moden 'matur, copt'	*modnere* 'mai matur, mai copt'	*modnest* 'cel mai matur , cel mai copt'
enkel 'simplu'	*enklere* 'mai simplu'	*enklest* 'cel mai simplu'

Dacă adjectivul se termină în *–ig, -lig* sau *–som*, atunci va avea terminațiile *–ere* la comparativ și *-st* la superlativ.

Pozitiv	Comparativ	Superlativ
hyggelig 'plăcut'	*hyggeligere* 'mai plăcut'	*hyggeligst* 'cel mai plăcut'
vanskelig 'dificil, greu'	*vanskeligere* 'mai dificil, mai greu'	*vanskeligst* 'cel mai dificil, cel mai greu'
heldig 'norocos'	*heldigere* 'mai norocos'	*heldigst* 'cel mai norocos'
morsom 'amuzant'	*morsommere* 'mai amuzant'	*morsomst* 'cel mai amuzant'

Unele adjective nu au forme flexionare proprii pentru comparativ si superlativ, ci formează aceste forme analitic : comparativul cu ajutorul cuvântului *mer* 'mai (mult)', iar superlativul cu *mest* 'cel mai (mult)'. În această categorie intră adjective care se termină în *–sk* (și au mai multe silabe), *-isk, -s, -en, -et(e)* și *-ed*, precum și formele de participiu prezent și trecut.

Pozitiv	Comparativ	Superlativ
praktisk 'practic'	*mer praktisk* 'mai practic'	*mest praktisk* 'cel mai practic'
spennende 'captivant'	*mer spennende* 'mai captivant'	*mest spennende* 'cel mai captivant'
avsides 'îndepărtat'	*mer avsides* 'mai îndepărtat'	*mest avsides* 'cel mai îndepărtat'
gyllen 'auriu'	*mer gyllen* 'mai auriu'	*mest gyllen* 'cel mai auriu'

La unele adjective apar alternanțe vocalice la comparativ și superlativ, terminațiile *-re* și *–st* însă aceste adjective le primesc.

Pozitiv	**Comparativ**	**Superlativ**
stor 'mare'	*større* 'mai mare'	*størst* 'cel mai mare'
ung 'tânăr'	*yngre* 'mai tânăr'	*yngst* 'cel mai tânăr'
tung 'greu'	*tyngre* 'mai greu'	*tyngst* 'cel mai greu'
liten 'mic'	*mindre* 'mai mic'	*minst* 'cel mai mic'

Anumite adjective au forme neregulate la comparativ și superlativ, de exemplu *god* 'bun', *gammel* 'bătrân, vechi', *liten* 'mic', *mye* 'mult', *mange* 'mulți, multe'. Aceste forme se schimbă complet, o anumită regularitate existând totuși în faptul că formele de comparativ se termină în *–re*, iar cele de superlativ în *–st*.

Pozitiv	**Comparativ**	**Superlativ**
god, bra 'bun'	*bedre* 'mai bun'	*best* 'cel mai bun'
gammel 'bătrân, vechi'	*eldre* 'mai bătrân, mai vechi'	*eldst* 'cel mai bătrân, cel mai vechi'
ond, vond 'rău'	*verre* 'mai rău'	*verst* 'cel mai rău'
liten 'mic'	*mindre* 'mai mic'	*minst* 'cel mai mic'
mange 'mulți, multe'	*flere* 'mai mulți, mai multe'	*flest* 'cei mai mulți, cele mai multe'
mye 'mult'	*mer* 'mai mult'	*mest* 'cel mai mult'

Unele adjective sunt defective la comparativ sau superlativ, de ex. *død* 'mort', *stum* 'mut', etc.

Se cuvine să facem câteva observații în legătură cu gradele de comparație a adjectivelor, precum și folosirea formelor de comparativ și superlativ.

Forma de comparativ este invariabilă, se folosește aceeași formă indiferent că adjectivul determină un substantiv masculin, feminin, neutru, singular, plural. Cuvântul *penere* poate însemna 'mai frumos, mai frumoasă, mai frumoși, mai frumoase'.

În gramaticile de limba română există trei subgrupe ale comparativului, cele de superioritate, egalitate și inferioritate. Aceste relații pot fi redate și în limba norvegiană, dar în gramaticile

norvegiene, în majoritatea cazurilor se indică la comparativ doar comparativul de superioritate.

Pentru a arăta că însuşirea există în acelaşi grad la ambii termeni de comparaţie, se foloseşte cuvântul *like*, formându-se astfel ceea ce în română denumim gradul comparativ de egalitate: *Han er like høy som sin far.* 'El este la fel de înalt ca şi tatăl său.'. Dacă însuşirea este în grad mai scăzut la unul din termenii comparaţi, avem comparativul de inferioritate, care se redă în norvegiană astfel: *Han er mindre begavet enn min bror.* 'El este mai puţin talentat decât fratele meu.'

Forma de superlativ poate avea atât formă nehotărâtă cât şi o formă hotărâtă. Forma hotărâtă se formează prin alipirea terminaţiei *-e* la forma simplă a superlativului. Când superlativul are funcţie de nume predicativ, se pot folosi ambele forme, cea nehotărâtă fără *-e* sau cea hotărâtă terminată în *-e*, aceasta din urmă fiind însoţită şi de articolul hotărât al adjectivului. (*Denne frakken er varmest / den varmeste.* 'Acest palton este cel mai călduros.')

Adjectivul la forma de superlativ poate avea desigur şi funcţie atributivă, şi poate sta direct în faţa substantivului pe care îl determină. În acest caz se foloseşte forma hotărâtă în *–e*, superlativul este însoţit de articolul hotărât al adjectivului, iar substantivul pe care îl califică este şi el la forma hotărâtă, adică este articulat enclitic. '*Dette er den varmeste frakken.* 'Acesta este paltonul cel mai călduros.'

Dacă substantivul este determinat de un genitiv sau de un adjectiv posesiv, nu se mai foloseşte nici articolul hotărât al adjectivului, şi nici forma hotărâtă a substantivului, însă superlativul cu funcţie atributivă îşi păstrează forma în *-e*. (*husets største rom* 'cea mai mare cameră a casei')

Când sunt asezate după *mer* şi *mest*, adjectivul şi participiul trecut se acordă cu substantivul pe care îl determină, după regula obişnuită. (*Nå er de mer praktiske.* 'Acum ei sunt mai practici.'). Participiul prezent nu se acordă niciodată, el având formă unică.

II.4. NUMERALUL

Numeralul este partea de vorbire care indică numărul, cantitatea sau ordinea. Numeralele se pot clasifica în două grupe: numerale cardinale şi ordinale.

Numeralul cardinal indică un număr: *en* 'unu', *to* 'doi' , *tre* 'trei', ..., *ti* 'zece', etc.

Numeralul ordinal indică ordinea sau poziţia într-un rând sau o serie: *første* 'primul, prima', *andre* 'al doilea, a doua', *tredje* 'al treilea, a treia' ş.a.m.d.. Numeralul ordinal se foloseşte la date, clasă, etaj, etc. Când se scrie cu cifre, trebuie să punem punct după el (*17. mai*)

	Numeral cardinal	**Numeral ordinal**
1	*en, ett* 'unu'	*første* 'primul, prima'
2	*to* 'doi'	*annen, andre* 'al doilea, a doua'
3	*tre* 'trei'	*tredje* 'al treilea, a treia'
4	*fire* 'patru'	*fjerde* 'al patrulea, a patra'
5	*fem* 'cinci'	*femte* 'al cincilea, a cincea'
6	*seks* 'şase'	*sjette* 'al şaselea, a şasea'
7	*sju, syv* 'şapte'	*sjuende, syvende* 'al şaptelea, a şaptea'
8	*åtte* 'opt'	*åttende* 'al optulea, a opta'
9	*ni* 'nouă'	*niende* 'al nouălea, a noua'
10	*ti* 'zece'	*tiende* 'al zecelea, a zecea'
11	*elleve* 'unsprezece'	*ellevte* 'al /a unsprezece(le)a'
12	*tolv* 'douăsprezece'	*tolvte* 'al / a douăsprezece(le)a'
13	*tretten* 'treisprezece'	*trettende* 'al / a treisprezece(le)a'
14	*fjorten* 'patrusprezece'	*fjortende* 'al / a patrusprezece(le)a'
15	*femten* 'cincisprezece'	*femtende* 'al / a cincisprezece(le)a'
16	*seksten* 'şaisprezece'	*sekstende* 'al / a şaisprezece(le)a'
17	*sytten* 'şaptesprezece'	*syttende* 'al /a şaptesprezece(le)a'
18	*atten* 'optsprezece'	*attende* 'al / a optsprezece(le)a'

	Numeral cardinal	Numeral ordinal
19	*nitten* 'nouăsprezece'	*nittende* 'al / a nouăsprezece(le)a'
20	*tjue, tyve* 'douăzeci'	*tjuende, tyvende* 'al / a douăzece(le)a'
21	*tjueen, enogtyve* 'douăzeci şi unu'	*tjueførste, enogtyvende* 'al douăzecişi-unulea, a douăzecişiuna'
30	*tretti, tredve* 'treizeci'	*trettiende, tredevte* 'al/ a treizec(il)ea'
40	*førti* 'patruzeci'	*førtiende* 'al / a patruzec(il)ea'
50	*femti* 'cincizeci'	*femtiende* 'al /a cincizec(il)ea'
60	*seksti* 'şaizeci'	*sekstiende* 'al / a şaizec(il)ea'
70	*sytti* 'şaptezeci'	*syttiende* 'al / a şaptezec(il)ea'
80	*åtti* 'optzeci'	*åttiende* 'al / a optzec(il)ea'
90	*nitti* 'nouăzeci'	*nittiende* 'al / a nouăzec(il)ea'
100	*hundre* 'o sută'	*hundrede* 'al sutălea, a suta'
1000	*tusen* 'o mie'	*tusende* 'al mielea, a mia'

După cum se poate observa, majoritatea numeralelor ordinale primesc terminaţia *–ende.* Terminaţia *–te* o primesc *første* 'primul, prima', *femte* 'al cincilea, a cincea', *sjette* 'al şaselea, a şasea', *ellevte* 'al unsprezecelea, a unsprezecea', *tolvte* 'al douăsprezecelea, a douăsprezecea', iar terminaţia *-de* numeralele *fjerde* 'al patrulea, a patra', *hundrede* ' al sutălea, a suta'.

Ca şi în limba română, substantivele însoţite de numeralul cardinal nu se articulează (*to brødre* 'doi fraţi'). Substantivele apar la forma hotărâtă doar atunci, când numeralul este precedat de articolul hotărât al adjectivului, care în acest caz corespunde în limba română articolului adjectival 'cel, cea, cei, cele' (*de to brodrene* 'cei doi fraţi').

En nu se declină în numerale compuse şi după virgulă: *31 år / trettien år* '31 de ani', deşi substantivul *år* 'an' este de genul neutru (*et år*); *0,1 poeng / null komma en poeng* '0,1 puncte'.

Fracţiile se exprimă în felul următor: 1/2 *en halv* 'jumătate', 1 ½ *halvannen* sau *en og en halv* 'unu şi jumătate', 1/3 *en tredjedel* sau *en tredel* 'o treime', ¼ *en fjerdedel* sau *en firedel* 'o pătrime', 1/5 *en femtedel* sau *en femdel* 'o cincime', 5/6 *fem sjettedeler* sau *fem seksdeler* 'cinci şesimi'.

Pentru exprimarea datelor calendaristice, în limba norvegiană se utilizează numeralul ordinal, spre deosebire de limba română, unde se foloseşte cel cardinal. Exemplu: *1. mai / (den) første mai* 'întâi mai'

II. 5. PRONUMELE

Pronumele sunt cuvinte care pot ţine locul substantivelor sau adjectivelor. Cu ajutorul lor arătăm pe cineva, ceva, sau ne referim la cineva, ceva. În locul substantivelor pot fi folosite pronumele personal, pronumele reflexiv, pronumele reciproc, pronumele relativ, pronumele interogativ şi pronumele nehotărât. În locul adjectivelor pot apărea pronumele posesiv şi pronumele demonstrativ, acestea corespunzând atât pronumelui cât şi adjectivului posesiv, respectiv atât pronumelui cât şi adjectivului demonstrativ din limba română.

Pronumele personal

Pronumele personal înlocuieşte în propoziţie numele persoanelor care iau parte la actul vorbirii.

În norvegiană verbul trebuie întotdeauna să fie însoţit de un pronume personal care indică cine face acţiunea exprimată de verb. În română acest lucru este exprimat prin terminaţia, desinenţa verbului. În norvegiană, verbele nu-şi schimbă forma în funcţie de persoană (*jeg spiser* 'eu mănânc', *du spiser* 'tu mănânci', *han spiser* 'el mănâncă', *hun spiser* 'ea mănâncă', etc.), astfel că folosirea pronumelui personal devine obligatorie.

Pronumele personal are următoarele forme de nominativ:

Nr. / Pers.	**Singular**	**Plural**
1.	*jeg* 'eu'	*vi* 'noi'
2.	*du* 'tu'	*dere* 'voi'
3.	*han* 'el' *hun* 'ea' *den* 'el, ea' *det* 'el, ea'	} *de* 'ei, ele'

La persoana a 3-a singular, *han* este forma pentru masculin, *hun* pentru feminin, în cazul în care pronumele înlocuieşte un substantiv care indică o persoană. Când vorbim despre animale şi lucruri, folosim pronumele *den* şi *det*. *Den* înlocuieşte substantivele de genul comun, *det* substantivele de genul neutru.

La persoana a 3-a plural se foloseşte pronumele *de* 'ei, ele' atât pentru persoane cât şi pentru lucruri.

Formele oblice (dativ şi acuzativ) ale pronumelui personal sunt:

Nr. / **Pers.**	**Singular**	**Plural**
1.	*meg* 'mie, pe mine'	*oss* 'nouă, pe noi'
2.	*deg* 'ţie, pe tine'	*dere* 'vouă, pe voi'
3.	*ham* 'lui, pe el' *henne* 'ei, pe ea' *den* , *det* 'lui, ei, pe el, pe ea'	}*dem* 'lor, pe ei, pe ele'

Formele de nominativ se folosesc când aceste pronume îndeplinesc funcţia de subiect în propoziţie, iar cele oblice când pronumele este obiect, adică complement direct sau complement indirect.

Câteodată *du* poate fi folosit pentru a atrage atenţia. (*Du, hva skjer her?* 'Tu (măi), ce se întâmplă aici?')

Când pronumele este nume predicativ, poate fi folosită atât forma de nominativ, cât şi forma oblică. *Det er meg.* sau *Det er jeg.* 'Eu sunt./ Sunt eu.'

Folosim forma oblică în exclamaţii ca *Kjære deg!* 'Dragul de tine!', '*Dumme deg!* 'Prostul de tine!', *Stakkars deg!* 'Săracul de tine!'

Pronumele de politeţe are forma *De* 'Dumneavoastră' pentru nominativ şi forma oblică *Dem* 'Dumneavoastră'.

Pronume de politeţe se foloseşte rar, şi doar în următoarele situaţii: când ne adresăm persoanelor în vârstă, pe care nu le cunoaştem, în corespondenţa personală, uneori la magazin.

Forma *du* 'tu' este mult mai des folosită, chiar şi între persoane facând parte din generaţii diferite.

Pronumele reflexiv

Pronumele reflexiv arată că acțiunea executată de subiect se răsfrînge asupra subiectului. Se folosește împreună cu anumite verbe, așa-numitele verbe reflexive. Există multe asemenea verbe în limba norvegiană, de ex. *å finne seg* 'a-și găsi', *å glede seg* 'a se bucura', *å greie seg* 'a se descurca', *å kose seg* 'a se simți bine', *å like seg* 'a se simți bine', *å sette seg* 'a se așeza', *å tenke seg* 'a-și imagina', *å vaske seg* 'a se spăla', *å vise seg* ' a se arăta', *å ønske seg* 'a-și dori', etc.

Pronumele reflexiv are forme proprii doar la persoana a 3-a singular și plural: *seg* 'se, își'. Formele pentru persoana 1 și a 2-a sunt împrumutate de la pronumele personal. Avem astfel:

Nr. / Pers.	Singular	Plural
1.	*meg* 'mă, îmi'	*oss* 'ne'
2.	*deg* 'te, îți'	*dere* 'vă'
3.	*seg* 'se, își'	*seg* 'se, își'

Pronumele reflexiv vine după verbul principal, și întotdeauna după subiect. *Hun vasker seg.* 'Ea se spală.'. *Da satte den gamle mannen seg på stolen.* 'Atunci bătrânul se așează pe scaun.'

De obicei nu avem infinitiv după pronumele reflexiv (excepție: *Han ønsker seg en båttur / Han ønsker å ta en båttur.* 'El își dorește o plimbare cu barca.')

Pronumele reciproc

Pronumele reciproc arată că mai multe subiecte exercită acțiune unul asupra celuilalt. În norvegiană există doar două pronume reciproce, una folosită, *hverandre* 'unul pe celălalt, reciproc' și una arhaică, întâlnită doar în texte mai vechi, *hinannen.*

Câteva exemple cu folosirea pronumelui reciproc: *De elsker hverandre.* 'Ei se iubesc.' *De hjelper hverandre.* 'Ei se ajută reciproc.'

Pronumele reciproc nu trebuie confundat cu pronumele reflexiv. Nu este corect să traducem propoziția 'Noi ne-am întâlnit înainte / în prealabil.' cu ~~*Vi har mott oss for*~~. Trebuie spus: *Vi har mott hverandre for.*

Pronumele relativ

Pronumele relativ apare în propoziții secundare și se referă la un cuvânt din propoziția regentă. Pronumele relativ din limba norvegiană are o singură formă, independentă de gen, număr și caz, și anume *som* 'care'. *Heftet som ligger på bordet, er mitt.* 'Caietul care se află pe masă, este al meu.'

Som nu are formă proprie pentru genitiv. Cu înțelesul 'al/a/ai/ale cărui/cărei/căror' se poate folosi *hvis*, care este de fapt forma de genitiv a pronumelui interogativ *hvem*. Construcțiile cu *hvis* sunt formale: *En mann hvis navn jeg har glemt...* 'Un bărbat al cărui nume l-am uitat...'

Pronumele interogativ

Cu pronumele interogativ formulăm o întrebare, întrebăm de o persoană, un obiect, o însușire, o cantitate. Pronumele interogative sunt *hvem* 'cine', *hva* 'ce', *hvilken/hvilket/hvilke* 'care, ce fel de', *hva for en / et / noe / noen* 'care, ce fel de', *hva slags* 'ce fel de'.

Hvem 'cine' se referă la persoane și nu este folosit adjectival. Forma de genitiv al acestui pronume este *hvis* 'al/a/ai/ale cărui/cărei/căror'.

Hva 'ce' se referă la obiecte. Poate fi folosit adjectival în expresiile: *hva nytte* 'ce folos'; *Hva tid kom du?* 'Când / la ce oră ai venit?'. *Hva nytt?* 'Ce-i nou/ Ce noutăți?'

Hvilken, hvilket, hvilke sunt folosite atât pentru persoane cât și pentru lucruri, *hvilken* pentru substantive de genul comun, *hvilket* pentru substantive de genul neutru, *hvilke* pentru plural (*hvilken stol* 'care scaun', *hvilket bord* 'care masă', *hvilke stoler* 'care scaune').

Pronumele interogative pot fi folosite și ca pronume nehotărâte, dacă adaugăm *som helst*: *hvem som helst* 'oricine' , *hva som helst* 'orice', *hvilken som helst* 'oricare'. Exemple : *Hvem som helst kan komme.* 'Oricine poate veni'. *Du kan si hva som helst.* 'Poți să spui orice.'. *Du kan gi meg hvilken som helst bok.* 'Poți să-mi dai oricare carte.'

Pronumele nehotărât

Pronumele nehotărât se referă la o persoană, un obiect, o însușire, o cantitate care nu poate fi determinată. Cele mai cunoscute pronume nehotărâte sunt *en* și *man*.

Aceste pronume nehotărâte se pot folosi cu sens impersonal, fără să se refere la o anumită persoană. Pot înlocui orice persoană, inclusiv pe vorbitor. În limba română se pot traduce cu pronumele reflexiv 'se' sau cu pronumele personal 'tu'. Exemple: *Herfra ser man fjelltoppen.* 'De aici se vede vârful muntelui'. *Man blir trøtt, hvis man sover for mye.* 'Obosești dacă dormi prea mult.'

Man are formă proprie doar la nominativ, în rest împrumută formele lui *en*, care sunt *en* când are funcție de obiect, *ens* la genitiv și *seg* când este folosit ca pronume reflexiv. (*Det er vanskelig for en å forstå det.* 'Este dificil să înțelegi. / Este dificil pentru cineva să înțeleagă asta'. *Ens tenkemåte kan bli påvirket av andre.* 'Modul de gândire al cuiva poate fi influențat de alții.')

Alte pronume nehotărâte sunt:

annen, annet, la plural *andre* 'altul, alta, alții, altele'

noen, noe, la plural *noen* 'cineva, ceva'

ingen, intet, la plural *ingen* 'nimeni, nimic'

all, alt, la plural *alle* 'tot, toată, toți, toate'

Cum am văzut la adjectiv, aceste cuvinte pot fi folosite adjectival, dacă stau pe lângă un substantiv. În acest caz, de ex. *noen* corespunde în limba română pronumelor și adjectivelor nehotărâte: 'cineva, ceva, un(ul), una, o, vreun, vreuna, oricare, câțiva, câteva, niște' sau dacă este precedat de negația *ikke* celor negative : 'nimeni, nici un, nici o'. Dacă înlocuiesc un substantiv ca în exemplele de mai jos sunt pronume nehotărâte. *Ingen kan si meg sannheten.* 'Nimeni nu-mi poate spune adevărul'. *Vil du si noe?* 'Vrei să spui ceva?'.

Noen ca pronume se referă la persoane și se traduce cu 'cineva, unul, una, vreunul, vreuna, oricare, câțiva'. *Noe* se referă la lucruri sau fenomene abstracte și se traduce în limba română prin 'ceva'.

Noen precedat de negația *ikke* poate fi înlocuit cu *ingen* 'nimeni, nici unul, nici una'. *Jeg kjenner ikke noen / ingen i Oslo.* 'Nu cunosc pe nimeni în Oslo.', în timp ce *noe* precedat de negația *ikke* poate fi înlocuit cu *ingenting* 'nimic'. Exemple: *Jeg ser ikke noe.* sau *Jeg ser ingenting.* 'Nu văd nimic.'

Ingen nu poate apărea în locul lui *ikke noen*, când cuvintele *ikke* și *noen* nu sunt folosite împreună, unul lângă altul. Este cazul când avem forme compuse ale verbului. Exemple: *Jeg har ikke truffet noen av mine kolleger.* 'N-am întâlnit pe nimeni dintre colegii mei.'. *Jeg har ikke sett noe.* 'N-am văzut nimic'. De remarcat, că în limba norvegiană nu putem avea dublă negație.

Ingen nu se poate utiliza în propoziţiile subordonate şi nici în propoziţiile principale care conţin mai multe verbe: *Han sier at dere ikke har noen penger.* 'El spune că voi nu aveţi bani.' şi nu ~~*Han sier at dere har ingen penger*~~. La fel spunem: *Dere har ikke hatt noen penger.* 'Voi nu aţi avut bani.' şi nu ~~*Dere har hatt ingen penger.*~~

Cu funcţie de subiect este folosit de preferinţă *ingen* şi nu *ikke noen.*

All, alt 'tot, toată' se folosesc cu substantive numerabile, *all* pentru substantivele de genul comun, *alt* pentru cele de neutru (*all maten* 'toată mâncarea', *alt brødet* 'toată pâinea', *all min jord* 'tot pământul meu'), în timp ce *alle* 'toţi, toate' însoţeşte substantivele numerabile la plural. Folosit independent (şi nu ca însoţitor al unui substantiv), *alle* corespunde în limba română lui 'toţi, toată lumea'. *Alle var tilstede.* 'Toţi au fost prezenţi. / Toată lumea a fost prezentă.'

Pronume nehotărât poate fi şi *det* în următoarele situaţii: cu verbe impersonale (*Det regner.* 'Plouă.' *Det snør.* 'Ninge.'), în propoziţii impersonale (*Det går bra med meg.* 'Îmi merge bine.'), de asemenea, în construcţii sintactice speciale ca perifrazele emfatice (*Det er du som må gjøre det.* 'Tu trebuie să faci asta.') şi construcţia perifrastică de prezentare (*Det kommer noen på gata.* 'Vine cineva pe stradă.'), sau în propoziţii care au de-a face cu timpul (*Det er lørdag i dag. I dag er det lørdag.* 'Astăzi este sâmbătă.')

Pronumele demonstrativ

Cu ajutorul pronumelui demonstrativ arătăm, indicăm sau facem referire la o persoană, un obiect, o însuşire, o cantitate. Pronumele demonstrativ poate înlocui substantive şi adjective.

Poate fi de apropiere şi la distanţă.

Pentru apropiere există formele: *denne* 'acest(a), aceasta/-ă' pentru masculin şi feminin singular, *dette* 'acest(a), aceasta/-ă' pentru neutru singular, respectiv *disse* 'aceşti(a), aceste(a)' pentru plural.

Pentru a indica distanţă de la vorbitor există formele: *den* 'acel(a), ace(e)a' pentru masculin şi feminin singular, *det* 'acel(a), ace(e)a' pentru neutru singular, respectiv *de* 'acei(a), acele(a)' pentru plural.

	Apropiere	Îndepărtare
Singular masculin + feminin	*denne* 'acest(a), aceasta/-ă'	*den* 'acel(a), ace(e)a'
Singular neutru	*dette* 'acest(a), aceasta/-ă'	*det* 'acel(a), ace(e)a'
Plural	*disse* 'aceşti(a), aceste(a)'	*de* 'acei(a), acele(a)'

Pronumele demonstrativ din norvegiană corespunde atât pronumelui demonstrativ cât şi adjectivului demonstrativ din limba română. (*Har du sett dette huset?* 'Ai văzut această casă?' *Hvilket av disse to eplene vil du ha? Dette.* 'Care dintre aceste două mere îl vrei? Acesta.'

Alte pronume demonstrative sunt: *samme* 'acelaşi, aceeaşi, aceiaşi, aceleaşi' (cuvânt care nu trebuie confundat cu adverbul *sammen* 'împreună'), *slik, slikt, slike* 'asemenea, astfel de', *sånn, sånt, sånne* 'asemenea, astfel de', *selv* sau *sjøl(v)* 'însuşi, însăşi...' şi *begge* 'ambii, ambele, amândoi, amândouă', cu variantele *begge to* pentru substantive concrete de acelaşi fel şi *begge deler* pentru abstracte. Exemple: *De reiser med samme tog(et).* 'Ei călătoresc cu acelaşi tren.' *Har du sett en slik / sånn skurk?* 'Ai văzut un asemenea escroc?'. *Jeg selv var der.* 'Eu însumi am fost acolo.' *Jeg liker begge blomstene.* 'Îmi plac ambele flori.'. *Vil du ha det røde eller det grønne eplet? (Jeg vil ha) begge to.* 'Vrei mărul roşu sau cel verde?. (Vreau) ambele / amândouă.' *Snakker du engelsk eller fransk? (Jeg snakker) begge deler.* 'Vorbeşti engleză sau franceză? (Vorbesc) ambele.'

Pronumele posesiv

Pronumele posesiv arată posesia cuiva, indică numărul şi persoana posesorului, respectiv numărul obiectului posedat. Raportul dintre pronumele posesive şi cele personale sunt comparabile cu cele dintre formele de genitiv şi nominativ ale substantivelor.

Pronumele posesiv din limba norvegiană corespunde atât adjectivului posesiv cât şi pronumelui posesiv din limba română. (*Har du sett min bil?* 'Ai văzut maşina mea?' *Denne bilen er ikke min.* 'Această maşină nu este a mea.')

Pronumele posesiv poate să urmeze după substantiv, sau poate sta în faţa acestuia (*huset mitt / mitt hus* 'casa mea, a mea casă', *husene mine / mine hus* 'casele mele, ale mele case'). Pronumele posesiv impune întotdeauna forma substantivului în cadrul grupului nominal. Dacă stă în

fața substantivului, acesta este nearticulat, dacă îl urmează, substantivul primește articol hotărât enclitic.

În ceea ce privește folosirea acestor pronume posesive, se manifestă o tendință crescândă de a le plasa după substantiv, cu acesta din urmă la forma hotărâtă: *stolen min* 'scaunul meu', *bordet mitt* 'masa mea'. În limbajul uzual *mine nye klær* sună formal și literar, forma *de nye klærne mine* 'hainele mele noi' este preferată.

Pronumele posesiv se acordă în gen și număr cu obiectul posedat. *et hus* 'o casă', *mitt hus / huset mitt* 'casa mea', *flere hus* 'mai multe case', *mine hus / husene mine* 'casele mele'.

Pronumele posesiv *vår* 'al nostru, a noastră' folosit atributiv își schimbă forma într-un fel asemănător cu adjectivul cu funcție atributivă: primește un *-t* (*vårt* 'al nostru, a noastră'), când este plasat după sau în fața unui substantiv de genul neutru, respectiv un *–e*, dacă stă după sau înaintea unui substantiv la plural: *Har du sett bilen vår / vår bil ?* 'Ai văzut mașina noastră?'. *Har du sett huset vårt / vårt hus?* 'Ai văzut casa noastră?'. *Har du sett bilene våre / våre biler?* 'Ai văzut mașinile noastre?'

Formele *min* 'al meu, a mea', *din* 'al tău, a ta', *sin* 'al său, a sa' pierd *n* final, dacă obiectul posedat este de genul feminin: *mi, di, si,* și primesc *-tt* în loc de *n*, când sunt așezate după sau în fața substantivelor de genul neutru: *mitt, ditt, sitt.*

Celelalte pronume posesive sunt invariabile: *hans* 'al / a / ai / ale lui', *hennes* 'al / a / ai / ale ei', *dets* 'al /a / ai / ale lui / ei' (despre obiecte de genul neutru), *dens* 'al / a / ai / ale lui / ei' (despre obiecte de genul comun), *deres* '(al) vostru, (a) voastră', (ai) voștri, (ale) voastre', *deres* 'al / a / ai / ale lor'. În tabelul următor sunt sistematizate toate formele pronumelor posesive :

	Sing., masc.	**Sing., fem.**	**Sing.,neutru**	**Plural**
Sing., pers.1	*min* '(al) meu, (a) mea'	*mi* '(al) meu, (a) mea'	*mitt* '(al) meu, (a) mea'	*mine* '(ai) mei, (ale) mele'
Sing., pers.2	*din* '(al) tău, (a) ta'	*di* '(al) tău, (a) ta'	*ditt* '(al) tău, (a) ta'	*dine* '(ai) tăi, (ale) tale'
Sing., pers.3	*hans / sin* '(al/a) lui / (al) său, (a) sa' *hennes / sin* '(al/a) ei, (al)	*hans / si* '(al/ a) lui / (al) său, (a) sa' *hennes / si* '(al/a) ei, (al)	*hans / sitt* '(al/a) lui / (al) său, (a) sa' *hennes / sitt* '(al/a) ei, (al)	*hans / sine* '(ai/ale) lui, (ai) săi, (ale) sale' *hennes/sine* '(ai/ale) ei, (ai)

	său, (a) sa' *dens / sin* '(al/a) lui / ei, (al) său, (a) sa' *dets / sin* '(al/a) lui/ ei, (al) său, (a) sa'	său, (a) sa' *dens / si* '(al/a) lui / ei, (al) său, (a) sa' *dets / si* '(al/a) lui/ ei, (al) său, (a) sa'	său, (a) sa' *dens / sitt* '(al/a) lui / ei, (al) său, (a) sa' *dets / sitt* '(al/a) lui/ ei, (al) său, (a) sa'	săi, (ale) sale' *dens / sine* '(ai/ale) lui/ ei, (ai) săi, (ale) sale' *dets / sine* '(ai/ale) lui/ ei, (ai) săi, (ale) sale'
Pl., pers.1	*vår* '(al) nostru, (a) noastră'	*vår* '(al) nostru, (a) noastră'	*vårt* '(al) nostru, (a) noastră'	våre '(ai) noştri, (ale) noastre'
Pl., pers.2	*deres* '(al) vostru, (a) voastră'	*deres* '(al) vostru, (a) voastră'	*deres* '(al) vostru, (a) voastră'	*deres* '(ai) voştri, (ale) voastre'
Pl., pers.3	*deres / sin* '(al/a) lor'	*deres / sin* '(al/a) lor'	*deres / sin* '(al/a) lor'	*deres / sin* '(ai/ale) lor'

Pronumele posesiv are forma de politeţe *Deres* '(al/a/ai/ale) Dumneavoastră'.

În continuare, câteva lămuriri în legătură cu folosirea lui *sin, si, sitt, sine,* care sunt echivalentele posesive ale pronumelui reflexiv.

Se foloseşte *sin/si/sitt/sine* în loc de *hans* '(al/a/ai/ale) lui', *hennes* '(al/a/ai/ale) ei', *dens, dets* '(al/a/ai/ale) lui, ei' (despre lucruri) şi *deres* '(al/a/ai/ale) lor', atunci când subiectul este la persoana a 3-a, şi este totodată şi posesorul a ceva, despre care se vorbeşte într-o altă parte de propoziţie. Adeseori în limba română *sin/si/sitt/sine* se traduce prin 'îşi'.

Iată câteva exemple cu folosirea pronumelui posesiv:

Anne besøker sin mor. 'Anne îşi vizitează mama.' *Jens er mannen til Anne.* 'Jens este soţul Annei.'. *Han også besøker ofte hennes mor.* 'Şi el o vizitează adeseori pe mama ei.'

Jens vasker ikke sine klær fordi han ikke har tid. 'Jens nu-şi spală hainele pentru că nu are timp.' *Anne har god tid, så hun vasker hans klær.* 'Anne are timp destul, aşa că ea spală hainele lui.'

Sin/si/sitt/sine nu pot fi folosite ca subiect, mai bine zis ca parte a subiectului[2]: *Anne og hennes venn kommer til oss på søndag.* 'Anne şi

[2] Trebuie menţionat că în sintaxa norvegiană întreaga sintagmă *hennes venn* 'prietenul ei' este privită ca subiect, spre deosebire de limba română unde *venn* ar fi subiect, iar cuvântul care îl determină ar fi atribut.

prietenul ei vin la noi duminică.' Nu pot fi folosite nici ca nume predicativ: *Det er broren hans.* 'Acesta este fratele lui / său', și nu: ~~*Det er broren sin*~~. Comparațiile și construcțiile emfatice fac excepție de la această regulă: *Hun er mindre enn broren sin.* 'Ea este mai mică decât fratele ei/său'.

Det er sin egen skjorte han vasker. În această construcție emfatică *sin egen skjorte* 'propria sa cămașă' este evidențiat, scos din contextul *Han vasker sin egen skjorte.* 'El își spală propria cămașă'

În cazul unor verbe ca *å be* 'a ruga', *å la* 'a lăsa', *å tillate* 'a permite', pronumele se poate referi la subiectul logic (si nu la cel gramatical). *Hun bad barna besøke sine besteforeldre av og til.* 'Ea i-a rugat pe copii să-și viziteze din când în când bunicii.'

În expresii idiomatice *sin, si, sitt, sine* pot fi folosite fără să fie în legătură cu vreun subiect: *I sin tid var jeg den beste i klassen.* 'Într-o vreme am fost cel mai bun din clasă.'

II.6. VERBUL

Verbul arată ce se face sau ce se întâmplă. Poate exprima acţiuni (*å spise* 'a mânca'), stări (*å være* 'a fi') şi modificări de stare (*å bli* 'a deveni').

Verbele pot fi recunoscute prin faptul că se poate pune *å* în faţa lor (*å sette* 'a pune, a aşeza', *å gå* 'a merge', etc.).

Verbul poate avea forme finite (prezent, preterit, imperativ) şi infinite (infinitiv, participiu).

Clasificarea verbelor

Verbele pot fi clasificate ca verbe regulate şi verbe neregulate, sau ca verbe slabe şi verbe tari. Din forma de infinitiv nu ne putem da seama, dacă un verb este regulat sau neregulat.

În dicţionare sau liste de cuvinte se dau cele trei forme ale verbelor tari, de ex. *å gå, gikk, gått* 'a merge'. Pentru cele regulate sunt indicate doar terminaţiile, de ex. *å spise, -te, -t* pentru *å spise, spiste, spist* 'a mânca'.

Forma de infinitiv este prima formă. Din această formă se formează indicativul prezent şi imperativul. Infinitivul va fi tratat pe larg la formele infinite ale verbului.

Forma de trecut (preteritul) este dată de forma a doua a verbului, care se formează prin *avlyd* (schimbarea vocalei din rădăcină) în cazul verbelor tari, sau prin adăugarea unui aşa-zis sufix dental care poate fi *–et/-a, -te, -de* sau *–dde* în cazul verbelor slabe.

A treia formă este forma de perfect sau participiu trecut, care se formează prin schimbarea vocalei din rădăcină în cazul verbelor tari, sau prin adăugarea unui sufix dental care poate fi *–et/-a, -t, -d* sau *–dd* în cazul verbelor slabe.

II.6. VERBUL

Verbul arată ce se face sau ce se întâmplă. Poate exprima acţiuni (*å spise* 'a mânca'), stări (*å være* 'a fi') şi modificări de stare (*å bli* 'a deveni').

Verbele pot fi recunoscute prin faptul că se poate pune *å* în faţa lor (*å sette* 'a pune, a aşeza', *å gå* 'a merge', etc.).

Verbul poate avea forme finite (prezent, preterit, imperativ) şi infinite (infinitiv, participiu).

Clasificarea verbelor

Verbele pot fi clasificate ca verbe regulate şi verbe neregulate, sau ca verbe slabe şi verbe tari. Din forma de infinitiv nu ne putem da seama, dacă un verb este regulat sau neregulat.

În dicţionare sau liste de cuvinte se dau cele trei forme ale verbelor tari, de ex. *å gå, gikk, gått* 'a merge'. Pentru cele regulate sunt indicate doar terminaţiile, de ex. *å spise, -te, -t* pentru *å spise, spiste, spist* 'a mânca'.

Forma de infinitiv este prima formă. Din această formă se formează indicativul prezent şi imperativul. Infinitivul va fi tratat pe larg la formele infinite ale verbului.

Forma de trecut (preteritul) este dată de forma a doua a verbului, care se formează prin *avlyd* (schimbarea vocalei din rădăcină) în cazul verbelor tari, sau prin adăugarea unui aşa-zis sufix dental care poate fi *–et/-a, -te, -de* sau *–dde* în cazul verbelor slabe.

A treia formă este forma de perfect sau participiu trecut, care se formează prin schimbarea vocalei din rădăcină în cazul verbelor tari, sau prin adăugarea unui sufix dental care poate fi *–et/-a, -t, -d* sau *–dd* în cazul verbelor slabe.

Verbele slabe

Verbele slabe se pot clasifica în funcție de terminație așadar în patru grupe.

Grupa 1. Verbele slabe din această grupă se conjugă după modelul:

Infinitiv	Preterit	Perfect
å kaste	*kastet/kasta*	*kastet/kasta*

Terminațiile sunt *–et/-a* la preterit și *–et/-a* la perfect.

Este cea mai numeroasă grupă. În această grupă intră toate verbele a căror rădăcină se termină în mai multe consoane (*å åpne* 'a deschide', *å sykle* 'a merge cu bicicleta'), lucru care îngreunează adăugarea sufixului dental. Tot aici intră cele mai multe verbe noi, de proveniență străină, cu excepția celor care se termină în *–ere*, cum ar fi *å jobbe* 'a munci, a lucra', *å sponse* 'a sponsoriza', *å jogge* 'a face jogging', etc.

Grupa 2. Verbele slabe din această grupă sunt conjugate astfel:

Infinitiv	Preterit	Perfect
å kjøpe	*kjøpte*	*kjøpt*

Terminațiile sunt *–te* la preterit și *–t* la perfect. În această grupă intră verbele slabe care au vocală lungă în rădăcină (*å lyse* 'a lumina', *å høre* 'a auzi', *å mene* 'a crede, a fi de părere, a opina'), care au rădăcină care se termină în consoană dublă (*å dømme* 'a judeca', *å drømme* 'a visa', *å kjenne* 'a cunoaște', *å telle* 'a număra') sau în nazal + o altă consoană (*å tenke* 'a gândi', *å ringe* 'a suna', *å sende* 'a trimite'), respectiv verbe care se termină în *-ere* (*å studere* 'a studia', *å infisere* 'a infecta', etc.).

Grupa 3. Verbele din această grupă se conjugă după modelul verbului *å prøve* 'a încerca':

Infinitiv	Preterit	Perfect
å prøve	*prøvde*	*prøvd*

Terminațiile sunt *–de* la preterit și *–d* la perfect. În această grupă intră următoarele verbe: *å bøye* 'a îndoi, a înclina, a declina, a conjuga', *å dreie* 'a roti', *å behøve* 'a avea nevoie, a necesita', *å kreve* 'a cere', *å øve* 'a exersa', etc., aşadar verbe a căror rădăcină se termină în diftong sau vocală + *d, g* sau *v.*

Grupa 4. Verbele din această grupă se conjugă după modelul verbului *å bo* 'a locui':

Infinitiv	**Preterit**	**Perfect**
å bo	*bodde*	*bodd*

Terminațiile verbelor din această grupă sunt *–dde* la preterit şi *–dd* la perfect. În această grupă intră următoarele verbe: *å snu* 'a întoarce, a învârti', *å snø* 'a ninge', *å sy* 'a coase', *å bla* 'a răsfoi', etc., adică verbe a căror rădăcină se termină în vocală lungă.

Verbele tari

Verbele tari sunt acele verbe, care îşi schimbă vocala din rădăcină la formarea preteritului şi perfectului. De notat, că la preterit ele nu primesc nici o terminație. În categoria verbelor tari intră un număr de aproximativ 160 de verbe, restul verbelor fiind slabe. Verbe tari sunt verbele *å være* 'a fi', *å ha* 'a avea', verbele modale, etc.

Cel mai practic mod de a grupa verbele tari este cea după schimbarea vocalei din rădăcină. Dacă încercăm să le clasificăm în funcție de acest lucru, ar rezulta următoarele grupe:

Grupa 1. din care fac parte verbe cu următoarea alternanță vocalică în rădăcină :

Infinitiv	**Preterit**	**Perfect**
-i-	-e-	-e-/-i-

Forma de infinitiv are vocala *i* în rădăcină, forma de preterit *e*, iar cea de perfect *e* sau *i*. În grupa 1 intră verbe ca *å skrive, skrev, skrevet* 'a scrie', *å drive, drev, drevet* 'a se ocupa cu ceva ; a mâna, a împinge', *å stige, steg, steget* 'a se urca, a se ridica', respectiv *å bite, bet, bitt* 'a muşca', *å bli, ble, blitt* 'a deveni ; a rămâne', etc.

Grupa 2. cu următoarea alternanță vocalică în rădăcină :

Infinitiv	Preterit	Perfect
-y-	-ø-	-u-/-ø-

În această grupă intră verbe ca *å fly(ge), fløy, fløyet* 'a zbura', *å krype, krøp, krøpet* 'a se târî ', respectiv *å bryte, brøt, brutt* 'a rupe, a frânge', *å skyte, skjøt, skutt* 'a trage cu arma, a împuşca', etc.

Grupa 3. cu următoarea alternanță vocalică în rădăcină :

Infinitiv	Preterit	Perfect
-i-/ -y-	-a-	-u-

În grupa a 3-a intră verbe ca *å binde, bandt, bundet* 'a lega, a înnoda', *å drikke, drakk, drukket* 'a bea', *å finne, fant, funnet* 'a găsi', respectiv *å synke, sank, sunket* 'a se scufunda', *å synge, sang, sunget* 'a cânta', etc.

Grupa 4. cu următoarea alternanță vocalică în rădăcină :

Infinitiv	Preterit	Perfect
-æ-/-e-	-a-	-å-

În această grupă intră verbe ca *å bære, bar, båret* 'a purta', *å skjære, skar, skåret* 'a tăia', respectiv *å stjele, stjal, stjålet* 'a fura', etc.

Grupa 5. cu următoarele alternanțe vocalice în rădăcină :

Infinitiv	Preterit	Perfect
-e-/-i-	-a-/-å-	-e-/-i-

În grupa a 5-a intră verbe ca *å be, bad, bedt* 'a ruga, a cere, a invita', *å se, så, sett* 'a vedea', *å ete, åt, ett* 'a mînca, a devora, a înfuleca', *å gi, gav, gitt* 'a da', *å ligge, lå, ligget* 'a sta culcat, a zăcea, a se afla', etc.

Grupa 6. cu următoarea alternanță vocalică în rădăcină :

Infinitiv	Preterit	Perfect
-a-/-å-	-o-	-a-/-å-

În această grupă intră verbe ca *å ta, tok, tatt* 'a lua', *å dra, drog, dratt/dradd* 'a merge; a trage', *å la, lot, latt* 'a lăsa', respectiv *å slå, slo, slått* 'a lovi, a bate', *å stå, stod, stått* 'a sta (în picioare)', etc.

Grupa 7. cu următoarea alternanță vocalică în rădăcină :

Infinitiv	**Preterit**	**Perfect**
-å-	-i-	-å-

În grupa a 7-a intră verbele *få, fikk, fått* 'a primi', *å gå, gikk, gått* 'a merge'.

Grupa 8.

Verbele din această grupă au aceeaşi vocală la toate formele, la preterit însă nu primesc terminație ca verbele regulate: *å komme, kom, kommet* 'a veni', *å sove, sov, sovet* 'a dormi', *å hogge/hugge, hugg/hogg, hugget/hogget* 'a tăia', *å hete, het, hett* 'a se numi', *å gråte, gråt, grått* 'a plânge', *å løpe, løp, løpt* 'a alerga'.

Există desigur unele verbe care nu pot fi încadrate în nici una dintre aceste grupe.

Iată o listă cu cele mai importante verbe tari :

å be, bad, bedt 'a ruga, a cere, a invita'
å bedra, bedrog, bedratt 'a înşela, a păcăli, a escroca'
å binde, bandt, bundet 'a lega, a înnoda'
å bite, be(i)t, bitt 'a muşca'
å bli, ble(i), blitt 'a deveni ; a rămâne'
å brekke, brakk, brukket 'a rupe, a frânge, a sparge'
å brenne, brant, brent 'a arde'
å briste, brast, bristet/brustet 'a crăpa ; a se sparge, a exploda'
å bryte, brøt, brutt 'a rupe, a frânge'
å by(de), bød, budt 'a oferi ; a comanda, a ordona'
å bære, bar, båret 'a purta'
å dra, drog, dratt/dradd 'a merge (cu un vehicul); a trage'
å drikke, drakk, drukket 'a bea'
å drive, dre(i)v, drevet 'a se ocupa cu ceva ; a mâna, a împinge'
å ete, åt, ett 'a mânca, a înfuleca, a devora'
å falle, falt, falt 'a cădea'
å fare, for, fart 'a călători, a naviga'

å finne, fant, funnet 'a găsi'
å fly(ge), fløy, fløyet 'a zbura'
å flyte, fløt, flytt 'a curge'
å forlate, forlot, forlatt 'a părăsi'
å forstå, forstod, forstått 'a înțelege'
å forsvinne, forsvant, forsvunnet 'a dispărea'
å fortelle, fortalte, fortalt 'a povesti'
å fryse, frøs, frosset 'a îngheța, a-i fi frig'
å få, fikk, fått 'a primi, a obține, a dobândi'
å gi, gav, gitt 'a da'
å gidde, gadd, giddet 'a putea, a fi în stare'
å gjelde, gjaldt, gjeldt 'a fi valabil, a fi vorba de'
å gjøre, gjorde, gjort 'a face'
å gli, gled/glei(d), glidd 'a aluneca'
å gripe, gre(i)p, grepet 'a apuca, a prinde'
å gråte, gråt, grått 'a plânge'
å gå, gikk, gått 'a merge'
å henge, hang, hengt 'a atârna'
å hjelpe, hjalp, hjulpet 'a ajuta'
å holde, holdt, holdt 'a ține'
å knipe, knep, knepet 'a pişca, a ciupi'
å komme, kom, kommet 'a veni'
å krype, krøp, krøpet 'a se târî'
å la, lot, latt 'a lăsa'
å le, lo, ledd 'a râde'
å legge, la, lagt 'a culca, a aşeza, a pune în poziția culcat'
å ligge, lå, ligget 'a sta culcat, a zăcea, a se afla'
å lyve, løy, løyet 'a minți'
å løpe, løp, løpt 'a fugi, a alerga'
å nyte, nøt, nytt 'a savura'
å rekke, rakk, rukket 'a ajunge, a se întinde'
å renne, rant, rent 'a curge, a se scurge'
å ri(de), re(i)d, ridd 'a călări'
å se, så, sett 'a vedea'
å selge, solgte, solgt 'a vinde'
å si, sa, sagt 'a spune'
å sitte, satt, sittet 'a şedea'
å skjelve, skalv, skjelvet 'a scutura, a se cutremura, a tremura'

å skjære, skar, skåret 'a tăia'
å skrike, skre(i)k, skreket 'a striga'
å skrive, skrev, skrevet 'a scrie'
å skyte, skjøt, skutt 'a împuşca, a trage cu arma'
å skyve, skjøv, skjøvet 'a împinge'
å slippe, slapp, sluppet 'a lăsa, a scăpa'
å slå, slo, slått 'a bate, a lovi'
å sove, sov, sovet 'a dormi'
å spinne, spant, spunnet 'a toarce'
å springe, sprang, sprunget 'a sări'
å stige, steg, steget 'a urca, a se ridica'
å stikke, stakk, stukket 'a împunge, a înțepa ; a băga'
å stjele, stjal, stjålet 'a fura'
å stryke, strøk, strøket 'a călca cu fierul ; a mângâia, a şterge ; a cădea la examen'
å stå, stod, stått 'a sta (în picioare)'
å svike, sve(i)k, sveket 'a înşela'
å synge, sang, sunget 'a cânta'
å synke, sank, sunket 'a se scufunda'
å ta, tok, tatt 'a lua'
å treffe, traff, truffet 'a întâlni'
å trekke, trakk, trukket 'a trage'
å tvinge, tvang, tvunget 'a forța'
å vinne, vant, vunnet 'a câştiga'
å vite, visste, visst 'a şti'
å velge, valgte, valgt 'a alege'
å være, var, vært 'a fi'

Verbele modale sunt neregulate şi au următoarele forme:
å skulle (ind. prezent *skal*), *skulle, skullet*
å *ville* (ind. prezent *vil*), *ville, villet*
å kunne (ind. prezent *kan*), *kunne, kunnet*
å måtte (ind. prezent *må*), *måtte, måttet*
å burde, (ind. prezent *bør*), *burde, burdet*

După cum se poate vedea, în cazul verbelor modale formele de infinitiv sunt identice cu cele de preterit, iar forma de indicativ prezent este diferită de acestea.

Atât verbele slabe cât şi cele tari se conjugă după modelu prezentat la timpul verbelor.

Verbe principale şi verbe auxiliare

Verbele principale (în norvegiană *hovedverb*) sunt de sin stătătoare şi au înţeles lexical deplin. (*å gå* 'a merge', *å sove* 'a dormi', *spise* 'a mânca', etc.). Verbele auxiliare (în norvegiană *hjelpeverb*) d obicei nu pot fi folosite decât împreună cu verbe principale. (Excepţii *Hvor skal du?* 'Unde mergi?'. *Jeg kan engelsk.* 'Ştiu engleză.', etc.)

Verbul auxiliar stă întotdeauna înaintea verbului principal (*Jeg har besøkt dem flere ganger.* 'I-am vizitat de mai multe ori.' *Jeg må gå nå.* 'Trebuie să plec acum.').

Cele mai importante verbe auxiliare din limba norvegiană sunt *å være, å ha,* care ajută la formarea timpurilor compuse, *å bli*, care ajută la formarea pasivului, şi desigur, verbele modale.

å ha 'a avea' şi *å bli* cu înţelesul 'a rămâne' pot fi şi verbe principale, ca în propoziţiile: *Jeg har timer.* 'Am ore'. *Han ble der i to timer.* 'A rămas acolo două ore.'

Verbele modale se folosesc pentru a exprima dorinţă, posibilitate, îndoială, ameninţare, ordin. (În alte limbi acest lucru se face cu conjunctivul). Forma de preterit a verbelor modale exprimă adeseori prudenţă, politeţe.

Verbele modale sunt următoarele:

å *skulle, (indicativ prezent skal), skulle, skullet* 'a trebui, ar trebui, să...'.

Forma de indicativ prezent *skal* ajută la formarea viitorului I şi II., în timp ce forma de preterit *skulle* la formarea condiţionalului I şi II.

Skal poate exprima un ordin, o poruncă (*Jeg vil at du skal gå nå.* 'Vreau (ca tu) să pleci acum.'. *Du skal gjøre dette arbeidet.* 'Tu (trebuie) să faci această muncă'.), ameninţare (*Hvis dere sier noe, skal jeg straffe dere.* 'Dacă spuneţi ceva, vă pedepsesc.'), promisiune, asigurare (*Hvis du kommer hit, skal jeg hjelpe deg.* 'Dacă vii aici, te voi ajuta.'), un zvon (*Han skal visst være på skolen.* 'El trebuie/ar trebui să fie la şcoală.') sau îndoială, nesiguranţă (*Skal jeg spørre henne?* 'Să o întreb pe ea?'). În acest ultim caz putem substitui *skal* cu *skulle. (Skulle jeg spørre henne?)*

Skulle se mai foloseşte, dacă vrem să dăm un sfat sau dacă recomandăm ceva (*Du skulle heller gjøre det* 'Ar trebui mai degrabă să

faci asta.'). În asemenea cazuri *skulle* apare însoțit de adverbe ca *heller* 'mai degrabă', *helst* 'de preferință', etc.

å ville, (indicativ prezent *vil*), *ville, villet* 'a vrea, a voi'

Vil/ville se folosește pentru a exprima o dorință sau o voință. *Jeg vil/ville gjerne gå nå.* 'Eu vreau / aș vrea să plec acum.'

Ca auxiliar ajută la formarea viitorului (*Prisene vil øke.* 'Prețurile vor crește') și a condiționalului. (*Om jeg kunne ordne det, ville alt bli mye lettere.* 'Dacă aș putea rezolva asta, totul ar fi mai ușor.')

å kunne, (indicativ prezent *kan*), *kunne, kunnet* 'a putea, a ști'

Verbul *å kunne* denotă capacitatea sau posibilitatea, având sensul de a putea, de a fi capabil, exprimă că cineva are cunoștințe în ceva, reușește, se descurcă să facă ceva. (*Jeg kan spille ishockey, men jeg kan ikke spille i kampen i morgen.* 'Știu să joc hochei pe gheață, dar nu pot juca în meciul de mâine.' *Jeg kan male på glass.* 'Pot / știu să pictez pe sticlă.')

Se folosește și cu sensul în care se întrebuințează verbul 'a ști' în limba română, în legătură cu o limbă străină, și atunci este urmat direct de numele limbii respective: *Han kan fransk*[1]. 'El știe engleză.'

Se folosește de asemenea, când cineva cere ceva, sau permite cuiva să facă ceva: *Kan jeg (få) bli her?* 'Pot să rămân aici?'

Forma *kunne* se folosește pentru a exprima reținere (*Kunne du hjelpe meg litt?* 'Ai putea să mă ajuți puțin?') și dorințe ireale (*Kunne jeg bare møte henne!* 'Dacă aș putea să o întâlnesc!')

å måtte, (indicativ prezent *må*), *måtte, måttet* 'a trebui'

Exprimă ceva ce ești constrâns să faci, ceva ce este necesar să o faci, dar și ceva ce ar trebui făcut: *Du må gå selv om du ikke vil.* 'Trebuie să pleci, chiar dacă nu vrei'. *Jeg må se den filmen.* 'Trebuie să văd acel film.' În anumite expresii poate exprima speranță, dorință: *Må du ha det bra!* '(Îți doresc) să o duci bine.

å burde, (indicativ prezent *bør*), *burde, burdet* 'ar trebui, ar fi bine'

---

[1] Vorbitorii de limbi romanice aflați într-o etapă incipientă de învățare a limbii traduc 'a ști (o limbă)' cu verbul *å vite* în loc de *å kunne (et språk). 'Vite'* corespunde, în limba română, verbelor 'a ști' sau 'a cunoaște', în sensul de 'a avea cunoștințe despre' sau 'a deține informații asupra unui lucru sau fapt' : *Jeg vet at han er lærer.* 'Știu că el este profesor.' *Per vet svaret.* 'Per știe răspunsul.'

bør/burde se foloseşte când vrem să sfătuim pe cineva. *Du bør legge deg nå.* 'Ar trebui /Ar fi bine să te culci acum.'. Nu exprim niciodată ordin sau poruncă.

å få, fikk, fått 'a avea voie, a putea'

Få poate fi folosit în loc de *kan/kunne* în anumite cazuri pentru exprima permisiune: *Får jeg gå nå?* 'Pot pleca acum?'

Forma de trecut *fikk* urmat de participiu perfect, este expresi pentru 'a reuşi, a fi în stare'. *Jeg fikk snakket med læreren.* 'Am reuşit s vorbesc cu profesorul.'

Få poate fi folosit ca verb principal, având sensul 'a primi, a obţine, a dobândi' (*Jeg fikk et brev i går.* 'Am primit o scrisoare ieri.')

å tore, (indicativ prezent *tør*), *torde, tort* 'a îndrăzni'

Verbul *å tore* face parte şi el din categoria verbelor modale în norvegiană. Exprimă curaj şi îndrăzneală, nu cunoştinţe sau voinţă. *Jeg tø ikke gjøre det.* 'Nu îndrăznesc să fac asta.'

Când verbele modale sunt întrebuinţate singure, verbul principal este subînţeles:

Hvor skal du (gå/dra[2])? 'Unde mergi?' *Hva skal du (gjøre)?* 'Ce veţi face ?' *Jeg vil (reise/dra) til Norge.* 'Vreau să merg în Norvegia'.

În întrebări cu *hvor* 'unde' este vorba de o mişcare într-un loc, se subînţelege *å gå* 'a merge (pe jos)', *å reise* 'a călători', *å dra* 'a merge cu un mijloc de transport', *å kjøre* 'a conduce un vehicul'; dacă e întrebare cu *hva* 'ce', atunci se subînţelege *å gjøre* 'a face'.

Verbe tranzitive şi intranzitive

Verbele care pot avea obiect (complement direct sau indirect) sunt tranzitive, cele care nu, sunt intranzitive. Verbe tranzitive sunt de exemplu *å beskrive* 'a descrie', *å inneholde* 'a conţine', *å legge* 'a culca, a pune în

[2] Verbul *å gå* 'a merge, a se duce' este folosit de obicei în legătură cu persoane şi presupune mersul pe jos . Dacă se utilizează vreun mijloc de transport, trebuie să folosim *å dra* 'a merge, a se duce'. *Han drog til Amerika.* 'El a mers / a plecat în America'. Este totuşi posibilă folosirea lui *å gå* şi când subiectul este un vehicul în contextul: *Bussen går til Oslo.* 'Autobuzul merge la Oslo.'

poziție orizontală'. Verbe intranzitive sunt *å sitte* 'a şedea', *å arbeide* 'a lucra, a munci', *å komme* 'a veni', etc.

Unele verbe pot fi folosite atât tranzitiv, cât şi intranzitiv (de ex. *å starte* 'a porni ceva', dar şi *å starte* 'a porni, a demara, a începe', *å øke* 'a mări, a creşte ceva', dar şi *å øke* 'a se mări, a creşte') .

Există verbe perechi (*parverb*), în care unul dintre verbe este tranzitiv, iar celălalt intranzitiv: *å felle* 'a tăia (copaci)'- *å falle* 'a cădea', *å henge* 'a atârna (ceva)'- *å henge* 'a atârna, a sta atârnat', å *legge* 'a culca, a pune, a aşeza în poziție orizontală'- *å ligge* 'a sta culcat (în poziție orizontală)', *å sette* 'a pune, a aşeza' – *å sitte* 'a şedea', *å senke* 'a scufunda' – *å synke* 'a se scufunda'. Dacă formele de infinitiv coincid, atunci verbul tranzitiv este regulat, iar cel intranzitiv neregulat, de exemplu *å henge, hengte, hengt* 'a atârna (ceva)' este tranzitiv şi regulat, în timp ce *å henge, hang, hengt* 'a sta atârnat' este intranzitiv şi neregulat.

Verbele intranzitive indică adesea rezultatul acțiunii verbelor tranzitive: *å legge* 'a culca, a pune, a aşeza în poziție orizontală', iar *å ligge* 'a sta culcat, a zăcea, a se afla, a fi situat'.

Verbe compuse

Verbele pot fi simple ca *å gå*, 'a merge', *å snakke* 'a vorbi', etc. sau compuse ca *å overdra* 'a transmite, a ceda, a delega ; a acoperi', *å utsette* 'a expune', *å grunnlegge* 'a fonda, a întemeia, a pune baza', *å småsnakke* 'a şopti, a murmura'.

Marea majoritate a verbelor compuse au ca prima componentă o particulă. În limba norvegiană există o serie de particule, de obicei prepoziții şi adverbe, care sunt folosite la formarea verbelor compuse. Astfel *av* (*å avta* 'a scădea, a slăbi'), *etter* (*å etterligne* 'a imita'), *fra* (*å frata* 'a lua, a retrage, a priva'), *inn* (*å innhente* 'a depăşi ; a procura, a obține'), *med* (*å meddele* 'a înştiința, a împărtăşi'), *om* (*å omtale* 'a trata, a menționa, a pomeni'), *opp* (*å oppstå* 'a lua naştere'), *over* (*å overta* 'a prelua'), *på* (*å pågå* 'a se desfăşura'), *til* (*å tilhøre* 'a aparține'), *under* (*å underholde* 'a întreține, a susține ; a distra, a amuza'), *ut* (*å utgi* 'a edita'), etc. pot preceda verbele. O serie de verbe pot fi urmate de particule ca *igjen* (*å gi igjen* 'a da înapoi, a restitui'), *opp* (*å gi opp* 'a ceda, a renunța'), *over* (*å sette over* 'a pune pe foc ; a trece (râul etc.)', *på* (*å gå på* 'a se urca'), etc. Aceste particule sunt

cuvinte scurte şi au sens propriu, folosite însă în combinaţie cu un verb, sensul lor iniţial este adeseori greu de recunoscut.

Verbele sunt neaccentuate, iar particulele sunt accentuate, în vreme ce atunci când sunt prepoziţii, particulele sunt neaccentuate. Verbul şi particula formează împreună o entitate semantică, ca şi cum ar fi un singur cuvânt. Este de remarcat, că aceste particule modifică sensul verbului cu care se folosesc : *å gå* 'a merge', *å gå inn* 'a intra', *å gå ut* 'a ieşi', *å gå bort* 'a pleca, a se îndepărta', *å gå på* 'a se urca', *å gå av* 'a coborî', etc.

Particulele pot preceda verbul, sau pot să urmeze după verb. Dacă îl precedă, verbul compus se scrie împreună, şi vorbim despre verb cu particulă inseparabilă. Dacă particula stă după verb, avem de a face cu un verb cu particulă separabilă, care se scrie despărţit.

Anumite verbe pot fi doar inseparabile, ca *å innrede* 'a amenaja, a aranja, a aşeza, a mobila', *å undervise* 'a preda', *å oppdage* 'a descoperi', *å utgjøre* 'a constitui, a reprezenta, a însuma', *å avtale* 'a conveni, a stabili' etc., iar altele doar separabile, ca *å kaste bort* 'a pierde', å *slite ut* 'a epuiza, a osteni', etc.

În cazul anumitor verbe compuse, poziţia particulei nu aduce modificare în sens, se poate alege liber între varianta cu particulă separabilă şi varianta cu particulă inseparabilă, de exemplu *å ta over* sau *å overta* 'a prelua', *å oppgi* sau *å gi opp* 'a renunţa, a ceda', *å tilhøre* sau *å høre til* 'a aparţine', *å si opp* sau *å oppsi* 'a concedia'.

În alte cazuri este o distincţie clară între sensul cu particula inseparabilă şi cel cu particula separabilă, înţelesurile putând fi total diferite: *å oppstå* 'a lua naştere' şi *å stå opp* 'a se scula, a se ridica', *å oppdra* 'a creşte (prin educaţie), a educa'– *å dra opp* 'a trage sus', *å oversette* 'a traduce'- *å sette over* 'a pune pe foc; a trece peste (ceva)', *å nedkomme* 'a naşte', *å komme ned* 'a veni jos', *å gjengi* 'a reda' – *å gi igjen* 'a restitui, a da înapoi', *å pågå* 'a se desfăşura' – *å gå på* 'a se urca', etc.

Forma separabilă este folosită în sens direct şi concret, cea inseparabilă mai abstract, figurativ. (de exemplu: *å gjengi* 'a reda' – *å gi igjen* 'a restitui, a da înapoi').

Când sunt folosite ca adjectiv sau ca substantiv, apar în formă inseparabilă: *en utbetalt lønn* 'un salariu plătit', *en bortkastet tid* 'un timp pierdut', *en oppsagt* 'un concediat', etc.

În afară de particule (prepoziții, adverb), prima componentă a verbului compus poate fi şi substantiv sau adjectiv : *å maskinskrive* 'a scrie la maşină', *å delta* 'a participa, a lua parte', *å dypfryse* 'a congela', *å grunnlege* 'a întemeia, a fonda, a întemeia', *å klargjøre* 'a clarifica', *å muliggjøre* 'a face posibil', å *offentliggjøre* 'a face public', *å planlegge* 'a plănui, a planifica', *å rettferdiggjøre* 'a justifica', *å virkeliggjøre* 'a realiza, a înfăptui'. Compunerea de verbe cu ajutorul lui *å gjøre* este foarte productivă.

Timpul verbelor

Verbele îşi schimbă forma în funcție de momentul în care are loc acțiunea. Această schimbare este descrisă de categoria gramaticală cea mai importantă din limba norvegiană, timpul (*tempus* 'timp gramatical').

În norvegiană avem, ca şi în alte limbi, timpul prezent, trecut şi viitor. Trecutul în norvegiană este de trei feluri: preterit, perfect şi mai mult ca perfectul, iar viitorul de două: viitorul I şi viitorul II.

Prezentul indică o acțiune care se petrece în momentul vorbirii (*Jeg leser nå.* 'Eu citesc acum.'), sau care are loc în mod regulat. (*Han leser hver dag.*' El citeşte în fiecare zi'.)

Prezentul indicativ, care este forma verbală cea mai utilizată, se obține prin adăugarea unui *–r* la forma de infinitiv. De exemplu *spise-r, ta-r.* Există şi câteva excepții de la această regulă, de ex. *si-er* de la *å si*, *spør* şi *gjør* de la verbele *å spørre* 'a întreba' şi *å gjøre* 'a face', unde rădăcina apare fără vreo terminație, *vet* de la verbul *å vite* 'a şti', unde se schimbă vocala din rădăcină, şi *er* care este forma de indicativ prezent a verbului *å være* 'a fi'. La s-verb nu se adaugă nimic (de ex. *å synes: jeg synes, du synes...*). La verbe modale este diferit *(*de ex. *å kunne: jeg kan, du kan...; å måtte: jeg må, du må...).*

Verbul are formă unică la prezent, indiferent de număr sau persoană. În norvegiană nu avem terminații în funcție de persoană şi număr (*jeg spiser* 'eu mănânc', *du spiser* 'tu mănânci',..., *de spiser* 'ei, ele mănâncă'). Cuvântul care indică cine face acțiunea este pronumele personal. Întrucât verbele nu-şi schimbă forma în funcție de persoană, folosirea pronumelui personal este obligatorie.

În tabelul următor este conjugat verbul *å gå* 'a merge':

Număr / Pers.	Singular	Plural
pers.1	*jeg går* 'eu merg'	*vi går* 'noi mergem'
pers.2	*du går* 'tu mergi'	*dere går* 'voi mergeți'
pers.3	*han går* 'el merge' *hun går* 'ea merge' *den går* 'el / ea merge' *det går* 'el / ea merge'	*de går* 'ei, ele merg'

Verbul *å være* 'a fi' are formă neregulată la indicativ prezent: *jeg er* 'eu sunt', *du er* 'tu eşti', etc.

Prezentul se foloseşte, dacă vrem să arătăm că ceva se întâmplă acum (*Han leser nå.* 'El citeşte acum.'), că ceva se repetă regulat (*Hver år reiser vi til utlandet.* 'În fiecare an plecăm / călătorim în străinătate.'), sau dacă este vorba de ceva general cunoscut sau recunoscut (*Jorden dreier rundt solen.* 'Pământul se roteşte în jurul Soarelui.')

Prezentul se poate folosi pentru trecut cu scopul de a face o povestire mai vie sau mai apropiată (prezentul istoric), precum şi pentru a exprima viitorul. (*I morgen drar vi til Oslo.* 'Mâine plecăm la Oslo.') În acest ultim caz folosim un adverbial de timp.

Prezentul poate apărea în norvegiană şi în comenzi, în loc de imperativ: *Nå går du hjem.* 'Acum mergi acasă.' În loc de : *Gå hjem nå!* 'Acum du-te acasă!'

În limba norvegiană pentru trecut există trei timpuri gramaticale: un timp simplu, preteritul şi două timpuri compuse, perfectul şi mai mult ca perfectul.

Preteritul din norvegiană se foloseşte când acțiunea descrisă de verb a avut loc într-un moment din trecut, specificat în propoziție. Preteritul corespunde în totalitate timpului 'past tense' din engleză. Când se traduce în limba română, putem folosi imperfectul, perfectul simplu sau perfectul compus.

Forma de trecut (*preteritum*) este dată de forma a doua a verbului, care se formează prin *avlyd* (schimbarea vocalei din rădăcină) în cazul verbelor tari, sau prin adăugarea unui aşa-zis sufix dental care poate fi *-et/-a, -te, -de* sau *–dde* în cazul verbelor slabe.

Preteritul se poate folosi pentru o acțiune care a avut loc o dată în trecut (*Jeg var i Paris i fjor.* 'Am fost la Paris anul trecut') sau pentru o

acțiune repetată din trecut. (*Han gikk på besøk hver dag.* 'El a mers în vizită în fiecare zi.')

Cu expresii de timp ca *i går* 'ieri', *forrige uke* 'săptămâna trecută', *for to år siden* 'acum doi ani' etc., se folosește întotdeauna preteritul.

Preteritul se poate folosi și când este vorba despre ceva ce crezi sau simți tocmai în momentul vorbirii (*Det var deilig mat.* 'Este o / ce mâncare delicioasă.'), sau despre o acțiune din viitor în cazul vorbirii indirecte, ca în exemplul *Han sa at han skulle komme.* 'El a spus că va veni.'

Pentru trecut există și două timpuri compuse: perfectul, care în limba norvegiană se folosește în general pentru a exprima o acțiune începută în trecut și cu continuare sau repercursiune în prezent, și mai mult ca prefectul, care exprimă o acțiune care s-a întâmplat înaintea unei alte acțiuni din trecut. Aceste timpuri sunt folosite în contextele în care în engleză am utiliza 'present perfect' respectiv 'past perfect'.

Perfectul este un timp compus, și se formează cu ajutorul unui verb auxiliar (*å ha* sau *å være*), folosit la prezent plus forma a treia, forma de participiu trecut sau perfect a verbului. De obicei se folosește auxiliarul *å ha* 'a avea' (*har spist* 'am, ai, a... mâncat'), câteodată însă și *å være* 'a fi'. *Å vaere* poate fi folosit cu verbe de mișcare sau cu verbe care arată trecerea de la o stare la alta (*å reise* 'a călători', *å gå* 'a merge', *å sovne* 'a adormi', *å visne* 'a se ofili'). Forma de perfect din *Han har reist* 'El a plecat (într-o călătorie).' arată acțiunea în sine, iar cea din *Han er reist.* 'El este plecat.' rezultatul.

Timpul verbal perfect este de fapt o combinație între trecut și prezent.

Perfectul se folosește pentru o acțiune, care a început în trecut, nu s-a terminat, continuă și în momentul vorbirii (*Jeg har bodd her i 10 år.* 'Locuiesc aici de 10 ani.'), pentru o acțiune care a avut loc într-un trecut neprecizat, ale cărei urmări se pot prelungi până în prezent (*Han har reist til Oslo.* 'El a plecat la Oslo'), o acțiune de consecința căreia se beneficiază și în prezent (*Har du lest noen bøker av ham?* 'Ai citit ceva cărți scrise de el?'). De asemenea, perfectul poate indica și o acțiune petrecută recent, de curând. (*Han har nettopp ringt.* 'El tocmai a sunat.')

Perfectul se folosește când nu este important momentul acțiunii, ci acțiunea în sine sau rezultatul acesteia. (*Hun har lært norsk.* 'El a învățat

norvegiană.'). De asemenea, perfectul este interesat de lungimea perioadei, şi nu de momentul în care a avut loc acţiunea.

Perfectul apare adeseori cu complemente circumstanţiale care se referă la o perioadă care poate fi inclusă în prezent (*i dag* 'azi', *denne uke* 'săptămâna aceasta', *denne måneden* 'luna aceasta', *i det siste* 'în ultimul timp'). Cu *alltid* 'întotdeauna', *aldri* 'niciodată' şi *mange ganger* 'de multe ori' se foloseşte tot perfectul.

Atât perfectul cât şi mai mult ca perfectul descriu o acţiune petrecută înaintea momentului vorbirii. Perfectul exprimă o acţiune trecută, cu raportare însă la momentul vorbirii, iar mai mult ca perfectul se foloseşte în relaţie cu un alt verb la un timp trecut. Perfectul şi mai mult ca perfectul se folosesc când ne interesează în special rezultatul acţiunii exprimate de verb. *(Jeg er trøtt. Jeg har arbeidet hele dagen.* 'Sunt obosit. Am lucrat toată ziua.')

Timpului perfect din norvegiană îi corespunde de obicei perfectul compus din limba română *(Jeg har allerede sett denne filmen.* 'Am văzut deja acest film.'), dar uneori poate fi tradus şi cu prezentul. (*Jeg har bodd her i 10 år.* se traduce cu 'Locuiesc aici de 10 ani.')

Dacă avem o interogaţie cu *hvor lenge* folosim perfectul (*Hvor lenge har du vært der?* 'Cât timp ai fost acolo?'), dacă întrebarea conţine *når* atunci trebuie să avem preterit. (*Når var du der?* 'Când ai fost acolo?').

Mai mult ca perfectul se formează într-un fel asemănător cu perfectul, cu deosebirea, că se foloseşte forma de preterit a verbului auxiliar, adică cu ajutorul verbelor auxiliare *å ha* sau *å være*, folosite la trecut, plus forma a treia, forma de perfect a verbului. (*jeg hadde spist* 'mâncasem', etc.). Mai mult ca perfectul descrie o acţiune care a avut loc în trecut înaintea altei acţiuni din trecut. (*Etter at vi hadde spist, gikk vi på kino.* 'După ce am mâncat / mâncasem, am mers la cinema.')

În norvegiană cu mai mult ca perfectul pot fi exprimate de asemenea dorinţe ireale (*Bare han hadde kommet.* 'Dacă ar fi venit / Numai să fii venit'. *Hadde jeg hatt tid...* 'Dacă aş fi avut timp...'). Este alternativă pentru condiţionalul II (*Hadde jeg hatt* tid... = *Skulle jeg (ha) hatt tid...* 'Dacă aş fi avut timp...).

Viitorul I exprimă o acţiune care are loc după momentul vorbirii. Poate fi exprimat cu *skal, vil, komme til å* sau verbul la prezent.

Viitorul se formează cu *skal* plus forma de infinitiv a verbului, când acțiunea depinde de voința subiectului sau a altei persoane, când se poate controla, plănui acțiunea, când se poate decide ca ceva să se întâmple. Exemplu: *Jeg skal komme.* 'Voi veni.'

Viitorul se formează cu *vil* plus forma de infinitiv a verbului, când se socotește că ceva se va întâmpla, când acțiunea are loc independent de voința subiectului sau a altei persoane. Exemplu: *Prisene vil øke.* 'Prețurile vor crește.'

Komme til å este variantă neformală a lui *vil.* Viitorul se poate exprima prin *komme til å* plus infinitiv când este o prezicere a unei acțiuni viitoare. Această variantă este foarte des întâlnită în limbajul de zi cu zi.

Viitorul se poate exprima şi cu ajutorul unui verb la indicativ prezent, situație în care timpul viitor al acțiunii reiese din context. (*I morgen går jeg ikke på skolen.* 'Mâine nu merg la şcoală.') . În asemenea cazuri propoziția conține expresii de timp ca *i morgen* 'mâine', *om to uker* 'peste două săptămâni', etc.

Viitorul II este un viitor anterior şi exprimă o acțiune care va fi terminată într-un anumit moment din viitor. (*Vi skal ha spist før hun kommer hjem.* 'Noi vom fi mâncat înainte ca ea să vină acasă.'). După cum se poate vedea, viitorul II se formează cu ajutorul lui *skal* sau *vil* plus forma de perfect a verbului.

Condiționalul în limba norvegiană este privit ca o formă de timp gramatical. (*tempusform*).

Condiționalul I exprimă viitor văzut din trecut (*Han skulle reise til Oslo.* 'El urma să plece la Oslo'.), ori o dorință sau o posibilitate închipuită. (*Hvis jeg skulle ha tid,...* 'Dacă aş avea timp...'). Multe limbi îl exprimă prin conjunctiv, în limba română cel mai des se traduce cu condiționalul optativ.

Condiționalul II se foloseşte în limba norvegiană pentru a exprima ceva ce trebuia să se facă, dar nu s-a făcut, ceva ce trebuia să se întâmple, dar nu a avut loc. (*Om jeg hadde hatt tid, skulle jeg ha besøkt henne.* 'Dacă aş fi avut timp, aş fi vizitat-o.'. *Jeg skulle ha snakket med henne før skolen begynte.* 'Ar fi trebuit să vorbesc cu ea înainte ca şcoala să fii început.'). În limbajul colocvial *ha* se poate omite. *Han skulle (ha) kommet om han ikke hadde glemt det.* 'El ar fi venit dacă n-ar fi uitat'.

Uneori se foloseşte şi pentru a exprima o dorinţă într-un mo prudent sau foarte politicos. (*Jeg skulle gjerne ha deltatt i konkurransen* 'Aş vrea foarte mult să particip la concurs.'). În loc de *skulle* aici se poat folosi şi *skal.*

Concordanţa timpurilor se aplică cu precădere în vorbire indirectă, unde timpul verbului se modifică, se deplasează. Replicile di vorbirea directă devin propoziţii secundare, iar dacă verbul din propoziţi principală se află la trecut (preterit), survin următoarele modificări: dac verbul a fost la prezent în vorbirea directă, în cea indirectă va fi la preteri dacă a fost la preterit sau la perfect va fi la mai mult ca perfectul, dacă fost la viitor, va fi la viitor în trecut, formă care este identică c condiţionalul I. *Han sa at han hadde vært der.* 'El a spus că a fost/fuses acolo' din *Han sa: "Jeg har vært der".* 'El a spus: "Am fost acolo." '*Hu sa at hun skulle komme.* 'El a spus că va veni' din *Hun sa: "Jeg ska komme"* 'Ea a spus: Voi veni.' De notat, că şi pronumele se schimbă.

În limba veche, vorbirea indirectă a fost redată cu conjunctivul, î norvegiana modernă folosim modul indicativ şi concordanţa timpurilor.

Însumând cunoştinţele de până acum despre verb, putem afirm că un verb poate avea următoarele forme :

Infinitiv	*å gå*
Present	*går*
Preterit	*gikk*
Participiu perfect	*gått*
Participiu prezent	*gående*
Viitor 1	*skal gå*
Viitor 2	*skal ha gått*
Condiţional 1	*skulle gå*
Condiţional 2	*skulle ha gått*

Aspectul

După aspect verbele pot fi durative (sau imperfective) respectiv perfective.

Durative sunt acele verbe care descriu o acțiune de durată, cum ar fi *å sove* 'a dormi', *å bo* 'a locui', *å stå* 'a sta (în picioare)', etc.

Verbele perfective exprimă trecerea de la o stare la alta, sau marchează începutul sau sfârşitul unei acțiuni. Verbe perfective sunt *å finne* 'a găsi', *å begynne* 'a începe', *å slutte* 'a termina', *å sovne* 'a adormi', etc.

Unele verbe pot fi atât durative cât şi perfective, de ex. *å lese* 'a citi'. În propoziția *Jeg leste ut boka i går.* 'Am citit / am terminat de citit cartea ieri.' verbul are aspect perfectiv, în timp ce în contextul *Jeg leser mye.* 'Eu citesc mult.' are aspect durativ.

Diateza

În norvegiană există două diateze: diateza activă şi cea pasivă. Verbele tratate până acum au fost la diateza activă. Forma activă arată că acțiunea exprimată de verb este executată de subiect. Autorul acțiunii poate însă să nu fie cunoscut, sau poate să nu fie precizat. În aceste cazuri verbul trebuie folosit la forma pasivă. Forma pasivă arată că subiectul este pasiv, suferă efectul acțiunii exprimate de verb. (*Han ble slått.* 'El a fost lovit / bătut.'). Autorul acțiunii sau agentul, dacă este precizat, este introdus cu prepoziția *av*. (*Han ble slått av en ukjent mann.* 'El a fost lovit / bătut de un bărbat necunoscut.')

Diateza pasivă în limba norvegiană se poate exprima în două feluri: cu ajutorul formei sintetice, numită *s-passiv* (pasivul cu s) care se formează din forma de activ, prin alipirea unui *-s* la forma obişnuită a verbului, şi cu forma analitică, formată cu ajutorul unui verb auxiliar, de obicei *å bli*, plus forma a 3-a, forma de perfect a verbului).

Mai jos avem un tabel cu formele de activ şi pasiv ale verbului *å slå* 'a lovi, a bate'.

Diateză / Timp	Diateza activă	Diateza pasivă
Prezent	*jeg slår* 'eu bat, lovesc'	*jeg blir slått* 'eu sunt bătut, sunt lovit'
Preterit	*jeg slo* 'eu băteam, am bătut, loveam, am lovit'	*jeg ble slått* 'eu eram bătut, lovit, am fost bătut, lovit'
Perfect	*jeg har slått* 'eu am bătut, am lovit'	*jeg har blitt slått* 'eu am fost bătut, am fost lovit'

Diateză / Timp	Diateza activă	Diateza pasivă
Mai mult ca perfectul	*jeg hadde slått* 'eu bătusem, lovisem'	*jeg hadde blitt slått* 'eu fusesem bătut / lovit'
Viitor I	*jeg skal slå* 'eu voi bate, voi lovi'	*jeg skal bli slått* 'eu voi fi bătut, voi fi lovit'
Viitor II	*jeg skal ha slått* 'eu voi fi bătut, voi fi lovit'	jeg skal ha blitt slått 'eu voi fi fost bătut / lovit'
Condiţional I	*jeg skulle slå* 'eu aş bate, aş lovi'	*jeg skulle bli slått* 'eu aş fi bătut, aş fi lovit'
Condiţional II	*jeg skulle ha slått* 'eu aş fi bătut, aş fi lovit'	*jeg skulle ha blitt slått* 'eu aş fi fost bătut, aş fi fost lovit'

În limba vorbită, mai des întâlnită este parafraza cu *å bl* Pasivul cu *s* apare mai ales după verbe modale, se foloseşte instrucţiuni, reţete, sau în expresii de genul: *Det spørs.* 'Depinde.'. *sees snart.* 'Ne vedem în curând.' *Det høres bra ut.* 'Sună bine.', etc.

În limba norvegiană s-pasivul poate avea următoarele sensuri sens pasiv (ca în cazul verbelor *å vaskes = å bli vasket* 'a fi spălat', *stenges = å bli stengt* 'a fi închis', etc.), sens activ (de ex. *å synes* crede[1], a socoti, a considera, a fi de părere', *å trives* 'a se simţi bine etc.), sens reciproc (*å møtes = å møte hverandre* 'a se întâlni', *å se(e)s å se hverandre* 'a se vedea', etc.), sens reflexiv (*å undres = å undre se* 'a se mira', *å skilles = å skille seg* 'a se despărţi', etc.) şi sens incoativ (*å dages* 'a se face ziuă', *å grønnes* 'a înverzi', etc.)

Trebuie ştiut că diateza pasivă nu este atât de des folosită în limba norvegiană. Modul de exprimare activ este mult mai uzual

[1] Verbul *å synes* este adeseori confundat cu verbul *å tro* de către începători care nu sesizează diferenţa dintre ele, în primul rând datorită faptului că de cele mai multe ori ele se traduc prin acelaşi verb 'a crede'.
å tro 'a crede' se foloseşte când ideea exprimată prin propoziţia subordonată constituie o ipoteză sau o supoziţie. Exemplu: *Jeg tror at han er i Oslo.* 'Cred că el este în Oslo'. *Jeg tror at hun ikke vil komme.* 'Cred că ea nu vrea să vină.' *å synes* 'a crede, a socoti, a considera, a fi de părere', se foloseşte pentru a exprima o apreciere, o judecată de valoare subiectivă. Exemplu: *Jeg synes filmen var bra.* 'Cred că filmul a fost bun. Filmul mi s-a părut bun.'

Adeseori în locul unei construcții pasive putem folosi una activă al cărei subiect este un pronume nehotărât ca *man* sau *en*, de ex. *Man kan skjære grønnsakene med kniv.* în loc de *Grønnsakene kan skjæres med kniv.* 'Legumele pot fi tăiate cu cuțitul'

Modul

Verbele tratate până acum au apărut la modul **indicativ**.

În afară de indicativ, în limba norvegiană există încă două moduri: conjunctivul și imperativul. Trebuie menționat că infinitivul și participiul nu sunt privite ca moduri în norvegiană.

Conjunctivul din limba norvegiană are formă identică cu infinitivul și este folosit astăzi doar în expresii idiomatice de genul: *Kongen leve!* 'Trăiască regele!'.

Conjunctivul a fost o formă vie în norvegiana veche, azi poate fi întâlnit, cum am spus, doar în expresii. În limba veche conjunctivul se folosea pentru a exprima o dorință, o voință sau un apel. Aceste lucruri sunt exprimate astăzi prin condițional sau verbe modale.

Modul imperativ este mai des folosit.

Forma de imperativ este rădăcina verbului fără terminație, cu alte cuvinte imperativul se poate obține din infinitiv, prin eliminarea *e*-ului final (*Snakk!* 'Vorbește!', *Spis!* 'Mănâncă!'). Excepție de la această regulă fac verbele care la infinitiv se termină într-o altă vocală. În cazul acestora, forma de imperativ este identică cu cea de infinitiv. (*Ta!* 'Ia!', *Gå!* 'Du-te!'). Când rădăcina este greu de pronunțat, se recurge la forma de infinitiv: *Handle!* 'Acționează!', *Åpne!* 'Deschide!'

Cuvântul de negație *ikke* vine în fața imperativului: *Ikke gjør det!* 'Nu fă asta!'

Forme infinite ale verbului

Formele infinite ale verbului sunt cele de infinitiv și de participiu.

Infinitivul

Majoritatea infinitivelor se termină în vocală, adeseori în *–e* neaccentuat, ca verbele *å være* 'a fi', *å snakke* 'a vorbi', *å spise* 'a mânca'. Infinitive care se termină în altă vocală au verbele *å ta* 'a lua', *å gå* 'a merge', etc. Nu se termină în vocală infinitivele s-verbelor, de

ex. *å synes* 'a crede, a fi de părere, a considera, a socoti', *å møtes* 'a s
întâlni', etc.

În dicționare forma verbului este dată la infinitiv. Din forma d
infinitiv se pot obține indicativul prezent și imperativul.

Infinitivul poate avea un *å* în față, numit semnul infinitivului.

Infinitivul scurt (forma de infinitiv fără *å*) se folosește dup
verbe modale (*Jeg må gå nå.* 'Trebuie să plec acum.'), după verbele
be 'a ruga, a cere', *å la* 'a lăsa', după verbe de percepție ca *å se*
vedea', *å høre* 'a auzi', *å føle* 'a simți', *å kjenne* 'a cunoaște, a simți
(*Jeg så dem komme.* 'I-am văzut venind.' *Jeg hørte henne synge.* A
auzit-o cântând.'. De remarcat că în aceste propoziții infinitivul di
norvegiană se traduce în română cu gerunziul). De asemenea s
folosește infinitivul scurt în expresii ca *Hvorfor ikke gjøre det?* 'De c
să nu faci asta?'

Infinitivul lung, adică cu *å* în față, se folosește după verbe ca
begynne 'începe', *å slutte* 'a încheia, a termina', *å like* 'a-i plăcea',
ønske 'a dori', *å forsøke* 'a încerca', *å prøve* 'a încerca'. (*Det begynne
å bli kaldt.* 'Începe să fie frig.' *Jeg forsøker å hjelpe henne.* 'Încerc să
ajut.')

Infinitivul lung poate apărea în situațiile în care infinitivu
îndeplinește funcție de subiect (*Å kjøre her er livsfarlig.* 'A conduce aic
este pericol de moarte'), de complement direct (*Han prøvde å svare.* 'E
a încercat să răspundă'), sau de nume predicativ (*Dette synes ikke
være tiltrekkende.* 'Asta nu pare să fie atrăgător.') în propoziție
Infinitivul lung se folosește și după prepoziție (*Hun gikk for å kjøp
mat.* 'Ea a plecat să cumpere mâncare.'), după *vær så snill*[1] (*Vær s
snill å hjelpe meg!* 'Fii așa amabil /drăguț și ajută-mă!'), după imperati
(*Prov å forstå det!* 'Încearcă să înțelegi (asta)!'), și dacă urmează ma
multe infinitive unul după celălalt. Se folosește infinitivul lung, când în
limba română se traduce cu supin. (*Det er mye å gjøre.* 'Este mult d
făcut'.)

Participiul

Participiul trecut sau perfect a fost tratat la clasificarea verbelo
și la timpul verbelor.

---

[1] Este posibilă și varianta: *Vær så snill og hjelp meg!* 'Fii așa de amabil / drăgu
și ajută-mă!'

Participiul prezent se termină întotdeauna în *–ende*. Nu este folosit des în norvegiană, de cele mai multe ori apare ca adjectiv (*et gråtende barn* 'un copil care plânge') sau ca adverb. Folosit adverbial întăreşte un adjectiv (*påfallende pen* 'izbitor de frumos').

Participiul prezent al verbelor *å sitte* 'a şedea', *å stå* 'a sta (în picioare)', *å ligge* 'a sta culcat' se foloseşte adeseori împreună cu *å bli* pentru a exprima o stare care durează. (*De ble sittende og vente.* 'Ei şedeau şi aşteptau.')

Participiul prezent poate fi folosit şi ca substantiv în anumite cazuri, fără însă să fie declinat în număr şi caz. Exemplu: *De forbipasserende har ikke lagt merke til bilulykken.* 'Trecătorii n-au observat accidentul de maşină.'

II.7. ADVERBUL

Adverbele sunt acele cuvinte care indică locul, timpul şi modi acţiunii sau întâmplării. Adverbele pot determina un verb (*løper ras* 'fuge repede'), un adjectiv (*veldig pen* 'foarte frumos') sau un alt adve (*veldig fort* 'foarte repede').

Adverbele pot fi grupate în două categorii: cele autentice şi cel formate din adjectiv.

Adverbele autentice, cele care nu sunt formate din alte cuvint sunt *her* 'aici' , *der* 'acolo', *hvor* 'unde', *nede* 'jos', *ute* 'afară', *overa* 'peste tot', *ute* 'afară', *aldri* 'niciodată', *alltid* 'întotdeauna, tot timpul *slik* 'astfel', *nede* 'jos', etc. Unele dintre ele sunt compuse: *allti* 'întotdeauna, tot timpul', *overalt* 'peste tot', etc.

O serie de adverbe sunt formate din adjective, prin alipirea unui *t* la forma din dicţionar al adjectivului, *pen – pent* 'frumos', *god – god* 'bine', *stygg – stygt* 'urât', *sen – sent* 'târziu'. După cum se poate vede forma adverbului obţinut astfel este identică cu forma de neutru adjectivului corespunzător.

Comparaţia adverbelor

Multe adverbe pot avea grade de comparaţie, în special cele d mod.

Adverbele care au fost derivate din adjectiv formeaz comparativul şi superlativul în acelaşi fel ca adjectivul corespunzător.

Pozitiv	Comparativ	Superlativ
pent 'frumos'	*penere* 'mai frumos'	*penest* 'cel mai frumos'
raskt 'repede'	*raskere* 'mai repede'	*raskest* 'cel mai repede'
stygt 'urât'	*styggere* 'mai urât'	*styggest* 'cel mai urât'

Ca şi în cazul adjectivelor, există şi aici forme neregulate la comparativ şi superlativ.

Pozitiv	Comparativ	Superlativ
godt / bra 'bine'	*bedre* 'mai bine'	*best* 'cel mai bine'
lite / litt 'puțin'	*mindre* 'mai puțin'	*minst* 'cel mai puțin'
vondt / *dårlig*[1] / *ille* 'rău'	*verre* 'mai rău'	*verst* 'cel mai rău'
langt 'departe' *lenge* 'mult timp, timp îndelungat'	*lenger* 'mai departe' 'mai mult timp'	*lengst* 'cel mai departe' 'cel mai mult timp'

Trebuie remarcat că în cazul lui *langt* şi *lenge* adjectivul corespunzător *lang* 'lung' are forma de comparativ *lengre* 'mai lung'.

Există şi în rândul adverbelor autentice unele, care pot avea grade de comparație, de ex. *ofte* 'des, adeseori' sau *fort* 'repede', care au forme regulate şi *gjerne* 'cu plăcere' care are forme neregulate.

Pozitiv	Comparativ	Superlativ
ofte 'des, adeseori'	*oftere* 'mai des'	*oftest* 'cel mai des'
fort 'repede'	*fortere* 'mai repede'	*fortest* 'cel mai repede'
gjerne 'cu plăcere'	*heller* 'mai degrabă'	*helst* 'cel mai degrabă, de preferință'

Tabel cu gradul de comparație a altor adverbe :

Pozitiv	Comparativ	Superlativ
nær 'aproape'	*nærmere* 'mai aproape'	*nærmest* 'cel mai aproape'
fram / frem 'în față'	*lenger fram / frem* 'mai în față'	*fremst* 'cel mai în față'
bak 'în spate'	*lenger bak* 'mai în spate'	*bakerst* 'cel mai în spate'
inne 'înăuntru'	*lenger inne*'mai înăuntru'	*innerst* 'cel mai înăuntru'*
Pozitiv	**Comparativ**	**Superlativ**

[1] Adverbul *vondt* poate avea şi forme regulate *vondere* şi *vondest* la comparativ şi superlativ, aşa cum şi *dårlig* poate avea formele *dårligere* şi *dårligst*.

ute 'afară'	*lenger ute* 'mai afară'	*ytterst* 'cel mai afară'*
oppe 'sus'	*lenger oppe* 'mai sus'	*øverst* 'cel mai sus'
nede 'jos'	*lenger nede* 'mai jos'	*nederst* 'cel mai jos'
nord 'în nord'	*lenger nord* 'mai în nord'	*nordligst* 'cel mai în nord'

De remarcat forma analitică a comparativului în cazul majorității adverbelor din tabelul de mai sus (*lenger* + adverb). Gradele de comparație ale adverbelor *sør / syd* 'sud', *øst* 'est', *vest* 'vest' se formează ca și în cazul lui *nord* 'nord' cu *lenger* la comparativ, și cu formele proprii *sørligst/sydligst, østligst, vestligst* la superlativ.

Câteva adverbe formează comparativul cu *mer* și superlativul cu *mest* (de ex. *praktisk* 'practic', *gammeldags* 'demodat' etc.).

Adverbele *foran* 'în față', *under* 'jos', *midt* 'în mijloc', *siden* 'apoi' nu au forme de comparativ, numai de superlativ : *forrest* 'cel mai în față', *underst* ' cel mai jos', *midterst* 'în mijloc', *sist* 'ultima dată'. Putem spune de asemenea, că formele de comparativ *før* '(mai) înainte, mai devreme' și superlativul *først* 'întâi, întâia oară' nu au formă corespunzătoare de pozitiv.

Semantic adverbele pot fi grupate în adverbe de loc, de timp, de mod, de grad etc.

Adverbul de loc indică locul acțiunii, locul unde se întâmplă ceva.

Adverbe de loc sunt : *hit* 'aici, încoace', *her* 'aici', *dit* 'acolo, încolo', *der* 'acolo', *opp* 'sus, în sus', *oppe* 'sus', *ned* 'jos, în jos', *nede* 'jos', *hjem* 'acasă', *hjemme* 'acasă', *bort* 'departe, încolo', *borte* 'departe, îndepărtat', *fram* 'în față', *framme* 'în față', *tilbake* 'înapoi' , *bak* 'în spate', *hvor* 'unde', *hvorhen* 'unde, încotro', *hvorfra* 'de unde', *herfra* 'de aici', *derfra* 'de acolo', *noensteds* 'undeva', *ingensteds* 'nicăieri', etc.

Trebuie remarcată existența adverbelor cu forme duble, una dintre forme indicând direcția (*inn, ut, opp*), cealaltă poziția statică (*ute, inne, oppe*). Limba norvegiană face diferență între adverbul de loc situativ (în norvegiană *påstedsadverb*), care indică poziția și răspunde la întrebarea *hvor ?* 'unde ?', respectiv adverbul de loc directiv (în norvegiană *tilstedsadverb*) care indică deplasarea către un anumit loc și răspunde la întrebările *hvo(hen)?* 'unde?/ încotro?' și *hvor...fra?* 'de unde?'. Exemple : *Skolen ligger der.* 'Scoala se află acolo'. *Han går dit.* 'El merge acolo / încolo. *Hun er hjemme.*'Ea este acasă. ' *Hennes mor kommer hjem om en time.* 'Mama ei vine acasă peste o oră.'

Adverbul de timp ne spune când se întâmplă ceva.

Cele mai importante adverbe de timp sunt: *alltid* 'întotdeauna, tot timpul', *aldri* 'niciodată', *ofte* 'adeseori', *sjelden* 'rar', *allerede* 'deja', *alt* 'deja', *da* 'atunci', *nå* 'acum', *snart* '(în) curând', *enda* 'încă', *ennå* 'încă', *før* '(mai) înainte, mai devreme', *først* '(mai) întâi, prima dată', *nettopp* 'tocmai', *akkurat* 'tocmai', *straks* 'imediat, îndată', *plutselig* 'deodată, subit, brusc', *lenge* 'mult timp, îndelung', *undertiden* 'uneori, din când în când', *stundom* 'din când în când', *av og til* 'din când în când', *etterpå* 'după aceea, apoi', *deretter* 'după aceea', *så* 'apoi', *siden* 'apoi, după aceea', *stadig* 'mereu', *nylig* 'recent, de curând, deunăzi', *nyss* 'recent, tocmai', *fremdeles* 'mai departe, încă, în continuare', *noensinne* 'vreodată', *noen gang* 'odată, cândva', *igjen* 'din nou, iarăşi', *imidlertid* 'întretimp', *bestandig* 'mereu, permanent'.

Cuvintele *da* şi *så*[1] pot fi atât adverbe cât şi conjuncţii, lucru care creează unele dificultăţi pentru începători. În propoziţia *Da kom vi.* 'Atunci am venit noi.' *da* 'atunci' este adverb de timp, pe când în propoziţia *Hun var ikke hjemme da vi kom.* 'Ea n-a fost acasă (atunci) când am venit.' *da* 'când, atunci când' este conjuncţie temporală.

La fel în propoziţia *Først spiser vi, så går vi på kino.* 'Prima dată / mai întâi mâncăm, apoi mergem la cinematograf.'. *så* 'apoi' este adverb de timp, în timp ce în propoziţia *Hun følte seg ikke bra, så hun gikk ikke på skolen.* 'Ea nu s-a simţit bine, aşa că n-a mers la şcoală.' *så* 'aşadar, aşa că' este conjuncţie consecutivă.

Timpul acţiunii se poate exprima şi prin locuţiuni adverbiale. Aceste locuţiuni temporale care în propoziţie îndeplinesc funcţia de complemente circumstanţiale de timp (în norvegiană *tidsadverbialer*), se compun în majoritatea cazurilor dintr-o prepoziţie şi un substantiv (*i dag* 'azi, astăzi', *i år* 'anul acesta' etc.). Ele vor fi tratate la prepoziţie.

Adverbul de mod arată cum se întâmplă ceva, descriu modul, felul în care se petrece acţiunea. Adverbe de mod sunt *fort* 'repede', *så* 'aşa, astfel', *slik* 'aşa, astfel', *således* 'aşa, astfel', *hvorledes* 'cum', *annerledes* 'altfel', *pent* 'frumos', *langsomt* 'încet', etc.

---

[1] In afară de aceste înţelesuri *så* mai poate însemna: *så* preteritul lui *å se* 'a vedea', infinitivul verbului *å så* 'a semăna', adverbul de mod *så* 'aşa' , adverbul de grad *så* 'atât de'. etc.

Multe adverbe de mod se obțin din adjectiv, prin adăugarea terminației *–t*, adică a terminației formei de neutru a adjectivului: *pent, langsomt.*

Adverbul de modalitate

Unii autori disting categoria adverbelor de modalitate, care nu trebuie confundate cu adverbele de mod. Majoritatea lor exprimă îndoială, nesiguranță, prudență, dar există și unele care au funcție de întărire, confirmare. Adverbele de modalitate sunt: *kanskje* 'poate', *altså* 'așadar', *forresten* 'de altfel', *riktignok* 'desigur, într-adevăr, e drept că dar', *egentlig* 'de fapt', *ellers* 'de altfel, altfel', *visstnok* 'desigur, fără îndoială, poate', *unektelig* 'de netăgăduit', *likevel* 'totuși', *allikevel* 'totuși, cu toate acestea', *også* 'și, de asemenea', *bare* 'doar, numai', *sannelig* 'într-adevăr', *akkurat* 'tocmai, exact', *imidlertid* 'totuși', *sannsynlig(vis)* 'probabil', *visst* 'cu siguranță; probabil', *faktisk* 'de fapt', precum și *da, jo, vel.* Ultimele trei sunt extrem de dificil de tradus în alte limbi, ele însemnând aproximativ 'dar, doar, de fapt, probabil, este de presupus că, nu-i așa'.

Tot în categoria adverbelor de modalitate sunt incluse uneori și *ikke* 'nu' și *heller ikke* 'nici (nu)'. În legătură cu folosirea lui *heller ikke* 'nici nu', trebuie remarcat, că unde în propoziția pozitivă se folosește *også* 'de asemenea', în cea negativă vine *heller ikke* 'nici nu'. *Jeg vil heller ikke ha øl.* 'Nu vreau nici bere. / Nici bere nu vreau.'. Nu se poate spune ~~*Jeg vil også ikke ha øl.*~~'

Adverbul de grad arată gradul acțiunii, întâmplării. Cele mai cunoscute adverbe de grad sunt: *så* 'atât de' (ca în *så stor* 'atât de mare), *enda* 'încă, și mai' (ca în *enda høyere* 'și mai înalt'), *lite* 'puțin', *nesten* 'aproape', *mye* 'mult', *ganske* 'destul de', *temmelig* 'destul de', *nokså* 'destul de' (de ex. *ganske / temmelig / nokså bra* 'destul de bun'), *for* 'prea' (*for liten* 'prea mic'), *altfor* 'mult prea', *svært* 'foarte', *meget* 'foarte, mult', *overmåte* 'excesiv, extrem de', *ytterst* 'extrem de', *veldig* 'foarte', *aldeles* 'de tot, în totalitate, complet', *helt* 'total, complet, în totalitate', *forferdelig* 'îngrozitor de', *fryktelig* 'înfricoșător de', *usedvanlig* 'neobișnuit de', etc.

Adverbul de negație

Unii gramaticieni disting și grupa adverbelor de negație. *Nei* ‚nu' este negația absolută, de obicei apare la interjecție. *Ikke* 'nu' este negația parțială cea mai des folosită. *Ei* însemnând tot 'nu', se folosește în expresii de genul *enten du vil eller ei* 'vrei, nu vrei / vrând-nevrând'.

Adverbele *neppe* și *knapt* au sens negativ, și pot fi traduse în limba română cu locuțiuni adverbiale ca 'cu greutate, abia, aproape de loc'

În categoria adverbelor de negație poate intra și adverbul de loc *ingensteds* 'nicăieri'.

Adverbul relativ-interogativ se folosește în întrebări și în propoziții secundare. Sunt adverbe relativ-interogative *hvor* 'unde', *når* 'când', *hvordan* 'cum', *hvorledes* 'cum', *hvorfor* 'de ce'etc. În propoziția interogativă *Når kommer du?* 'Când vii?' *når* este adverb interogativ, iar în propoziția *Hun spør når jeg kommer.* 'Ea întreabă când vin eu.' *når* este adverb relativ.

Mulți autori folosesc pentru acest tip de adverbe denumirea de *spørreord* 'cuvânt interogativ.'

II. 8. CONJUNCȚIA

Conjuncția leagă între ele cuvinte, părți de propoziție sau propoziții. Există conjuncții simple (*og* 'și', *men* 'dar') și compuse (*enten...eller* 'sau...sau, ori...ori', *både...og* 'și...și, atât ...cât și').

Conjuncțiile pot fi coordonatoare și subordonatoare.

Conjuncțiile coordonatoare

Conjuncțiile coordonatoare leagă între ele cuvinte, părți de propoziție sau propoziții de același fel. Ele pot fi copulative, adversative, disjunctive. Există de asemenea două conjuncții coordonatoare, una cauzală, *for* 'căci, pentru că' și una consecutivă *så* 'așadar, așa că, astfel că', care pot lega numai propoziții.

Conjuncțiile copulative sunt *og* 'și', *både...og* 'și...și, atât...cât și', *så vel...som* 'atât...cât și'.

Og este conjuncția coordonatoare cea mai frecventă. (*Asbjørnsen og Moe samlet folkeeventyr.* 'Asbjørnsen și Moe au cules basme populare.')

Conjuncțiile compuse *både ...og* și *så vel...som* arată că ambele alternative indicate sunt posibile. (*Her kan du kjøpe både epler og pærer.* 'Aici poți cumpăra și mere și pere.')

Conjuncția adversativă *men* 'dar' exprimă o contradicție între două segmente (cuvinte, propoziții) asemănătoare. (*Vi kommer, men vi kan ikke bli mer enn en time.* 'Venim, dar nu putem rămâne mai mult de o oră.')

Conjuncțiile disjunctive sunt *eller* 'sau, ori' care leagă două segmente dintre care se poate alege (*Vil du ha te eller kaffe?* 'Vrei ceai sau cafea?'), *enten...eller* 'sau...sau, ori...ori' care subliniază o alternativă și exclude cealaltă (*Du må fylle ut søknadsskjemaet enten på norsk eller på engelsk.* 'Trebuie să completezi formularul de cerere ori în norvegiană ori în engleză'), și *verken-eller* 'nici...nici' care se folosește pentru a exprima

că nici una dintre alternative nu este posibilă. (*Han går hverken på kino eller i teater.* 'El nu merge nici la cinema nici la teatru.')

Conjuncția consecutivă *så* 'așadar, așa că, astfel că' leagă două propoziții, unde ultima explică consecința primului. Exemplu: *Han følte seg ikke bra, så hun gikk ikke på skolen.* 'Ea nu s-a simțit bine, așadar / așa că n-a mers la școală.'. Trebuie menționat, că există conjuncții consecutive, care sunt subordonatoare.

Conjuncție coordonatoare este și conjuncția cauzală *for* 'căci, pentru că' care leagă două propoziții, dintre care cea de a doua explică cauza, motivul primei. Exemplu: *Hun ble hjemme for hun ville ikke treffe de andre.* 'Ea a rămas acasă pentru că /căci n-a vrut să-i întâlnească pe ceilalți'. Dacă în locul conjuncției *for* foloseam *fordi*, care înseamnă tot 'pentru că, fiindcă', dar este conjuncție subordonatoare, în propoziția secundară aveam topica ...*fordi hun ikke ville treffe de andre.*

Conjuncțiile subordonatoare

Conjuncțiile subordonatoare introduc propoziții subordonate. Ele pot fi simple (*at* 'că', *hvis* 'dacă') și compuse (*enda om* 'chiar dacă', *som om* 'ca și cum'). Semantic ele pot fi grupate în felul următor: nominale, temporale, de loc, cauzale, de scop sau finale, consecutive, condiționale, concesive și de comparație.

Subordonatele nominale pot fi introduse de conjuncțiile *at* sau *om*.

Conjuncția nominală *at* 'că' este conjuncția subordonatoare cea mai frecventă. *At* poate fi adeseori omis. *Han sa (at) han ikke kunne komme.* 'El a spus că nu poate veni.'

Conjuncția *at* nu se poate omite, dacă fraza începe cu *at*, adică dacă secundara stă în fața propoziției principale (*At vårt lag taper, er klart.* 'Că echipa noastră pierde, este clar.'), dacă *at* urmează după prepoziție (*Hun er klar over at det er for sent.* 'Ea este conștientă (de faptul) că este prea târziu.'), după adverbe de grad (*Hun glemte helt at vi måtte treffes.* 'Ea a uitat complet că trebuie să ne întâlnim'), după conjuncția *enn* (*Det er bedre du tar plass enn at du står hele tiden.* 'Este mai bine să iei loc decât să stai (în picioare) tot timpul.'), după verbe cu conținut negativ (*Regjeringen benektet at prisene ville øke.* 'Guvernul a negat că prețurile vor crește'), și când propoziția introdusă cu *at* are o topică anormală pentru o secundară (*De sa at neste gang skulle de ikke komme.* 'Ei au spus că data viitoare nu vin.').

Om 'dacă' se foloseşte întotdeauna în propoziţia secundară, dacă în principală avem *lurer på* 'mă întreb, te întrebi...' sau *vet ikke* 'nu ştiu, nu ştii...'. *Jeg lurer på om han kommer.* 'Mă întreb dacă el vine. *Jeg vet ikke om han kommer.* 'Nu ştiu dacă el vine.'

Conjuncţiile temporale cele mai importante sunt: *når* 'când', *da* 'când', *mens* 'în timp ce', *med det samme* 'îndată ce', *straks* ' îndată ce', *siden* 'de când', *før* 'înainte ca', *innen* 'până (când)', *etter at* 'după ce', *hver gang* 'de fiecare dată (când)', *så lenge som* 'atât timp cât...', *så snart som* 'cum, cât de curând', *så lenge* 'cât timp', *idet* 'în clipa în care', etc. Exemplu: *Etter at de hadde spist, gikk de i teater.* 'După ce au mâncat / mâncaseră, s-au dus la teatru.'

Trebuie remarcat că *når* 'când' se foloseşte pentru viitor, prezent şi pentru acţiune repetată, chiar şi din trecut, iar *da* 'când' pentru ceva ce s-a întâmplat în trecut o singură dată. (*Da hun var ung, bodde hun i utlandet.* 'Când a fost tânără, a locuit în străinătate.' *Når de kommer, er vi dessverre ikke hjemme.* 'Când ei vin, nu suntem, din păcate, acasă.')

Conjuncţiile cauzale sunt *fordi* 'pentru că, fiindcă, deoarece', *da* 'întrucât', *siden* 'de vreme ce', *ettersom* 'de vreme ce'. *Han kan ikke bestå eksamen fordi han ikke har lært noe.* 'El nu poate să treacă examenul, pentru că nu a învăţat nimic.' De asemenea şi conjuncţia *når* 'când' poate introduce o secundară cauzală, când propoziţia explică cauza unei acţiuni, şi nu indică timpul acesteia.

Conjuncţiile finale sau **de scop** sunt *for at* 'pentru ca, ca să', *så* 'să, ca... să', *så at* 'ca să'. Exemple cu folosirea acestor conjuncţii: *De ville utvandre for at de skulle leve bedre.* 'Ei vroiau să emigreze ca să trăiască mai bine.' *Ta på deg så du ikke blir syk.* 'Îmbracă-te ca să nu te îmbolnăveşti.'

Conjuncţiile condiţionale cele mai cunoscute sunt: *hvis* 'dacă', *dersom* 'dacă', *om* 'dacă', *såfremt* 'în caz că', *ifall* 'în caz că', *hvis ikke* 'dacă nu', *med mindre* 'dacă nu', *når* 'când', *så sant* 'dacă'. Conjuncţiile condiţionale *hvis, om, dersom* etc. se pot omite, aşadar condiţia poate fi exprimată şi fără conjuncţie, folosind însă topică diferită, şi anume aceeaşi ordine ca într-o întrebare. *Hadde jeg hatt tid*...'Dacă aş fi avut timp...'.

Conjuncţiile concesive sunt *skjønt* 'cu toate că', *enda om* 'chiar dacă', *selv om* 'deşi', *om...enn* 'cu toate că', *om... så, hva...så* 'oricum', *hva...enn* 'orice, orişice', *til tross for at* 'cu toate că, în pofida faptului', *trass i at* 'în pofida faptului', *fordi om* 'chiar dacă'. Câteva exemple: *Du må ikke gi deg selv om det er vanskelig.* 'Nu trebuie să cedezi, chiar dacă

este dificil.' *Jeg skal komme hva som enn skjer.* 'Voi veni orice s-ar întâmpla.'. *Til tross for at hun hadde lovd det, kom hun ikke.* 'Cu toate că / În pofida faptului că promisese / a promis, n-a venit.'

Conjuncțiile consecutive sunt *så at, slik at, sånn at*, toate trei traducându-se 'așa că, astfel că, astfel încât'. Există și varianta ca prima componentă a conjuncției compuse *så...at*, adverbul de grad *så*, să fie în propoziția regentă ca în exemplul *Det regnet så sterkt at vi ikke kunne gå ut.* 'A plouat așa de tare, că n-am putut ieși afară.'

Conjuncțiile de comparație sunt: *som* 'ca', *liksom* 'ca și', *slik som* 'așa ca, așa cum', *så...som* 'așa de...cum, așa de...cât', *som om* 'ca și cum', *enn* 'decât', *jo...dess, jo...desto, jo...jo*, ultimele trei traducându-se toate cu 'cu cât...cu atât'. Câteva exemple: *Hun er mer begavet enn de andre kan innbille seg.* 'Ea este mai talentată decât ceilalți își pot imagina.' *Vi skal dra til utlandet, slik som de andre gjør.* 'Vom pleca în străinătate, așa cum fac și alții.' *Det var ikke så lett som vi trodde.* 'Nu a fost așa de ușor cum am crezut.' . *Han så ut som om han hadde vaert syk.* 'El arată ca și cum ar fi fost bolnav.' *Jo lenger du venter, desto vanskeligere blir det.* 'Cu cât aștepți mai mult, cu atât va fi mai greu.'

Adeseori după conjuncție putem avea un segment de comparație care nu este propoziție, ca în exemplele: *Han er eldre enn meg.* 'El este mai bătrân decât mine'. *Det går bedre enn før.* 'Este / Merge mai bine decât înainte.'

II. 9. PREPOZIŢIA

Prepoziţiile sunt cuvinte scurte, neflexionare, care exprimă raporturi de cauzalitate, loc sau timp între cuvântul pe lângă care stau şi un alt cuvânt din propoziţie. Prepoziţie înseamnă că este plasat în faţa a ceva.

Este extrem de dificil să stabilim reguli de folosire ale prepoziţiilor. Aceeaşi prepoziţie poate fi tradusă în mai multe feluri în limba română (de ex. *til* 'la', 'până' etc.).

Trebuie semnalat, că după prepoziţii folosim forma hotărâtă a substantivului, adică cea articulată cu articol hotărât, spre deosebire de limba română. (*Han går i kirken.* 'El merge la biserică.', *Hun går på skolen.*'Ea merge la şcoală.')

Prepoziţiile cele mai des folosite sunt *på* şi *i*, care au multiple funcţii.

În continuare, o grupare o prepoziţiilor în funcţie de utilitatea lor.

Prepoziţii care exprimă locul acţiunii

Prepoziţiile care indică poziţia sunt *bak* 'în spatele', *bakom* 'în spatele', *blant* 'printre', *foran* 'în faţa', *gjennom* 'prin', *hos* 'la', *i* 'în', *innenfor* 'în înăuntrul', *langs* 'de-a lungul', *mot*[1] 'spre, către', *nedenfor* 'sub', *over* 'peste', *på* 'pe', *rundt* 'în jurul', *under* 'sub', *utenfor* 'în afara', *ved* 'lângă, alături de', etc.

Prepoziţia *på* 'pe' indică situarea pe o suprafaţă, implicând atingere, contact direct. Exemplu: *Heftet ligger på bordet.* 'Caietul se află pe masă.'

I se foloseşte în special pentru a indica poziţia, situarea într-un spaţiu închis (o casă, o geantă, un buzunar etc.). Exemplu: *Hva har du i vesken ?* 'Ce ai în geantă?'

[1] Prepoziţia *mot* poate însemna şi 'împotriva'

În cazul numelor geografice avem următoarea regulă: Se foloseşte *i* pentru ţări, pentru localităţi mai mari, pentru localităţi situate pe ţărm sau pentru cele din afara Norvegiei, iar *på* pentru localităţi mai mici din interiorul Norvegiei şi pentru insule. (*på Geilo* 'în (localitatea) Geilo', *på Svalbard* 'pe (insula) Svalbard').

Ved 'lângă, alături de, la' indică poziţia de apropiere imediată a unui obiect faţă de un alt obiect, fără ca între acestea să existe un contact, o atingere: *Hun sitter ved bordet.* 'Ea stă la masă'.

Prepoziţia *hos* 'la' se foloseşte când este vorba de o persoană la care se află o persoană sau un obiect. *Han er hos legen.* 'El este la doctor.' Când însă este vorba de mişcare, 'la' se traduce cu prepoziţia *til.* Propoziţia 'El merge la doctor.' se traduce *Han går til legen.*

Cele mai importante prepoziţii care indică direcţia sunt *til* 'până la' şi *fra* 'de la'. *Til* se foloseşte în expresii de loc care indică punctul final al destinaţiei şi care răspund la întrebarea *hvor?* sau *hvor ...hen?* 'unde, încotro?'.

Cu verbele *å reise* 'a călători', *å dra* 'a merge cu un vehicul', *å gå* 'a merge', *å komme* 'a veni'se foloseşte întotdeauna *til.* Exemplu: *Jeg kom til Norge i fjor.* 'Am venit în Norvegia anul trecut.'

Til se foloseşte şi în câteva expresii idiomatice, ca *til fjells* 'în munţi', *til skogs* 'în pădure', *til sjøs* 'la mare', *til bords* 'la masă', *til sengs* 'în pat', *til fots* 'pe jos'.

Prepoziţia *fra*[1] se foloseşte în expresii care indică proveniența şi care răspund la întrebarea *hvor...fra?* 'de unde?'.

Fra şi *til* se pot folosi pentru persoane în aceleaşi situaţii, în care pentru indicarea poziţiei se foloseşte *hos.* Exemple: *Hun kommer til oss.* 'Ea vine la noi'. *Hun kommer fra oss.* 'Ea vine de la noi.' *Hun bor hos oss.* 'Ea locuieşte la noi'. *Han går til legen.* 'El merge la doctor.' *Han kommer fra legen.* 'El vine de la doctor'. *Han er hos legen.* 'El este la doctor.'

În norvegiană, uneori se pot combina adverbe de loc cu prepoziţii care exprimă poziţia (de ex. *i* 'în', *på* 'pe'), sau direcţia *fra* 'din, de la',

---

[1] Cu înţelesul 'din', 'dintre', 'de', în unele situaţii în locul lui *fra* se foloseşte *av,* acesta arătând materialul din care este făcut obiectul (*en ring laget av gull* 'un inel de aur / făcut din aur), indicând alegerea (*Du kan få ta en av disse bokene.* 'Poţi să iei una dintre aceste cărţi) sau cauza (*De døde av sult.* 'Ei au murit de foame.' *Hun gjorde det av kjærlighet.* 'Ea a făcut asta din dragoste.')

rezultând expresii ca *opp på bordet* 'sus pe masă', *ned fra bordet* 'jos de pe masă'.

Alte prepoziții care exprimă direcția sau deplasarea sunt *gjennom* 'prin', *langs* 'de-a lungul', *over* 'peste', *mot* 'spre, către'.

Există anumite expresii, unde folosim aceeași prepoziție atât directiv cât și situativ. Este vorba de locuri în care se poate desfășura o anumită activitate: *på kino* 'la cinematograf', *på sykehus* 'la spital', *på postkontoret* 'la poștă / oficiul poștal', *på apoteket* 'la farmacie', *på kontoret* 'la birou, la oficiu', *på restaurant* 'la restaurant', *på badet* 'în baie', *på kjøkkenet* 'în bucătărie', *i kirken* 'la biserică', *i banken* 'la bancă', *i teater* 'la teatru'. Exemple: *Han er på postkontoret.* 'El este la poștă.' *Han går på postkontoret.* 'El merge la poștă.' *Hun er i kirken.* 'Ea este la biserică.' *Hun går i kirken.* 'Ea merge la biserică'. *Hun går til kirken.* înseamnă 'Ea merge până la clădirea bisericii'

Prepoziții care exprimă timpul

Următoarele prepoziții pot fi atât de timp cât și de loc : *etter* 'după', *fra* 'din, de la', *gjennom* 'prin', *i* 'în', *mellom* 'între', *mot* 'spre', *omkring* 'în jurul', *over* 'peste', *på* 'pe', *til* 'până', *under* 'sub, în timpul', *ved* 'la, pe la'.

După cum am văzut la adverbul de timp, timpul acțiunii se poate exprima adeseori prin locuțiuni adverbiale temporale, care se compun în majoritatea cazurilor dintr-o prepoziție și un substantiv. Iată câteva exemple: *i dag* 'astăzi', *i morges* 'azi dimineață', *i ettermiddag* 'azi după-masă', *i kveld* 'astă-seară', *i natt* 'la noapte, ieri noapte', *i går* 'ieri', *i går morges* 'ieri dimineață', *i går kveld* 'ieri seară', *i forgårs* 'alaltăieri', *i morgen* 'mâine', *i morgen tidlig* 'mâine dimineață', *i morgen kveld* 'mâine seară', *i morgen natt* 'mâine noapte', *i overmorgen* 'poimâine', *i fjor* 'anul viitor', *i fjor vinter* 'anul trecut iarna, iarna anului trecut', *i år* 'anul acesta', *i vinter* 'astă iarnă', *neste år* 'anul viitor', *kommende år* 'anul viitor, anul care vine', *til vinteren* 'la iarnă', etc.

Nu trebuie confundate forme ca *i år* și *i året*, diferența dintre ele este că *i år* înseamnă 'anul acesta', iar *i året* 'anual'.

După cum se poate vedea, cea mai des folosită prepoziție este *i*. Se pot însă folosi și alte prepoziții, de ex. *på*, *om*[1], *under*, *for*, și locuțiunea prepozițională *for...siden*.

Când vrem să exprimăm că ceva se întâmplă în mod regulat, folosim *om* și forma hotărâtă a substantivului. *om vinteren* înseamnă 'iarna (în general)', *om sommeren* 'vara (în general)', *om dagen* 'ziua (în general)', *om natten / om natta* 'noaptea (în general)', etc.

Til se folosește în expresii ca *til vinteren* 'la iarnă', indicând iarna care vine (*kommende vinter*).

Pentru a exprima o acțiune care avut loc în trecut, folosim preteritul și locuțiunea prepozițională *for ...siden*. Exemplu: *Han var her for fem år siden*. 'El a fost aici acum cinci ani.'

Om fem år înseamnă 'peste cinci ani' *Han kommer om fem år*. 'El vine peste cinci ani'. Prepoziția *om* se folosește pentru viitor. Dacă avem această propoziție la trecut, folosim *etter* 'după'. *Han kom etter fem år*. 'El a venit după cinci ani.'

Dacă este vorba de o perioadă de timp, care răspunde la întrebările *Hvor lenge? Hvor lang tid?* 'Cât timp?' folosim de regulă *i*. Exemplu: *Jeg har lært norsk i fem år*. 'Învăț norvegiana de cinci ani.'

Dacă propoziția este negativă, conține negația *ikke* 'nu', atunci trebuie să folosim *på* în loc de *i*. Exemplu: *Jeg har ikke sett ham på flere år*. 'Nu l-am văzut de mai mulți ani.'

Prepoziția *under* poate fi folosită cu sensul de 'în timpul', ca în exemplul *Under krigen døde mange mennesker*. 'În timpul războiului au murit mulți oameni.' Folosit temporal, *under* poate fi înlocuit întotdeauna cu *i løpet av* 'în cursul', dar la rândul său *under* nu poate substitui întotdeauna locuțiunea *i løpet av*, de ex. în *i løpet av dagen* 'în cursul zilei'.

Există prepoziții care pot fi folosite doar în legătură cu timpul ca *før* 'înainte de', *innen* 'până', *inntil* 'până, *siden* 'de la, din'. *De har ikke vært her siden juni*. 'N-au fost aici din iunie.'

---

[1] Prepoziția *om* poate însemna și 'despre'. *Han fortalte om familien sin*. 'El a povestit despre familia sa.'

Prepoziții care indică apartenența

Prepoziții care indică apartenență sunt *til, av, i, på, for.*

Til se utilizează la parafrazarea genitivului, de ex. *den nye bilen til naboen* 'mașina (cea) nouă a vecinului' în loc de *naboens nye bil.*

Prepoziția *av* se folosește pentru a arăta cine a făcut ceva , de ex. *forfatteren av nasjonalsangen* 'autorul imnului național', *oppfinneren av dampmaskinen* 'inventatorul mașinii cu aburi'.

După substantive care sunt derivate din verbe folosim *av*, ca în exemplele *eieren av huset* 'proprietarul casei', *ødeleggelsen av bygningene* 'distrugerea clădirilor', *i begynnelsen av mars* 'la începutul lui martie'.

Când este vorba de un reprezentant, folosim *for* 'pentru': *lederen for gruppen* 'șeful grupului / grupei', *representanten for studentene* 'reprezentantul studenților'.

På și *i* se folosesc pentru a arăta că ceva constituie o parte din ceva, de ex. *sentrum i byen* 'centrul orașului', *hovedstaden i landet* 'capitala țării', *taket på huset* 'acoperișul casei'. Se folosește întotdeauna *på* cu substantivele *pris* 'preț', *farge* 'culoare', *navn* 'nume', *tittel* 'titlu': *prisen på bilen* 'prețul mașinii', *navnet på gata* 'numele străzii', *tittelen på diktsamlingen* 'titlul culegerii de poezii'.

Alte prepoziții sunt *med* 'cu', care arată ce instrument este necesar ca să executăm o acțiune, *for* 'pentru' care indică pentru cine sau ce se face acțiunea, *mot* 'împotriva' împotriva cui este îndreptată acțiunea etc., *ifølge* 'conform' în conformitate cu ce se face ceva, *uten* 'fără' fără cine sau ce are loc acțiunea, *unntatt* 'cu excepția' etc.

În limba norvegiană există și câteva locuțiuni prepoziționale, grupuri de cuvinte care pot fi folosite ca prepoziții : *på grunn av* 'din cauza', *ved hjelp av* 'cu ajutorul', *med hensyn til* 'cu privire la', *for... skyld* 'de dragul', *på tross av* 'în pofida, în ciuda...' , *til tross for* 'în pofida, în ciuda', *i anledning av* 'cu ocazia', *til minne om* 'în amintirea'.

Pe post de prepoziții pot fi folosite uneori și adverbe, ca în exemplele : *Hun løp ned trappa.* 'Ea a fugit jos pe scări'. *De bor nær sjøen.* 'Ei locuiesc aproape de mare.'

Unele prepoziții pot fi postpuse, ca în exemplul : *De ønsker å reise jorda rundt.* 'Ei doresc să călătorească în jurul lumii.'

Prepozițiile pot apărea și izolate. În propozițiile interogative parțiale și în propozițiile secundare relative, prepoziția care semantic se leagă de verb, vine la sfârșit. Exemple: *Hvem tenker du på?* 'La cine te gândești?'. *Hvor kommer du fra?* 'De unde vii?'.

La fel se întâmplă și în propozițiile secundare relative. În norvegiană o prepoziție nu stă niciodată în fața pronumelui relativ, ca în limba română. *Huset som vi bor i, er veldig gammelt.* 'Casa în care locuim, este foarte veche.'

II.10. INTERJECȚIA

Interjecțiile exprimă de obicei sentimente, porniri (bucurie, durere, dispreț, mânie, etc.).

Ah 'ah' și *åh* 'ah' exprimă mirare, dar și surpriză plăcută, *åh* 'o!' durere, *au!* 'au!' durere, regret, *akk!* 'ah!' dezamăgire, resemnare, *hurra!* 'ura!'și *jippy* 'ura!' bucurie, *nei!* 'nu!' mirare, *fy!* 'pfui!' rușine, dezaprobare, *isj!, æsj!* 'pfui, aș', *huff!* 'of!' iritare, dezgust, *uff!* 'of!' disperare, *hm!* 'hm!' îndoială.

Ca interjecții sunt catalogate și *hei!* 'salut !', *hallo!* 'alo !', *hysj!* 'șșt !', *takk!* 'mulțumesc !', *(fy) fanden!* 'la dracu !'

Majoritatea gramaticilor norvegiene includ la interjecții și cuvintele *ja* 'da', *jo* 'ba da', *nei* 'nu'.

Cu *ja* se răspunde afirmativ la o întrebare pozitivă, cu *jo* la o întrebare care conține negație. Exemplu: *Kommer du fra Norge? Ja, jeg kommer fra Norge.* 'Vii din Norvegia? Da, vin din Norvegia.'. *Kommer du ikke fra Norge? Jo, jeg kommer fra Norge.* 'Nu din Norvegia vii? / Nu vii din Norvegia? Ba da, vin din Norvegia.'.

Cu *nei* se răspunde negativ. Exemplu: *Kommer du fra Norge? Nei, jeg kommer ikke fra Norge.* "Vii din Norvegia? Nu, nu vin din Norvegia.'

III. PROPOZIȚIA ŞI FRAZA

III.1. PROPOZIȚIA

Cuvintele se combină între ele pentru a forma propoziții şi fraze. Unitatea cea mai simplă de grupare a cuvintelor este propoziția. În scris, o propoziție sau o frază începe cu majusculă şi se încheie cu punct, semnul întrebării sau semnul exclamării.

Clasificarea propozițiilor

În sintaxa tradițională cea mai frecventă clasificare este cea după **înțeles**, în propoziții principale şi secundare. **Propozițiile principale** pot sta singure şi au înțeles de sine stătător, **propozițiile secundare** sunt dependente de o altă propoziție. Ele vor fi tratate la frază.

După **scop sau intenția vorbitorului**, propozițiile pot fi grupate astfel: propoziții enunțiative, interogative şi imperative.

Propoziția enunțiativă comunică, transmite informații. *Han går på skolen.*'El merge la şcoală.'. *Hun vil ikke komme.* 'Ea nu vrea să vină.'

Propoziția enunțiativă are punct la sfârşit.

Propoziția interogativă formulează o întrebare.

În limba română întrebările pot fi formulate în mai multe feluri, în limba norvegiană această posibilitate nu există. *Snakker han fort?* 'Vorbeşte el repede?/ El vorbeşte repede?' *Hvor skal han?* 'Unde merge el ? / El unde merge?'

Dacă la întrebări se poate răspunde cu *ja* 'da' sau *nei* 'nu', atunci avem de a face cu propoziții interogative (directe) totale, dacă nu se poate răspunde cu aceste cuvinte, atunci ele sunt propoziții interogative (directe)

parțiale. Acestea din urmă conțin întotdeauna un cuvânt de întrebare *hva?* 'ce?', *hvem?* 'cine?', *hvor?* 'unde?', *når?* 'când?', *hvorfor?* 'de ce?', etc.. Cuvântul interogativ se așează întotdeauna la începutul propoziției, și este urmat în mod obligatoriu de predicat, care ocupă locul doi în propoziția principală. Propozițiile interogative totale încep cu predicatul, subiectul fiind plasat întotdeauna după predicat. Acestă ordine trebuie respectată pentru a putea face diferența între o propoziție enunțiativă și o propoziție interogativă totală: *Han leser.* 'El citeşte.' respectiv *Leser han?* 'El citeşte?' .

Propoziția interogativă are la sfârşit semnul întrebării.

Propoziția imperativă exprimă un ordin, o poruncă. Predicatul în aceste propoziții este exprimat printr-un verb la modul imperativ. În marea majoritate a cazurilor aceste propoziții nu conțin subiect. *Kom!* 'Vino !'. *Les høyt!* 'Citeşte cu voce tare!'.

Propoziția imperativă are la sfârşit semnul exclamării.

După formă, propozițiile pot fi **afirmative** sau **negative**.

Propoziția negativă se construieşte cu ajutorul negației parțiale *ikke* 'nu'. Negația în propoziția principală este plasată direct după predicat. Exemplu: *Jeg kommer i dag.* 'Eu vin astăzi. ' *Jeg kommer ikke i dag.* 'Eu nu vin astăzi.'. În propoziții imperative *ikke* stă înaintea predicatului. *Ikke gjør det!* 'Nu fă asta!'

III.2. PĂRȚILE DE PROPOZIȚIE

Părțile de propoziție sunt unităţi sintactice, care îndeplinesc o anumită funcție în propoziție. În sintaxa norvegiană există trei feluri de părți de propoziție, denumite în norvegiană *verbal* (care corespunde predicatului din limba română) , *nominal* (care înglobează următoarele părți de propoziție: *subjekt*, adică subiectul, *objekt*, obiect, adică complementul direct şi indirect, şi *predikativ*, adică numele predicativ) şi *adverbial* (care corespunde complementelor circumstanțiale).

Predicatul (denumit *verbal* în limba norvegiană) este cea mai importantă parte de propoziție. Predicatul spune ceva despre subiect, descrie acțiunea, întâmplarea. În propoziția *Hun skriver brev.* 'Ea scrie scrisoare.' predicatul este *skriver* 'scrie'. Predicatul poate fi găsit, dacă punem întrebarea: Ce face subiectul?

Subiectul este partea de propoziție despre care se spune ceva cu ajutorul predicatului. Subiectul denumeşte pe cel care exercită acțiunea. În propoziția *Hun kommer fra Kina.* 'Ea vine din China.' subiectul este *hun* 'ea'. Subiectul poate fi găsit, dacă punem întrebarea: Cine / ce + predicat?

Subiectul poate fi multiplu, dacă este exprimat prin mai multe cuvinte. *Læreren og studentene ble enige om at prøvelsen skulle finne sted neste uke.* 'Profesorul şi studenții au căzut de acord ca examenul să aibă loc săptămâna viitoare.'

În propoziția *Det kommer en bil på veien.* 'Vine o maşină pe drum.', *det* este subiect provizoriu. Se poate folosi acest subiect când subiectul potențial (de ex. aici *en bil*) are formă nehotărâtă.

Subiectul trebuie exprimat în limba norvegiană, el nu poate fi omis ca în limba română. 'Ninge.' se traduce cu *Det snør.*, unde *det* este subiect formal.

Numele predicativ (în norvegiană *subjektspredikativ* sau simplu *predikativ*) arată cum este subiectul sau ce este subiectul. În propoziția *Hun er veldig pen.* 'Ea este foarte frumoasă.' numele predicativ este *veldig*

pen 'foarte frumoasă'. Numele predicativ îl găsim, dacă întrebăm ce / cum este subiectul?. Numele predicativ însoţeşte verbe ca *å bli* 'a deveni', *å være* 'a fi', *å hete* 'a se numi', *å kalles* 'a se numi', *å se ut* 'a arăta, a avea înfăţişarea'. Acestea sunt verbe dependente, verbe copulative şi nu pot figura ca predicat fără să aibă un nume predicativ.

În norvegiană există şi un aşa-numit *objektspredikativ*, care arată cum este complementul direct şi care are ca corespondent în sintaxa română **elementul predicativ complementar**. În propoziţia *Hun farget håret rødt.* 'Ea şi-a vopsit părul în roşu.' *rødt* 'roşu, în roşu' este element predicativ complementar. Raportul dintre complementul direct şi elementul predicativ complementar este identic cu cel dintre subiect şi nume predicativ.

Obiectul acţiunii este persoana sau lucrul asupra căruia se exercită acţiunea. Termenul de *objekt* din limba norvegiană este folosit atât pentru complement direct cât şi pentru complementul indirect din limba română.

Complementul direct, denumit în norvegiană *direkte objekt* poate fi găsit, dacă întrebăm cu *hvem / hva?* 'pe cine / ce?'. În propoziţia *Jeg så ham i går.* 'L-am văzut ieri.' *ham* 'pe el' este complement direct.

Complementul indirect, denumit în norvegiană *indirekte objekt*, îl găsim întrebând *til / for hvem ?* 'cui ? pentru cine ?'. În propoziţiile *Hun gav meg ei bok.* 'Ea mi-a dat o carte', respectiv *Han gjorde meg en stor tjeneste.* 'El mi-a făcut un mare serviciu.' cuvântul *meg* 'mie, îmi' este complement indirect.

Adverbial este denumirea folosită în norvegiană, şi pe alocuri şi în această gramatică, pentru **complementele circumstanţiale**, părţile de propoziţie care descriu împrejurările în care se petrece o acţiune.

Adverbialul poate fi de loc, de timp, de mod etc. Poate fi exprimat prin adverb (de ex. *her* 'aici', *snart* 'în curând' în propoziţiile *Jeg bor her.* 'Eu locuiesc aici'. *Han kommer snart.* 'El vine în curând.'), locuţiune adverbială (de ex. *i Amerika* 'în America', *i dag* 'azi, astăzi') în propoziţiile *Han bor i Amerika.* 'El locuieşte în America.' *I dag tar vi en tur.* 'Astăzi facem o plimbare.'), substantiv (de ex. *lørdager* 'sâmbete' în propoziţia *Hun arbeider også lørdager.* 'Ea lucrează şi sâmbăta.') etc.

III.3. FRAZA

Fraza este o unitate sintactică mai complexă, constituită din două sau mai multe propoziţii, care sunt legate între ele cu conjuncţii.

În norvegiană termenul de frază poartă denumirea *periode* sau *setningsperiode* şi poate fi folosit şi pentru a desemna o propoziţie principală independentă. În scris o frază, ca şi o propoziţie, începe întotdeauna cu majusculă şi se încheie cu punct, semnul întrebării sau semnul exclamării.

Propoziţia principală

Propoziţia principală poate funcţiona independent, de sine stătător.

Propoziţiile principale dintr-o frază sunt legate între ele prin relaţie de coordonare[1]. Conjuncţiile coordonatoare şi tipurile de coordonare au fost tratate la conjuncţie.

Limba norvegiană este o limbă SVO, adică ordinea de bază a cuvintelor în propoziţie este subiect + *verbal* (adică predicat) + obiect (adică complement direct sau indirect) *Per skriver et brev.* 'Per scrie o scrisoare'. În anumite situaţii (de ex. în propoziţie interogativă) ordinea cuvintelor este diferită.

Tabelul următor prezintă ordinea cuvintelor într-o propoziţie principală. Trebuie menţionat, că nu toate locurile trebuie ocupate:

1	2 v	3 n	4 a	5 V	6 N	7 A
Per	skriver				et brev	
Nå	har	jeg	ikke		tid	
Jeg	så	dem				i går

[1] Trebuie amintit că relaţie de coordonare poate fi şi între două propoziţii secundare de acelaşi fel.

1	2 v	3 n	4 a	5 V	6 N	7 A
I går	regnet	det	ikke			
Jeg	har		ikke	vært		der på lenge
Jeg	gav				min bror boka	
Jeg	gav				boka	til min bror
Jeg	var		ikke			på skolen i går

Predicatul exprimat prin verbul finit (la prezent sau preterit) are loc stabil, ocupă întotdeauna poziția a 2-a în propoziția principală.

Locul 1 în propoziția principală este ocupat în majoritatea cazurilor de subiect. La întrebări fără cuvânt de întrebare, primul loc este gol. Dacă propoziția principală începe cu o altă parte de propoziție, de exemplu complement circumstanțial, sau chiar cu o propoziție secundară, verbul având locul stabil, subiectul sare pe locul 3. În acest caz avem de a face cu inversiune. Exemplu : *Nå har jeg ikke tid.* 'Acum (eu) nu am timp.'

Locul 3 este ocupat ori de subiect în caz de inversiune, ori de un obiect (complement direct sau indirect) exprimat prin pronume. *Jeg så dem i går.* 'I-am văzut ieri.'

Adverbialul sau complementul circumstanțial poate fi plasat în funcție de faptul, dacă este 'ușor' (*lett adverbial*) pe locul 4 sau 'greu' (*tungt adverbial*) la sfârșitul propoziției. Adverbialul 'greu' poate sta și la începutul propoziției, când avem inversiune. *I går regnet det ikke.* 'Ieri n-a plouat'.

Ikke este adverbial 'ușor' (*lett adverbial* sau *midtfeltsadverbial*), vine de obicei după verb, în timpurile simple. (*Jeg var ikke på skolen i går.* 'N-am fost la școală ieri'). În cele compuse, vine după auxiliar. (*Jeg har ikke vært der på lenge.* 'N-am fost acolo de mult'). Adverbiale 'ușoare' sunt de asemenea *alltid* 'întotdeauna', *aldri* 'niciodată', *også* 'de asemenea'. Ele vin pe locul 4. Dacă avem inversiune, și subiectul este nume propriu sau un substantiv, adverbialul *ikke* îl precede. (*Nå kan ikke min bror komme.* 'Acum nu poate fratele meu să vină.') Se poate face acest lucru și cu pronumele, dacă vrem să-l scoatem în evidență. (*Nå kan ikke han komme, bare de andre.* 'Acum nu poate el să vină, doar ceilalți.')

Locul 5 vine verbul infinit, în cazul în care avem verbul la timp compus, sau la diateza pasivă.

Locul 6 este locul nominalului, care poate fi obiect (complement direct sau indirect), nume predicativ, sau subiect potențial. Complementul indirect stă înaintea complementului direct. (*Jeg gav min bror boka.* 'I-am dat fratelui meu cartea.') Dacă complementul indirect este un nume sau un substantiv, putem folosi parafraza cu prepoziție, fiind posibilă următoarea topică : *Jeg gav boka til min bror / til Lars.* 'Am dat cartea fratelui meu / lui Lars.'

Locul 7 este ocupat de complementul circumstanțial. Complementul circumstanțial de timp vine de obicei după cel de loc, ca în exemplul *Jeg var ikke på skolen i går.* 'N-am fost la școală ieri.'

Propoziția secundară

Propozițiile secundare sau subordonate nu pot exista ca sine stătătoare, ele sunt dependente de o altă propoziție, numită regentă, față de care se află în relație de subordonare. Secundarele funcționează ca părți (de propoziție) ale propoziției regente. Ele sunt introduse în majoritatea cazurilor de conjuncții subordonatoare. (*Jeg vet at han ikke kommer i morgen.* 'Știu că el nu vine mâine.' *Han spør når bussen kjører.* 'El întreabă când pleacă autobuzul.' *Jeg leser leksene før jeg går på skolen.* 'Eu citesc lecțiile înainte ca să mă duc la școală.') Conjuncțiile subordonatoare cele mai cunoscute au fost amintite la capitolul despre conjuncții.

Secundara are topică mai rigidă decât propoziția principală. În propozițiile secundare ordinea este: conjuncție subordonatoare, subiect, adverbial, predicat. Subiectul vine imediat după conjuncție, nici un alt element al propoziției nu poate fi plasat inaintea subiectului. *Han sier at han aldri har vært lærer.* 'El spune că (el) nu a fost profesor niciodată.'

Tabelul de mai jos prezintă ordinea cuvintelor în propoziția secundară:

1 conj.	**2 n**	**3 a**	**4 v**	**5 V**	**6 N**	**7 A**
at	han	ikke	kommer			i morgen
når	bussen		kjører			
før	jeg		går			på skolen
at	han	aldri	har	vært	lærer	

Şi propoziţia secundară poate cauza inversiune. Dacă secundara se află înaintea principalei, predicatul vine întotdeauna după secundară, locul 1 fiind ocupat de secundară. (*Mens det regnet, satt vi inne.* 'În timp ce a plouat, am stat înăuntru.') Când secundara vine după principală, nu are loc nici o modificare în cadrul principalei. (*Vi satt inne, mens det regnet.* 'Am stat înăuntru în timp ce a plouat.'. Secundara are întotdeauna aceeaşi topică, indiferent dacă stă în faţa regentei sau după aceasta.

Clasificarea propoziţiilor secundare diferă de cea din gramatica română. Astfel în norvegiană avem **propoziţii subordonate nominale** (care corespund în română subordonatei subiective, predicative, completive directe şi indirecte), **atributive** (în norvegiană ele se numesc *adjektiviske* 'adjectivale') şi **adverbiale** sau **circumstanţiale** (care corespund subordonatelor circumstanţiale de loc, de timp, etc.)

Propoziţia secundară nominală

Poate înlocui un nominal (un subiect, un nume predicativ, un complement direct sau indirect) din propoziţia regentă.

În sintaxa norvegiană, propoziţiile secundare nominale se împart în secundare cu at (*at-setning*), acestea sunt introduse de *at* 'că' şi secundare interogative indirecte.

Propoziţia secundară cu at

Secundarele cu *at* sunt introduse cu conjuncţia *at*, de aici şi denumirea. Adeseori *at* 'că' poate fi omis. *Han lovde (at) han skulle komme neste uke.* 'El a promis că va veni săptămâna viitoare.' *Jeg tror (at) han er syk.* 'Cred că el e bolnav.' În anumite situaţii acest lucru nu este posibil. (vezi capitolul despre conjuncţie).

Într-o propoziţie subordonată introdusă prin *at* există întotdeauna un verb la un mod predicativ (la prezent sau trecut), iar exprimarea subiectului este obligatorie.

Secundarele cu *at* pot fi înlocuite cu aşa-numite construcţii infinitivale: *Han lovde å komme neste uke.* în loc de *Han lovde (at) han skulle komme neste uke.* 'El a promis că va veni săptămâna viitoare.' Construcţia infinitivală nu are niciodată un subiect exprimat, dar verbul la infinitiv poate fi combinat cu un complement circumstanţial sau cu un complement direct.

Propoziția secundară interogativă indirectă

Propozițiile interogative indirecte nu se adresează direct cuiva, ci sunt formulate prin propoziții subordonate. Ele se aseamănă cu propozițiile afirmative, deoarece nu cer un răspuns. *Jeg ser hva du gjør.* 'Văd ce faci.' *Han spurte om jeg ville komme.* 'El a întrebat dacă vreau să vin.'

Propozițiile interogative indirecte, fiind propoziții subordonate, au topica acestora, adică subiectul va fi plasat înaintea predicatului. O propoziție interogativă indirectă are funcția de complement pe lângă verbe ca *å vite* 'a şti', *å lure på* 'a se întreba', etc.

Propozițiile secundare interogative indirecte, pot fi de două feluri: parțiale şi totale.

Propoziția interogativă indirectă totală se construieşte diferit față de cea interogativă directă totală, fiind introdusă întotdeauna prin conjuncția *om* 'dacă' (folosită şi în propoziția subordonată condițională), şi având subiectul înaintea verbului. Exemplu: *Jeg vet ikke om hun kan komme.* 'Nu ştiu dacă ea poate veni.'

Propoziția interogativă indirectă parțială se construieşte la fel ca cea interogativă directă parțială, cu ajutorul cuvintelor interogative. Ceea ce diferă, este ordinea cuvintelor în propoziție: într-o interogativă indirectă parțială, subiectul este plasat înaintea predicatului, în timp ce în interogativă directă parțială subiectul urmează după predicat (după verbul finit). Exemplu: *Vet du når hun kom i går ?* 'Ştii când a venit ea ieri?' respectiv *Når kom hun i går ?* 'Când a venit ea ieri?'

Când cuvântul interogativ are funcția de subiect în propoziția interogativă indirectă, el este imediat urmat de *som*. *Jeg vet ikke hvem som kom i går.* 'Nu ştiu cine a venit ieri'. *Hvem kom i går ?* 'Cine a venit ieri?'

Propoziția secundară atributivă

Propozițiile atributive pot fi relative sau apozitive.

Propoziția subordonată relativă este introdusă de pronumele relativ invariabil *som* 'care, pe care, căruia', şi îndeplineşte funcția de atribut pe lângă un substantiv.

O frază ca *Jenta du har truffet, er søstera mi.* 'Fata pe care ai întâlnit-o este sora mea.' poate fi privită ca fiind compusă din două propoziții *Jenta er søstera mi.* 'Fata este sora mea.' şi *Du har truffet jenta.* 'Tu ai întâlnit fata.', unde *Jenta* 'fata' este element comun pentru ambele propoziții.

Som poate fi adesea omis din propozițiile relative când corespunde lui 'care' în limba română. (*Gutten (som) du ser, er broren*

min. 'Băiatul pe care îl vezi, este fratele meu.') Condiția esențială este ca *som* să nu fie subiect în secundară. Absența unui asemenea subiect este indiciul că *som* nu poate fi omis. *Gutten som kommer, er broren min.* 'Băiatul care vine este fratele meu.'

Folosirea lui *som* exclude totuşi riscul de a crea confuzii sau neînțelegeri.

Propoziția relativă poate fi restrictivă sau nerestrictivă.

Propoziția secundară apozitivă se deosebeşte de propoziția relativă prin faptul, că acest tip de secundară nu are element comun cu nominalul determinat. Secundara apozitivă se referă la acelaşi lucru ca şi nominalul, funcționează ca o apoziție a acestuia. Exemplu: *Det faktum at han ikke vil gjøre det, er ubehagelig.* 'Faptul că el nu vrea să facă asta, este neplăcut.'

Subordonata circumstanțială

Subordonata circumstanțială sau adverbială este introdusă de obicei de conjuncții subordonatoare.

Subordonatele adverbiale pot fi de loc, de timp (temporale), de mod, cauzale, de scop (finale), consecutive, condiționale, concesive şi de comparație.

Subordonata circumstanțială de loc arată locul în care are loc acțiunea din propoziția regentă. Exemple: *Der barna leker nå, skal det bli et nytt hus.* 'Unde se joacă copiii acum, va fi o casă nouă.'. *Du kan gå hvor du vil.* 'Poți să mergi unde vrei.'

Subordonata circumstanțială temporală arată când are loc acțiunea din propoziția regentă. Exemple: *Da han kom, gikk de andre bort.* 'Când a venit el, ceilalți au plecat.' *Så lenge hun ikke forstår det, kan man ikke gjøre noe.* 'Cât timp ea nu înțelege asta, nu se poate face nimic.' *Innen vi er ferdige med dette, blir det kveld.* 'Până când terminăm, va fi seară.'

Subordonata circumstanțială de mod indică modul în care se desfăşoară acțiunea din regentă. Exemple: *Du kan løse problemet slik du ønsker.* 'Poți rezolva problema cum doreşti.' *De oppfører seg som om de hadde vunnet konkurransen.* 'Ei se comportă ca şi cum ar fi câştigat concursul.'

Subordonata circumstanțială cauzală indică de obicei cauza, motivul pentru care se săvârşeşte acțiunea din propoziția regentă. Exemple: *Jeg gikk hjem fordi jeg var veldig trøtt.* 'Am mers acasă pentru că am fost foarte obosit. ' *Ettersom jeg ikke forstod noe, måtte jeg spørre*

læreren. 'Întrucât n-am înțeles nimic, a trebuit să întreb profesorul.' *Hun må være ute, siden hun ikke svarer.* 'Ea trebuie să fie afară de vreme ce nu răspunde.'

Subordonata circumstanțială finală indică finalitatea, scopul pentru care se săvârşeşte acțiunea. Exemple: *Han gjorde det for at han skulle bli rik.* 'El a făcut asta ca să fie bogat.' *Jeg forteller deg denne historien fordi at du skal forstå meg bedre.* 'Îți povestesc această întîmplare pentru ca să mă înțelegi mai bine.' *De pusset opp leilighetene slik at det skulle bli hyggeligere der.* 'Ei au renovat apartamentele, ca să fie mai plăcut acolo.'

Subordonata circumstanțială consecutivă indică consecința, urmarea, rezultatul sau efectul acțiunii din regentă. Exemple: *Ta på deg så du ikke fryser.* 'Îmbracă-te (astfel) încât să nu-ți fie frig.' *Hun ble så sint at hun skrek.* 'Ea s-a enervat aşa tare că a urlat.' *Det var så mørkt at jeg ikke kunne se noe.* 'A fost aşa / atât de întuneric că nu am putut vedea nimic.'

Trebuie remarcat, că consecința poate fi exprimată şi prin propoziție principală, ca în exemplul *Veien var stengt, så vi kunne ikke komme i tide.* 'Drumul a fost închis aşa că n-am putut ajunge la timp'.

Subordonata circumstanțială condițională indică condiția de îndeplinirea căreia depinde realizarea acțiunii din propoziția regentă. Exemple : *Hvis du vil, kan jeg hjelpe deg.* 'Dacă vrei, te pot ajuta.'. *Hvis du vil bestå prøvelsen, må du lese mer.* 'Dacă vrei să treci examenul, trebuie să citeşti mai mult.'

În subordonata condițională conjuncția se poate omite, condiția putând fi exprimată fără conjuncție şi folosind aceeaşi topică ca într-o întrebare. *Kommer hun, går jeg.* 'Dacă vine ea, eu plec.'. *Hadde du sagt det før, skulle vi ha unngått disse ulempene.* 'Dacă ai fi spus asta mai devreme, am fi evitat aceste neplăceri.'

Adverbul *bare* 'numai' poate de asemenea introduce o subordonată condițională, ca în exemplul *Bare hadde du sagt det før, så kunne jeg ha hjulpet deg.* 'Numai să-mi fii spus înainte / Dacă mi-ai fi spus înainte, te-aş fi putut ajuta.'

Subordonata circumstanțială concesivă arată o împrejurare care ar fi putut împiedica realizarea acțiunii din regentă. Exemple: *Selv om hun ikke lærte noe, kunne hun bestå eksamen.* 'Deşi / Chiar dacă n-a învățat nimic, a trecut examenul.' *Til tross for at det regnet sterkt, gikk vi på fjelltur.* 'Cu toate că a plouat tare, am plecat în excursie în munți.'

Subordonata de comparație slujeşte ca termen de comparație pentru acțiunea din regentă. Exemple: *Hun er ikke så klok som du er.* 'Ea nu este aşa de deşteaptă cum eşti tu.' *Det går bedre enn jeg hadde tenkt.*

'Merge mai bine decât m-am gândit / mi-am imaginat.' *Hun oppførte seg som om hun ikke hadde visst noe.* 'Ea s-a comportat ca şi cum nu ştia nimic.' *Vi skal dra til utlandet, slik som vi alltid gjør.* 'Vom pleca în străinătate, aşa cum facem întotdeauna.' *Jo lenger du venter, desto vanskeligere blir det.* 'Cu cât aştepţi mai mult, cu atât va fi mai greu.'

III.4. CONSTRUCŢII SINTACTICE SPECIALE

În limba norvegiană există câteva construcţii sintactice speciale, dintre care cele mai importante sunt perifraza de prezentare şi perifraza emfatică.

Construcţia perifrastică de prezentare

Construcţia perifrastică de prezentare este o construcţie gramaticală specială folosită pentru a introduce într-o comunicare numele unei fiinţe sau al unui obiect. De fapt, singura parte de propoziţie care poate fi prezentată în acest fel este subiectul. Construcţia începe cu subiectul provizoriu *det*, urmat de predicat (de fapt de verbul finit), şi apoi de subiectul logic sau potenţial.

În limba română o astfel de prezentare se poate realiza cel mai des prin plasarea predicatului înaintea subiectului. Exemplu: *En bil kommer på veien.* 'O maşină vine pe drum. ' *Det kommer en bil på veien.* 'Vine o maşină pe drum.'

Atât prima cât şi cea de-a doua propoziţie sunt corecte, în limba norvegiană însă este totuşi preferabil să fie folosită construcţia cu *det.*

O construcţie de prezentare se poate obţine şi cu ajutorul verbelor *å finnes, å ligge, å sitte, å stå* care toate într-o astfel de construcţie se traduc cu 'a exista, a se afla'. *Det ligger ei bok på bordet.* 'Pe masă se află o carte.'

Pentru a transforma o astfel de construcţie în propoziţie interogativă, trebuie să plasăm *det* după predicat. *Finnes det noen bok på bordet?* 'Există vreo carte pe masă?'

Prezentarea subiectului prin construcţiile cu *det* se poate face doar dacă subiectul este necunoscut *(En mann kommer på veien. Det kommer en mann på veien* 'Vine un bărbat pe drum.'), şi cu condiţia ca predicatul să fie verb intranzitiv, adică să nu aibă complement direct. Pentru

propoziția *En mann stjal bilen.* 'Un bărbat a furat mașina.' nu se poate aplica construcția de prezentare ~~*Det stjal en mann bilen.*~~

În fața substantivului care constituie subiectul se folosește articolul nehotărât (*Det ligger ei bok på bordet.* 'Pe masă se află o carte.') Articolul poate fi omis în cazul în care substantivul se află la plural sau este nume de materie. *(Det ligger brød på bordet.* 'Pe masă se află pâine.' *Det kommer mennesker på gata.* 'Vin oameni pe stradă. ') . Nu pot fi introduse cu ajutorul construcțiilor de prezentare substantive la forma hotărâtă, nume proprii, pronume personale. ~~*Det sitter barnet på stolen. Det kommer menneskene.*~~ sau ~~*Det kommer han.*~~

Construcția perifrastică emfatică

Cu ajutorul construcțiilor perifrastice emfatice (în norvegiană *utbrytning*) se poate scoate în evidență un cuvânt sau o sintagmă, căreia vorbitorul îi acordă o importanță mai mare în cadrul comunicării.

Det er lærer hun skal bli. 'Profesoară va deveni ea.'

În limba română nu este necesară o construcție perifrastică pentru a scoate în evidență un cuvânt, acest lucru poate fi realizat prin accent logic și sintactic, adică prin pronunțarea mai intensă a cuvântului respectiv.

O construcție perifrastică emfatică începe cu *det er* sau *det var*, după care urmează cuvântul evidențiat. Se folosește *det er* când verbul din propoziția relativă este la prezent, respectiv *det var* când verbul din propoziția relativă este la trecut.

În construcțiile emfatice omiterea lui *som* se poate face după aceeași regulă ca în propoziția relativă. *Som* poate fi omis, dacă nu funcționează ca subiect în propoziție.

Dacă elementul scos în evidență este precedat de o prepoziție, există două variante pentru evidențiere: ori deplasăm întregul grup (prepoziție și element accentuat) după *det er* sau *det var,* ori lăsăm prepoziția la sfârșitul frazei. *Det var med Marie som jeg snakket.* ori *Det* var *Marie (som) jeg snakket med.* 'Cu Marie am vorbit.'

Perifraza emfatică se poate folosi și în propoziția interogativă: atât în cea totală (*Ringte du meg i går? Var det i går du ringte meg?* 'Ieri m-ai sunat?') cât și în cea parțială (*Hvem snakker du om? Hvem er det du snakker om?* 'Despre cine vorbești?')

BIBLIOGRAFIE

1. Faarlund, Jan Terje: **Morfologi. Bøyningssystemet i nynorsk og bokmål**, Det Norske Samlaget, Oslo, 1992
2. Faarlund, Terje; Lie, Svein & Vannebo, Kjell Ivar: **Norsk Referansegrammatikk**, Universitetsforlaget, Oslo, 1977
3. Golden, Anne; Mac Donald, Kirsti & Ryen, Else: **Norsk som fremmedspråk. Grammatikk**, 2. opplag, Universitetsforlaget, Oslo, 1990
4. Lie, Svein: **Innføring i norsk syntaks**, 4. utgave, 4. opplag, Universitetsforlaget, Oslo, 1991
5. Mac Donald, Kirsti: **Norsk grammatikk for fremmedspråklige**. Grunnbok., 2. opplag, J.W. Cappelens Forlag, Oslo, 1991
6. Malm, Ingvald & Sommerfelt, Alf: **Teach Yourself Norwegian**, Hodder and Stoughton, Sevenoaks, 1967
7. Rønhovd, Jarle: **Norsk morfologi**, Ad Notam, Gyldendal, Oslo, 1993
8. Strandskogen, Åse-Berit & Strandskogen, Rolf: **Norsk grammatikk for utlendinger**, 5. Opplag, Gyldendal Norsk Forlag, Oslo, 1988
9. Vassenden, Lars: **Norsk syntaks**, Ad Notam Gyldendal, Oslo, 1993
10. Vinje, Finn-Erik: **Kompendium i grammatisk analyse**, Universitetsforlaget, Oslo – Bergen –Tromsø, 5. utgave, 1974
11. Vinje, Finn-Erik: **Moderne norsk**. Råd og regler for praktisk språkbruk. Fjerde, reviderte utgave, 2. opplag, Universitetsforlaget, Oslo – Bergen –Stavanger – Tromsø, 1987